Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (seitsemäs jaosto)

23 päivänä heinäkuuta 2025*

Kilpailu – Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt – G10-valuuttoja koskevien valuutanmuuntotransaktioiden (Forex) avistakaupan ala – Päätös, jolla todetaan SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkominen – Tietojenvaihto – G10-valuuttojen muuntotoimintaa koskevat sopimukset tai yhdenmukaistetut menettelytavat – Tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus – Yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen – Hyvän hallinnon periaate – Puolustautumisoikeudet – Sakot – Perusmäärä – Myynnin arvon korvaava arvo – Asetuksen (EY) N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohta – Täysi harkintavalta

Asiassa T-84/22,

UBS Group AG, josta on tullut Credit Suisse Group AG:n oikeudenhaltija, kotipaikka Zürich (Sveitsi),

UBS AG, josta on tullut Credit Suisse AG:n oikeudenhaltija, kotipaikka Zürich,

Credit Suisse Securities (Europe) Ltd, kotipaikka Lontoo (Yhdistynyt kuningaskunta),

edustajinaan asianajajat R. Wesseling ja F. Brouwer,

kantajina,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään A. Boitos, C. Zois ja T. Franchoo,

vastaajana,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Kowalik-Bańczyk sekä tuomarit E. Buttigieg (esittelevä tuomari) ja B. Ricziová,

kirjaaja: hallintovirkamies I. Kurme,

ottaen huomioon asian kirjallisessa käsittelyssä

ja 7.3.2024 pidetyssä istunnossa esitetyn,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Kantajat UBS Group AG, josta on tullut Credit Suisse Group AG:n oikeudenhaltija, UBS AG (jäljempänä UBS), josta on tullut Credit Suisse AG:n oikeudenhaltija, ja Credit Suisse Securities (Europe) Ltd vaativat SEUT 263 artiklaan perustuvassa kanteessaan yhtäältä, että unionin yleinen tuomioistuin kumoaa SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (asia AT.40135 – FOREX (Sterling Lads)) 2.12.2021 tehdyn komission päätöksen C(2021) 8612 final (jäljempänä riidanalainen päätös), ja toisaalta, että unionin yleinen tuomioistuin alentaa kyseisellä päätöksellä yhteisvastuullisesti Credit Suisse Groupin, Credit Suissen ja Credit Suisse Securities (Europe):n (jäljempänä yhdessä Credit Suisse) maksettavaksi määrätyn sakon määrää.

I Asian tausta

A Riidanalaisen päätöksen tekemiseen johtanut menettely

2 Menettely aloitettiin UBS:n toimitettua 27.9.2013 merkintää koskevan hakemuksen sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EUVL 2006, C 298, s. 17; jäljempänä yhteistyötiedonanto) mukaisesti. Hakemuksessaan UBS ilmoitti Euroopan komissiolle väitetystä kilpailusääntöjen rikkomisesta G10-valuuttoja koskevien valuutanmuuntotransaktioiden avistakaupan alalla.

3 Hakemuksensa toimittamisen jälkeen UBS antoi suullisia lausuntoja ja toimitti asiakirjatodisteita. Komissio myönsi 2.7.2014 UBS:lle ehdollisen vapautuksen sakoista yhteistyötiedonannon 8 kohdan a alakohdan nojalla.

4 Barclays plc, Barclays Execution Services Limited ja Barclays Bank PLC (jäljempänä yhdessä Barclays) toimittivat 11.10.2013, HSBC Holdings plc ja HSBC Bank plc (jäljempänä yhdessä HSBC) toimittivat 14.10.2013 ja NatWest Group plc ja NatWest Markets Plc (jäljempänä yhdessä RBS) toimittivat 17.7.2015 yhteistyötiedonannon mukaiset sakkojen alentamista koskevat hakemukset. Hakemustensa toimittamisen jälkeen ne antoivat suullisia lausuntoja ja toimittivat asiakirjatodisteita.

5 Komissio lähetti 25.7.2014, 1.3.2016 ja 29.4.2016 tietopyynnöt Credit Suisselle ja kaikille edellä 3 ja 4 kohdassa mainituille yrityksille.

6 Komissio aloitti 27.10.2016 [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 11 artiklan 6 kohdan mukaisesti kilpailusääntöjen rikkomista koskevan menettelyn Credit Suissea ja kaikkia edellä 3 ja 4 kohdassa mainittuja yrityksiä vastaan ja kehotti niitä ilmoittamaan kiinnostuksestaan osallistua [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta 7.4.2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 773/2004 (EUVL 2004, L 123, s. 18), sellaisena kuin se on muutettuna, 10 a artiklan mukaiseen sovintomenettelyyn.

7 Credit Suisse ja kaikki edellä 3 ja 4 kohdassa mainitut yritykset päättivät osallistua sovintomenettelyyn ja komission kanssa 9.11.2016 ja 7.2.2018 pidettyihin kokouksiin. Credit Suisse ilmoitti 19.2.2018 komissiolle lopettavansa osallistumisensa kyseiseen menettelyyn. Näin

ollen sovintomenettelyn toteuttamisesta asetuksen N:o 1/2003 7 ja 23 artiklan mukaisten päätösten tekemiseksi kartelliasioissa annetun tiedonantonsa (EUVL 2008, C 167, s. 1) 19 kohdan mukaisesti komissio siirtyi Credit Suissen osalta takaisin tavanomaiseen menettelyyn.

8 Komissio lähetti 24.7.2018 Credit Suisselle väitetiedoksiannon osana tavanomaista menettelyä. Saatuaan tutustua asiakirja-aineistoon Credit Suisse esitti kirjalliset huomautuksensa vastauksena väitetiedoksiantoon ja esitti näkemyksensä 7.12.2018 pidetyssä kuulemistilaisuudessa.

9 Komissio lähetti Credit Suisselle 18.3.2021 täydentävän väitetiedoksiannon.

10 Tutustuttuaan asiakirja-aineistoon Credit Suisse toimitti määräajassa kirjalliset huomautuksensa, jotka se esitti vastauksena täydentävään väitetiedoksiantoon. Toinen kuulemistilaisuus pidettiin 8.6.2021.

11 Credit Suisse vastasi 25.6.2021 toisessa kuulemistilaisuudessa esitettyyn tietopyyntöön.

12 Komissio teki 2.12.2021 riidanalaisen päätöksensä, jonka se osoitti ainoastaan Credit Suisselle.

13 Komissio teki samana päivänä SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (asia AT.40135 – FOREX (Sterling Lads)) tehdyn päätöksensä C(2021) 8613 final (jäljempänä sovintopäätös), joka osoitettiin osapuolille, jotka olivat suostuneet osallistumaan sovintomenettelyyn ja tehneet sovintoehdotuksen ja joita olivat siis Barclays, HSBC, RBS ja UBS.

B Riidanalainen päätös

1. Rikkomisen kohteena olleet tuotteet ja asianomainen ala

14 Riidanalainen päätös koskee käyttäytymistapoja G10-valuuttoja koskevan avistakaupan alalla; G10-valuutttoja ovat euro (EUR), Australian dollari (AUD), Kanadan dollari (CAD), Sveitsin frangi (CHF), Tanskan kruunu (DKK), Englannin punta (GBP), jeni (JPY), Norjan kruunu (NOK), Uuden-Seelannin dollari (NZD), Ruotsin kruunu (SEK) ja Yhdysvaltain dollari (USD).

15 Kaupankäyntitoiminta edellä 14 kohdassa tarkoitettujen valuutanmuuntotransaktioiden yhteydessä on määritelty riidanalaisessa päätöksessä kahden osapuolen väliseksi sopimukseksi, joka koskee kahden valuutan vaihtamista eli tietyn valuutan tietyn määrän (nimellismäärä) ostamista sitä vastaavaa toisen valuutan määrää vastaan sopimuksen tekohetkellä vallitsevan valuutan arvon mukaan (vaihtokurssi). Valuutan vaihtokurssi ilmoitetaan sellaisen toisen valuutan määränä, jota vastaan valuuttaa voidaan vaihtaa. Valuutoilla käydään siis aina kauppaa pareittain ja kunkin valuutan arvo on suhteellinen. Vaihtokurssit vaihtelevat niiden perusarvoa koskevien tietojen mukaan. Lyhyellä aikavälillä vaihtokurssit määräytyvät ennen kaikkea kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden (trader) saamien toimeksiantojen mukaan, kun taas pidemmällä aikavälillä ne määräytyvät markkinoiden peruspiirteiden mukaan.

16 Koska sähköinen kaupankäynti (jolla tarkoitetaan transaktioita, jotka asianomaisen pankin oma sähköisen kaupankäynnin alusta tai tietotekniset algoritmit varaavat tai suorittavat automaattisesti) rajattiin analyysin ulkopuolelle, nyt käsiteltävässä asiassa riidanalainen päätös koskee ainoastaan niin sanottua puheeseen perustuvaa kauppaa (voice trading).

17 Avistakaupan valuutanmuuntotransaktioista sovitaan over-the-counter-markkinoilla, joten transaktioita ei ole keskitetty ja niille on ominaista korkea likviditeetti ja jatkuva kaupankäynti. Tällaiset transaktiot saavat yleensä alkunsa siten, että rahalaitokseen ottaa yhteyttä loppuasiakas, joka voi olla esimerkiksi rahalaitos, joita pidetään hyvän tietopohjan asiakkaina, koska niillä on suorittamiensa transaktioiden huomattavan määrän vuoksi vahvat kannustimet hankkia tietoja, jotka voivat vaikuttaa vaihtokurssien kehitykseen. Tällaiset rahalaitokset perustavat erikoistuneita myyntiyksiköitä, jotka voivat toimia loppuasiakkaiden ja kaupanvälittäjien (broker) palveluksessa olevien kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden välisenä rajapintana valuuttakauppaneuvottelujen yhteydessä. Loppuasiakkaat voivat ottaa kaupankäyntiä hoitaviin henkilöihin yhteyttä myös suoraan.

18 Pankit, joiden kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt osallistuivat nyt käsiteltävässä asiassa tarkoitettuihin tiedonvaihtokeskusteluihin, toimivat markkinatakaajina valuuttojen avistakaupan markkinoilla ja ne ovat valmiita sopimaan transaktioista asiakkaidensa kanssa milloin tahansa markkinoiden likviditeetin varmistamiseksi.

19 Asiakkaat panevat alulle etenkin seuraavanlaisia transaktioita:

– välittömät toimeksiannot (joiden perusteella voidaan välittömästi sopia kaupasta tietyn valuuttamäärän osalta markkinoilla vallitsevan vaihtokurssin perusteella ja jotka täytetään yleensä kahden päivän kuluessa transaktiosta sopimisesta);

– ehdolliset toimeksiannot (jotka täytetään vain siinä tapauksessa, että tietyt markkinaolosuhteita koskevat ehdot täyttyvät, esimerkiksi siinä tapauksessa, että tietyn valuutan arvo saavuttaa tietyn tason);

– ”fixingin” mukaan täytettävät toimeksiannot, jotka tässä tapauksessa koskivat ainoastaan WM/Reuters Closing Spot Rates -viiteindeksejä ja Euroopan keskuspankin (EKP) viiteindeksejä (jotka täytetään, kun viiteindeksi on tietyn arvoinen).

20 Kaupankäyntiä hoitavat henkilöt tarjoavat yleensä kaksisuuntaisia hintoja (osto- eli ostajan hintaa ja myynti- eli myyjän hintaa) transaktion koon ja kaupassa vaihdettavien valuuttojen mukaan. Valuutanmuuntotransaktioista syntyvät tulot riippuvat vaihdettujen valuuttojen volyymista ja saman valuutan osto- ja myyntihinnan välisestä erosta. Osto- ja myyntihinnan välinen ero on kaupankäyntiä hoitavan henkilön saama korvaus suorittamansa palvelun immediaattisuudesta ja riskistä, joka hänelle aiheutuu kaupan jälkeen siitä, että hänellä on salkussaan tietty nimellismäärä tiettyä valuuttaa.

21 Kaupankäyntiä hoitavan henkilön ostettua ostotransaktiossa yhtä valuuttaa toisella hänen kaupankäyntipositionsa on nimittäin niin kutsuttu pitkä positio (long position), millä tarkoitetaan sitä, että hänellä on salkussaan tietty nimellismäärä tiettyä valuuttaa, kunnes hän ”sulkee” kyseisen positionsa eli jälleenmyy valuuttamäärän. Kaupankäyntiä hoitavan henkilön myytyä myyntitransaktiossa yhtä valuuttaa toista valuuttaa vastaan hänen kaupankäyntipositionsa on niin kutsuttu lyhyt- eli ylimyyntipositio (short position), millä tarkoitetaan sitä, että hänellä on salkussaan negatiivinen nimellismäärä tiettyä valuuttaa, kunnes hän ”sulkee” kyseisen positionsa eli ostaa kyseistä valuuttaa. ”Riskipositio” on siis ”auki”, kunnes suoritetaan vastakkainen kauppa. Koska vaihtokurssien arvot vaihtelevat nopeasti markkinoilla, mainittuihin positioihin liittyy kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden kannalta kuitenkin riskejä, mistä seuraa, että kyseisillä markkinoilla kaupankäyntiä hoitavat henkilöt kilpailevat keskenään kaupankäyntipositioihin liittyvien riskien asiantuntemusperusteisessa hallinnassa.

22 Kaupankäyntiä hoitavat henkilöt määrittävät strategiansa ja erityisesti sen, miten he määrittävät osto- ja myyntihintojen välisen eron ja jopa hintansa, salkkunsa ja käytettävissään olevien tietojen perusteella. Asiakirja-aineistoon sisältyvistä todisteista ilmenee yhtäältä, että markkinatakaajien on mukautettava hintojaan aktiivisesti salkuista muodostuvan varastonsa mukaan muuttamalla hintoja – eikä ainoastaan osto- ja myyntihintojen välisiä eroja – tavoitteenaan korkea varaston kiertonopeus ja se, ettei niille kerry merkittäviä positioita vain yhdellä markkinapuolella. Toisaalta kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden päätöksentekoon vaikuttavat heidän pääsynsä tietoihin markkinoista. Vaihtokurssien liikehdintään vaikuttavat nimittäin pitkällä aikavälillä makrotaloudelliset muuttujat ja lyhyellä aikavälillä asiakkailta tulleet toimeksiannot eli toisin sanoen mikrotaloudelliset muuttujat. Mikrotaloudellisten muuttujien osalta on todettava, että asianosaiset ovat yhtä mieltä myös siitä, että hyvän tietopohjan asiakkailta eli muilta rahalaitoksilta tulleiden toimeksiantojen perusteella kaupankäyntiä hoitavat henkilöt tietävät suunnan, johon markkinat ovat todennäköisesti kehittymässä, ja siten tällaiset toimeksiannot ovat sellaisille kaupankäyntiä hoitaville henkilöille, joilla tämä tieto on, kannustin käydä kauppaa samaan suuntaan kuin hyvän tietopohjan asiakaskin. Tiedot asiakkailta tulleista toimeksiannoista ovat lähtökohtaisesti luottamuksellisia.

23 Kaupankäyntiä hoitavat henkilöt saattavat myös olla halukkaita luomaan, säilyttämään tai kasvattamaan (avoimen riskin) positioita omaan lukuun käydyn kaupan salkuissaan. Kaupankäyntiä hoitavat henkilöt käyvät kauppaa omaan lukuunsa, kun he käyvät kauppaa ensisijaisesti pankin omalla rahalla – eivätkä asiakkaidensa lukuun – tarkoituksessa hyödyntää kilpailuetua markkinoilla rakentamalla avoimen riskin positioita, joiden perusteella he voivat saada ylisuuria tuottoja.

24 Vielä on todettava, että kun kaupankäyntiä hoitavat henkilöt eivät hoida markkinatakaajina loppuasiakkailta saamiaan toimeksiantoja, he käyvät yleensä kauppaa keskenään niin kutsutuilla interdealer-markkinoilla, joka on valuuttojen avistakaupan markkinoiden rakenne, jota yksinomaan rahalaitokset (dealers) voivat käyttää, tarkoituksessa muokata salkkujensa positioita tai omaksua positio omaan lukuun harjoittamaansa kaupankäyntitoimintaa varten. Tässä tapauksessa kaupankäyntiä hoitavat henkilöt ovat toistensa vastapuolia. He voivat olla suoraan yhteydessä toisiinsa (kahden kesken), yleensä sähköisen järjestelmän kautta. Hinnat ilmoitetaan lopullisina tarjouksina, jotka voidaan ainoastaan hyväksyä tai hylätä. Kaupankäyntiä hoitavat henkilöt voivat myös pitää yhteyttä kaupanvälittäjäjärjestelmän välityksellä, jossa välittäjät ilmoittavat parhaat osto- ja myyntihintojen väliset erot näytöillä ja saattavat tiedot saataville omille alustoilleen.

2. Käyttäytymistavat, joihin Credit Suissea vastaan on vedottu

25 Komissio on viitannut riidanalaisessa päätöksessään kolmeen käyttäytymistapaan yksityisellä, usean käyttäjän chat-kanavalla, eli Sterling Lads -chat-kanavalla (jäljempänä chat-kanava), jolle osallistui viisi yritystä, jotka toimivat pankki- ja rahoitusalalla, eli Barclays, Credit Suisse, HSBC, RBS ja UBS. Riidanalaisessa päätöksessä kyseisiä käyttäytymistapoja kuvataan ensinnäkin taustasopimukseksi, toiseksi tiedonvaihtokeskusteluiksi ja kolmanneksi ajoittaisiksi yhteensovittamistilanteiksi. Riidanalaisen päätöksen mukaan chat-kanavalla käytiin kyseisiin käyttäytymistapoihin liittyviä keskusteluja 25.5.2011–12.7.2012 ja Credit Suisse osallistui keskusteluihin chat-kanavalla 7.2.–12.7.2012 (jäljempänä merkityksellinen ajanjakso).

26 Ensinnäkin taustasopimuksen osalta komissio on katsonut, että kyseiselle chat-kanavalle osallistuminen merkitsi kuulumista ryhmään, jolle oli leimallista henkilöiden keskinäinen luottamus, vastavuoroiset odotukset ja yhteiset edut, ja näin ollen chat-kanavan osallistujat

noudattivat useita hiljaisia sääntöjä, jotka voidaan tiivistää lähinnä seuraavasti: i) kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt keskustelivat chat-kanavalla tarkoituksessa vaihtaa tietoja jatkuvasti päivän aikana, ii) tietoja vastaanottaneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt eivät paljastaneet chat-kanavalla vaihdettuja tietoja muille kilpaileville kaupankäyntiä hoitaneille henkilöille, iii) kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt saattoivat hyödyntää vaihdettuja tietoja iv) eikä kyseisiä tietoja saatu käyttää tiedot jakaneita henkilöitä vastaan. Komissio on katsonut, että tätä käyttäytymistapaa on pidettävä sopimuksena, jonka se on luokitellut SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi lähinnä, koska tällä käyttäytymistavalla luotiin rationaalisia ennakko-odotuksia, joilla pyrittiin poistamaan kyseisille markkinoille ominaiset epävarmuustekijät kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden yhteisen edun mukaisesti, ja näin ollen sitä on pidettävä riittävän vahingollisena kilpailulle.

27 Toiseksi tiedonvaihtokeskustelujen osalta komissio on viitannut useisiin tilanteisiin, joissa asianomaisten pankkien kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt pitivät yhteyttä toisiinsa. Komission mukaan tämän yhteydenpidon yhteydessä vaihdettiin laajamittaisesti ja toistuvasti ajankohtaisia tai tulevaisuutta koskevia kaupallisesti arkaluonteisia tietoja kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden harjoittamasta kaupankäyntitoiminnasta, ja näiden tietojen perusteella asianomaiset pankit olivat tietoisia kilpailijoidensa positioista, aikomuksista ja rajoitteista, kun ne tekivät päätöksiä markkinoilla, mikä auttoi pankkeja niiden myöhemmässä päätöksenteossa.

28 Tässä yhteydessä komissio on katsonut, että tiedonvaihtokeskustelujen yleisenä tavoitteena oli vaikuttaminen kahteen kyseisillä markkinoilla harjoitettuun avistakaupankäyntiin liittyvän kilpailun olennaisista muuttujista, eli hintaan ja riskien asiantuntemusperusteiseen hallintaan, poistamalla siis kyseisille markkinoille ominaiset epävarmuustekijät. Kun tiedonvaihtoon osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt toimivat näin, he korvasivat tietoisesti ja muiden markkinatoimijoiden vahingoksi keskinäisellä käytännön yhteistyöllään itsenäiseen, kyseisillä muuttujilla käytyyn kilpailuun liittyvät riskit, ja näin ollen tämä käyttäytyminen oli riittävän vahingollista kilpailulle. Näin ollen komissio on luokitellut kyseiset tiedonvaihtokeskustelut sopimuksiksi ja/tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi, joita on pidettävä SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla tarkoitukseltaan kilpailua rajoittavina.

29 Kolmanneksi ajoittaisten yhteensovittamistilanteiden osalta komissio on katsonut, että vaihtamalla kaupallisesti arkaluonteisia tietoja kyseiselle chat-kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt kykenivät havaitsemaan tilanteita, joissa oli vaara siitä, että he toimisivat muiden intressien vastaisesti, mistä syystä heille avautui mahdollisuus sovittaa ajoittain toimintaansa yhteen noudattamalla tietynlaista ”standing down” -käyttäytymistä. Tällä käyttäytymistavalla pienennettiin riskiä siitä, etteivät kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt pääsisi haluamaansa tulokseen eivätkä välttyisi rinnakkaiselta kaupankäynniltä vastakkaisiin suuntiin. Komissio on katsonut, että tätä käyttäytymistapaa on pidettävä sopimuksena ja/tai yhdenmukaistettuna menettelytapana, jonka se on luokitellut SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi lähinnä, koska kyseisellä käyttäytymistavalla voitiin pienentää kyseisille markkinoille ominaisia, tavanomaisia epävarmuustekijöitä, koska kyseisiin tilanteisiin osallistuneet yritykset kykenivät havaitsemaan tilanteita, joissa jollakin niistä oli mahdollisuus tuottoihin siinä tapauksessa, että muut yritykset eivät ryhtyisi kaupankäyntiin, koska ne halusivat välttää puuttumisen kyseisen yrityksen kaupankäyntistrategiaan, ja näin ollen kyseistä käyttäytymistapaa on pidettävä riittävän vahingollisena kilpailulle.

30 Neljänneksi komissio on myös katsonut, että edellä mainittua kolmea kilpailunrajoitusta on yhdessä tarkasteltuina pidettävä osana yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua kilpailusääntöjen rikkomista, koska niillä pyrittiin yhteiseen tavoitteeseen, jona oli valuuttojen avistakaupan markkinoille ominaisten tavanomaisten epävarmuustekijöiden lieventäminen tarkoituksessa pienentää riskejä ja antaa varmempi olo kyseiselle chat-kanavalle osallistuneille yrityksille (jäljempänä osallistuneet yritykset), kun ne tekivät hintojen vahvistamis- ja riskienhallintapäätöksiä, jotta kyseisten yritysten ei olisi ryhdyttävä itsenäiseen kilpailuun. Komissio on katsonut, että edellä mainitut eri käyttäytymistavat olivat osa niin kutsuttua kokonaissuunnitelmaa, koska ne toteutettiin saman toimintamallin (modus operandi) mukaisesti kyseisen chat-kanavan kautta, mikä merkitsee, että osallistuminen oli jatkuvaa.

31 Komissio on katsonut yhtäältä, että Credit Suissen käyttäytymisestä ilmeni sen tarkoitus myötävaikuttaa sen yhteisen tavoitteen toteutumiseen, jona oli kilpailun rajoittaminen G10-valuuttoja koskevan avistakaupan markkinoilla. Komissio on toisaalta katsonut, että Credit Suisse tiesi taustasopimuksesta ja tiedonvaihdosta, muttei ennen merkityksellistä ajanjaksoa tapahtuneista ajoittaisista yhteensovittamistilanteista. Komissio on tämän jälkeen katsonut, että Credit Suisse on vastuussa tiedonvaihtokeskusteluista, jotka olivat osa yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua kilpailusääntöjen rikkomista, muttei yhtäältä taustasopimuksesta tai toisaalta ajoittaisista yhteensovittamistilanteista.

32 Niinpä komissio on katsonut riidanalaisen päätöksensä 1 artiklassa, että Credit Suisse rikkoi SEUT 101 artiklan 1 kohtaa osallistumalla merkityksellä ajanjaksolla tiedonvaihtokeskusteluihin, jotka koskivat ”ajankohtaisia tai tulevaisuutta koskevia ja kaupallisesti arkaluonteisia” tietoja ja ”joita on pidettävä sopimuksina ja/tai yhdenmukaistettuina menettelytapoina (jotka olivat osa yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua kilpailusääntöjen rikkomista), joiden tarkoituksena oli kilpailun rajoittaminen ja/tai vääristäminen G10-valuuttoja koskevien valuutanmuuntotransaktioiden avistakaupan alalla koko Euroopan talousalueella”.

3. Sakko

33 Komissio on todennut määrittäneensä Credit Suisselle määräämänsä sakon määrän asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen (EUVL 2006, C 210, s. 2; jäljempänä sakkojen laskennasta annetut suuntaviivat) mukaisesti.

a) Sakon perusmäärä

34 Sakon perusmäärän määrittämisen yhteydessä komissio on valuuttojen avistakaupan alan erityispiirteiden vuoksi ja etenkin, koska G10-valuuttojen avistakaupan muuntotransaktioilla ei tuoteta myyntejä sanan tavanomaisessa merkityksessä, laskenut kyseessä olevaan kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden yritysten myynnin arvon käyttämällä myynnin arvon korvaavaa arvoa.

35 Tämän jälkeen komissio on ottanut huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuteen perustuvan kertoimen, joka on 16 prosenttia siksi, että rikkominen kuului luonteeltaan kaikkein vakavimpien kilpailunrajoitusten joukkoon, ja rikkomisen keston, jonka osalta se on käyttänyt kerrointa, joka on 0,42 vuotta.

36 Komissio on lopuksi lisännyt 16 prosenttia myynnin arvosta vastaavan lisäsumman, jonka tarkoituksena on saada yritykset luopumaan tällaisiin käytäntöihin osallistumisesta rikkomisen kestosta riippumatta, ja vahvistanut sen jälkeen sakon perusmääräksi 86 765 000 euroa.

b) Sakon lopullinen määrä

37 Määrittäessään sakon lopullista määrää komissio on todennut, että Credit Suisse on vastuussa ainoastaan tiedonvaihtokeskusteluista, jotka ovat osa kyseistä yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua kilpailusääntöjen rikkomista, ja vähentänyt sakon yhteenlasketusta perusmäärästä 4 prosenttia niiden lieventävien olosuhteiden perusteella, ettei Credit Suisse ole vastuussa yhtäältä taustasopimuksesta tai toisaalta ajoittaisista yhteensovittamistilanteista, missä yhteydessä se alensi perusmäärää 2 prosentilla kummankin mainitun seikan perusteella.

38 Niinpä komissio on määrännyt riidanalaisen päätöksensä 2 artiklan a alakohdassa Credit Suissen maksettavaksi 83 294 000 euron suuruisen sakon.

II Asianosaisten vaatimukset

39 Kantajat vaativat, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen,

– toissijaisesti kumoaa osittain riidanalaisen päätöksen 1 artiklan ja alentaa 2 artiklassa määrätyn sakon määrää,

– joka tapauksessa alentaa riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa määrätyn sakon määrää ja

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut tai toissijaisesti asianmukaisen osuuden kantajien oikeudenkäyntikuluista.

40 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen kokonaisuudessaan ja

– velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

III Oikeudellinen arviointi

41 Kanteensa tueksi kantajat vetoavat viiteen kanneperusteeseen. Ensimmäisellä kolmella kanneperusteellaan, joiden mukaan komissio rikkoi SEUT 101 artiklaa ja laiminlöi perusteluvelvollisuutensa, ja viidennellä kanneperusteellaan, jonka mukaan komissio ei noudattanut hyvän hallinnon periaatetta ja loukkasi puolustautumisoikeuksia, kantajat riitauttavat lähinnä komission riidanalaisen päätöksensä 1 artiklassa esittämän toteamuksen, jonka mukaan Credit Suisse rikkoi SEUT 101 artiklaa. Neljännellä kanneperusteellaan, joka koskee asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan ja sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen rikkomista sekä suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista sekä perusteluvelvollisuuden laiminlyömistä, kantajat riitauttavat komission Credit Suisselle riidanalaisen päätöksensä 2 artiklassa määräämän sakon.

A Riidanalaisen päätöksen 1 artikla

1. Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee SEUT 101 artiklan rikkomista ja perustelujen puutteellisuutta siltä osin kuin verkossa käydyt tiedonvaihtokeskustelut on luokiteltu kilpailunvastaisiksi sopimuksiksi ja/tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi

42 Ensimmäisessä kanneperusteessaan kantajat väittävät lähinnä, ettei kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden asianomaisella chat-kanavalla käymiä tiedonvaihtokeskusteluja voida pitää kilpailunvastaisina sopimuksina ja/tai yhdenmukaistettuina menettelytapoina, riippumatta siitä, tarkastellaanko keskusteluja erikseen vai yhdessä taustasopimuksen kanssa. Ensimmäisessä kanneperusteessa on kaksi osaa.

43 Ensimmäisen kanneperusteensa ensimmäisessä osassa kantajat väittävät, ettei komissio näyttänyt toteen taustasopimuksen olemassaoloa eikä siis sitä, että verkossa käytyjä tiedonvaihtokeskusteluja voitaisiin pitää kilpailunvastaisena sopimuksena ja/tai yhdenmukaistettuna menettelytapana.

44 Ensimmäisen kanneperusteensa toisessa osassa kantajat väittävät, ettei komissio esittänyt vaadittavia todisteita sen osoittamiseksi, että verkossa käytyjä tiedonvaihtokeskusteluja voitaisiin pitää itsenäisinä sopimuksina ja/tai yhdenmukaistettuina menettelytapoina.

a) Alustavat huomautukset

45 On palautettava mieleen, että yhdenmukaistetun menettelytavan edellytyksiin kuuluvia yhteensovittamista ja yhteistyötä koskevia arviointiperusteita on tulkittava sen EUT-sopimuksen kilpailumääräyksille ominaisen näkökulman perusteella, jonka mukaan kunkin talouden toimijan on itsenäisesti päätettävä toimintalinjasta, jota se aikoo noudattaa sisämarkkinoilla (ks. tuomio 19.3.2015, Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 119 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

46 Vaikka tämä itsenäisyysvaatimus ei suljekaan pois talouden toimijoiden oikeutta sopeutua järkevästi kilpailijoidensa todettuun tai odotettuun markkinakäyttäytymiseen, sen kanssa on kuitenkin ehdottomasti ristiriidassa se, että tällaiset toimijat olisivat keskenään minkäänlaisessa suorassa tai epäsuorassa yhteydessä niin, että yhteydenpito voi joko vaikuttaa jonkin tosiasiallisen tai mahdollisen kilpailijan markkinakäyttäytymiseen tai paljastaa tällaiselle kilpailijalle sen, kuinka toimija on päättänyt käyttäytyä tai aikoo käyttäytyä markkinoilla, kun yhteydenpidon tarkoituksena tai vaikutuksena on sellaisten kilpailuolosuhteiden muodostuminen, jotka eivät vastaa tavanomaisia olosuhteita kyseisillä markkinoilla, kun otetaan huomioon tarjottujen tavaroiden tai palveluiden luonne, yritysten merkittävyys ja lukumäärä sekä kyseisten markkinoiden laajuus (ks. tuomio 19.3.2015, Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 120 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Unionin tuomioistuin on siten todennut, että kilpailijoiden välillä tehtävä tietojenvaihto voi olla kilpailusääntöjen vastaista, jos se alentaa kyseessä olevien markkinoiden toimintaan liittyvän epävarmuuden astetta tai poistaa tämän epävarmuuden kokonaan ja tämän vuoksi rajoittaa yritysten välistä kilpailua (ks. tuomio 19.3.2015, Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 121 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

b) Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan komissio ei näyttänyt toteen taustasopimuksen olemassaoloa eikä siis sitä, että verkossa käytyjä tiedonvaihtokeskusteluja voitaisiin pitää kilpailunvastaisena sopimuksena ja/tai yhdenmukaistettuna menettelytapana

48 Kantajat esittävät kolme väitettä. Ensimmäisessä väitteessään ne esittävät, että riidanalainen päätös perustuu virheelliseen lähtökohtaan, jonka mukaan taustasopimus on ennakkoedellytys tiedonvaihtokeskustelujen luokittelemiselle SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuiksi kilpailunvastaisiksi sopimuksiksi ja/tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi. Toisessa väitteessään kantajat väittävät, ettei komissio näyttänyt toteen, että asianomaisella chat-kanavalla vaihdettiin tietoja taustasopimuksen perusteella. Kyseisen väitteensä tueksi kantajat riitauttavat sen, miten komissio on tulkinnut väitetyn rikkomisen ajalta peräisin olevia todisteita eli kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden verkossa käymiä keskusteluja, ja väittävät, ettei kyseisillä keskusteluilla tai sovintoehdotuksilla tai niihin liittyvillä aihetodisteilla voida osoittaa taustasopimuksen olemassaoloa. Kolmannessa väitteessään kantajat väittävät, ettei komissio voi rajata taustasopimusta tuomioistuinvalvonnan ulkopuolelle sillä perusteella, ettei se ole katsonut Credit Suissen olevan vastuussa taustasopimuksesta, koska kyseinen sopimus on olennainen osa komission Credit Suissea vastaan esittämää kokonaisargumenttia.

49 Kantajien ensimmäisestä väitteestä on todettava, että riidanalaisesta päätöksestä kokonaisuudessaan ja erityisesti sen 337–341, 344, 345 ja 347–349 perustelukappaleesta, luettuina yhdessä sen 394–405 ja 411–417 perustelukappaleen kanssa, ilmenee, että komissio on luokitellut oikeudellisesti erillisesti yhtäältä taustasopimuksen kilpailua rajoittavaksi sopimukseksi ja toisaalta tiedonvaihtokeskustelut kilpailua rajoittaviksi sopimuksiksi ja/tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi. Päätöksensä 487, 489 ja 491–499 perustelukappaleessa komissio on myös luokitellut kyseiset kaksi käyttäytymistapaa saman yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen erillisiksi osatekijöiksi (ks. edellä 26–31 kohta). Tämän jälkeen on muistutettava, että komissio on katsonut Credit Suissen olevan vastuussa ainoastaan sellaisesta kilpailusääntöjen rikkomisesta, joka muodostuu tiedonvaihtoon liittyvistä käyttäytymistavoista.

50 On myös todettava, että vaikka Credit Suissen vastuulle luetut tiedonvaihtokeskustelut käytiin chat-kanavalla verkossa, tätä yhteyttä taustasopimuksen tähän piirteeseen ei voida samaistaa ennakkoedellytykseen, johon kantajat vetoavat ja joka voisi vaikuttaa taustasopimuksen ja tiedonvaihtokeskustelujen erillisiin oikeudellisiin luokitteluihin.

51 Tarkemmin sanottuna on niin, että riidanalaisen päätöksen 337–341 perustelukappaleesta ilmenee, että kun komissio luokitteli tiedonvaihtokeskustelut kyseisessä päätöksessään oikeudellisesti kilpailunvastaisiksi sopimuksiksi ja/tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi, se ei tukeutunut taustasopimuksen sääntöihin tai siihen, että tiedonvaihtokeskusteluihin osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt (jäljempänä asianomaiset kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt) olisivat hiljaisesti hyväksyneet kyseiset säännöt. Toisin kuin kantajat väittävät, riidanalaista päätöstä ei siis voida tulkita siten, että taustasopimusta pidettäisiin siinä ennakkoedellytyksenä tiedonvaihtokeskustelujen luokittelulle.

52 Tätä päätelmää ei horjuta riidanalaisen päätöksen 346 ja 369–371 perustelukappaleen sisältö, johon kantajat viittaavat argumenttinsa tueksi.

53 Tästä on todettava ensinnäkin riidanalaisen päätöksen 346 perustelukappaleen osalta, joka koskee taustasopimuksen luokittelua, että kyseisestä sopimuksesta seuraa toki lähinnä, että tiedonvaihdon avulla kyseiselle chat-kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt saattoivat valvoa mahdollisia säännöistä poikkeamisia. Mainitussa perustelukappaleessa ei kuitenkaan lainkaan viitata riidanalaisessa päätöksessä omaksuttuun tiedonvaihtokeskustelujen oikeudelliseen luokitteluun.

54 Riidanalaisen päätöksen 369–371 perustelukappaleesta, joissa komission tarkoituksena on ollut ainoastaan vastata Credit Suissen hallinnollisen menettelyn aikana esittämiin argumentteihin, ilmenee toiseksi, että komissio totesi taustasopimuksen olemassaolon epäsuorien todisteiden eli tiedonvaihtokeskustelujen perusteella, sillä taustasopimus on komission mukaan kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen ”looginen lähtökohta”. Niinpä on katsottava, että komissio viittasi ”loogiseen lähtökohtaan” ainoastaan tässä samassa tarkoituksessa eli taustasopimuksen olemassaolon osoittamiseksi tässä tapauksessa. Sen, että taustasopimuksen olemassaolo voidaan päätellä tiedonvaihtokeskusteluista, on näin ollen niin ikään tulkittava liittyvän taustasopimuksen olemassaolon osoittamiseen eikä se vaikuta yhtäältä tiedonvaihtokeskustelujen tai toisaalta taustasopimuksen erillisiin oikeudellisiin luokitteluihin.

55 Toisin kuin kantajat väittävät, komissiolla ei myöskään ollut velvollisuutta esittää riidanalaisessa päätöksessään syitä, joiden vuoksi Credit Suissen on katsottava vaihtaneen tietoja eri tavalla kuin muut lainvastaisiksi katsottuihin käyttäytymistapoihin osallistuneet pankit, suhteessa sovintopäätöksessä esitettyihin seikkoihin.

56 Tässä yhteydessä on muistutettava, että sovintomenettely ja tavanomainen hallinnollinen menettely ovat erillisiä. Kun komissio siis teki Credit Suissen osalta päätöksen tavanomaisen hallinnollisen menettelyn päätteeksi, se oli yhtäältä sidottu ainoastaan väitetiedoksiantoon ja toisaalta sillä oli kontradiktorisuuden periaatteen nojalla velvollisuus ottaa huomioon kaikki merkitykselliset seikat, mukaan lukien kaikki tiedot ja argumentit, jotka Credit Suisse oli esittänyt käyttäessään oikeuttaan tulla kuulluksi, joten komissiolla oli velvollisuus tarkastella asiakirja-aineistoa uudelleen kyseisten seikkojen perusteella (ks. vastaavasti tuomio 20.5.2015, Timab Industries ja CFPR v. komissio, T-456/10, EU:T:2015:296, 90, 96 ja 107 kohta).

57 Riidanalaisen päätöksen tekemisestä Credit Suissen osalta tavanomaisen hallinnollisen menettelyn päätteeksi on huomattava, että väitetiedoksiannosta, sellaisena kuin se on täydennettynä täydentävällä väitetiedoksiannolla, ilmenee, että komissio luokitteli taustasopimuksen ja tiedonvaihtokeskustelut erikseen kilpailunvastaisiksi sopimuksiksi ja/tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi eikä Credit Suisse esittänyt tätä vastaan väitteitä hallinnollisen menettelyn aikana. Näin ollen komissiolla ei ollut velvollisuutta tutkia asiakirja-aineistoa uudelleen kyseisten oikeudellisten luokittelujen osalta.

58 Edellä esitetystä seuraa, että kun otetaan huomioon, että komissio on luokitellut yhtäältä tiedonvaihtokeskustelut ja toisaalta taustasopimuksen, josta Credit Suissen ei ole katsottu olevan vastuussa (ks. edellä 32 kohta), oikeudellisesti erillisesti, ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisen osan toista ja kolmatta väitettä, jotka perustuvat virheelliseen lähtökohtaan, jonka mukaan taustasopimusta pidetään riidanalaisessa sopimuksessa ennakkoedellytyksenä tiedonvaihtokeskustelujen luokittelemiselle SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuiksi kilpailunvastaisiksi sopimuksiksi ja/tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi.

59 Näin ollen ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

60 Koska kantajat vetoavat ensimmäisen kanneperusteensa toisessa osassa kuitenkin siihen, ettei tiedonvaihtokeskusteluja – jotka ovat taustasopimuksesta itsenäisiä – voida pitää kilpailunvastaisina, mikä on väite, jonka analysoiminen edellyttää kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen sisällön tarkastelua ja tulkitsemista, se, että kantajien väitteet, jotka koskevat väitetyn kilpailusääntöjen rikkomisen ajalta peräisin olevien todisteiden ulottuvuutta ja tulkintaa, on esitetty osana taustasopimusta koskevia argumentteja, jotka kantajat ovat esittäneet ensimmäisen kanneperusteensa ensimmäisen osan tueksi, ei voi estää unionin yleistä tuomioistuinta arvioimasta kyseisiä väitteitä kyseisen kanneperusteen toisen osan yhteydessä sen selvittämiseksi, ovatko kantajien väitteet, joilla ne riitauttavat tiedonvaihtokeskustelujen luokittelemisen itsenäisiksi sopimuksiksi ja/tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi, oikeutettuja.

c) Ensimmäisen kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan ei ole todisteita siitä, että verkossa käytyjä tiedonvaihtokeskusteluja olisi pidettävä itsenäisinä sopimuksina ja/tai yhdenmukaistettuina menettelytapoina

61 Kanneperusteen toinen osa jakautuu lähinnä kolmeen väitteeseen. Ensimmäisessä väitteessään kantajat arvostelevat sitä, miten komissio on tulkinnut tiettyjä väitetyn kilpailusääntöjen rikkomisen ajalta peräisin olevia todisteita eli tiettyjä verkossa käytyjä keskusteluja, joihin komissio tukeutui katsoessaan, että verkossa käytyjä tiedonvaihtokeskusteluja on pidettävä sopimuksina ja/tai yhdenmukaistettuina menettelytapoina, ja esittävät etenkin, etteivät kyseiset keskustelut ole luonteeltaan kaupallisesti arkaluonteisia. Toisessa väitteessään kantajat väittävät, ettei verkossa käytyjä tiedonvaihtokeskusteluja voida luokitella kilpailunvastaisiksi sopimuksiksi ja/tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi, ja esittävät lähinnä, että kyseisten tietojen väitetty kaupallinen arkaluonteisuus ja tähän perustuva kilpailijoiden välisen epävarmuuden mahdollinen väheneminen eivät ole riittäviä perusteita kyseiselle luokittelulle. Kolmannessa väitteessään kantajat väittävät, että komissio teki oikeudellisen virheen, kun se katsoi, ettei Credit Suissen hyväksyttävällä selityksellä kyseisille tiedonvaihtokeskusteluille ollut merkitystä.

62 Riidanalaisessa päätöksessään komissio on esittänyt ja tulkinnut yli sadan keskustelun sisältöä. Niinpä päätöksessä analysoidut tiedonvaihtokeskustelut on jaettu neljään luokkaan keskustelujen aiheiden mukaan, joita olivat i) osto- ja myyntihintojen väliset erot (245–251 perustelukappale), ii) asiakkaiden toimeksiannot (183–228 perustelukappale), iii) avoimet riskipositiot (234–238 perustelukappale) ja iv) meneillään oleva tai suunniteltu kaupankäyntitoiminta (258–285 perustelukappale). Komissio on lähinnä katsonut, että kaikki tällaiset keskustelut koskivat ajankohtaisia tai tulevaisuutta koskevia kaupallisesti arkaluonteisia tietoja keskusteluihin osallistuneiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden harjoittamasta kaupankäyntitoiminnasta, ja näiden tietojen perusteella asianomaiset pankit olivat tietoisia kilpailijoidensa positioista, aikomuksista ja rajoitteista, mikä auttoi pankkeja niiden myöhemmässä päätöksenteossa. Tämän analyysinsa perusteella komissio on katsonut riidanalaisen päätöksensä 337–341 perustelukappaleessa, että kyseisiä tiedonvaihtokeskusteluja on pidettävä SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna kilpailunvastaisena yhdenmukaistettuna menettelytapana.

63 Kahta ensimmäistä väitettä on syytä tarkastella yhdessä.

1) Ensimmäinen väite, jonka mukaan komissio tulkitsi virheellisesti tiettyjä väitetyn rikkomisen ajalta peräisin olevia todisteita, ja toinen väite, jonka mukaan verkossa käytyjä tiedonvaihtokeskusteluja ei voida pitää kilpailunvastaisina sopimuksina ja/tai yhdenmukaistettuina menettelytapoina

i) Tiettyjen kantajien esittämien argumenttien ja todisteiden tutkittavaksi ottaminen

64 Komissio väittää, että yhtäältä kantajien argumentit, jotka koskevat tiettyjen tiedonvaihtokeskustelujen virheellistä tulkintaa, ja kannekirjelmän liite A.8, johon kyseiset argumentit perustuvat, ja toisaalta kantajien argumentit, joiden mukaan kyseisiä tiedonvaihtokeskusteluja ei voida pitää kilpailusääntöjen rikkomisena, sekä kannekirjelmän liite A.9 ja kantajien vastauskirjelmän liitteet C.2 ja C.3, joihin kyseiset argumentit perustuvat, on jätettävä tutkimatta.

65 Tässä yhteydessä on muistutettava, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan ja unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 76 artiklan d alakohdan mukaan kanteessa on mainittava oikeudenkäynnin kohde ja yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kyseisten mainintojen on oltava riittävän selviä ja täsmällisiä, jotta vastaaja voi valmistella puolustuksensa ja jotta unionin yleinen tuomioistuin voi antaa asiassa ratkaisun (tuomio 7.3.2017, United Parcel Service v. komissio, T-194/13, EU:T:2017:144, 191 kohta).

66 On myös muistutettava, että jotta kanne otetaan tutkittavaksi unionin yleisessä tuomioistuimessa, edellytetään muun muassa, että ne olennaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin kanne perustuu, käyvät ilmi ainakin pääpiirteittäin itse kannekirjelmän tekstistä, kunhan ne on esitetty johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi. Vaikka kannekirjelmän tekstiosaa voidaan tukea ja täydentää tietyiltä osin viittaamalla kannekirjelmän liitteenä olevien asiakirjojen kohtiin, sillä, että viitataan yleisluonteisesti muihin asiakirjoihin – vaikka ne olisivat kannekirjelmän liitteinä –, ei voida korjata sitä, että kannekirjelmässä ei ole mainittu olennaisia oikeudellisia perusteita ja perusteluja, jotka siinä on edellä 65 kohdassa mainittujen määräysten mukaan mainittava (ks. tuomio 7.3.2017, United Parcel Service v. komissio, T-194/13, EU:T:2017:144, 192 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

67 Niinpä liitteet voidaan ottaa huomioon ainoastaan siltä osin kuin niillä tuetaan tai täydennetään oikeudellisia perusteita tai argumentteja, joihin kantaja on nimenomaisesti vedonnut kirjelmiensä tekstiosassa, ja siltä osin kuin voidaan täsmällisesti määrittää, mitkä niiden sisältämistä seikoista tukevat tai täydentävät kyseisiä oikeudellisia perusteita tai argumentteja (ks. tuomio 9.9.2015, Samsung SDI ym. v. komissio, T-84/13, ei julkaistu, EU:T:2015:611, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä ei myöskään ole yrittää etsiä ja tunnistaa liitteistä niitä perusteita ja argumentteja, joihin kanteen voitaisiin katsoa perustuvan, koska liitteillä on puhtaasti todistuksellinen ja täydentävä tehtävä (ks. tuomio 17.9.2007, Microsoft v. komissio, T-201/04, EU:T:2007:289, 94 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

68 Ensimmäisenä päähuomiona on todettava – siltä osin kuin komissio on lähinnä väittänyt, että kantajien argumentit, jotka koskevat tiettyjen riidanalaisessa päätöksessä analysoitujen tiedonvaihtokeskustelujen virheellistä tulkintaa, on jätettävä tutkimatta –, että kannekirjelmästä ilmenee, että kantajat viittaavat sen argumenttinsa tueksi, jonka mukaan ”[komissio] tulkitsee edelleenkin väärin transaktiojargonia ja ymmärtää väärin valuuttojen avistakaupan markkinoiden

toimintatavan”, kannekirjelmänsä liitteeseen A.8, joka on Global FX Committee pankkien välisen jaoston entisen puheenjohtajan antama asiantuntijalausunto, ja lainaavat kolmea esimerkkiä kyseisestä lausunnosta argumenttinsa havainnollistamiseksi.

69 Vastauskirjelmävaiheessa – vastauksena komission tutkimatta jättämistä koskeviin argumentteihin – kantajat toistavat edellä mainitun argumenttinsa ja lisäävät tämän jälkeen, että liite A.8 on myös osoitus yhtäältä siitä, ettei ”kilpailunvastaisen kokonaissuunnitelman tai kilpailun rajoittamista koskevan tarkoituksen olemassaoloa voida helposti tai suoraan päätellä asiakirjatodisteista” ja toisaalta siitä, että komissio päätteli pelkkien tulkintojen perusteella, että ”oli olemassa taustasopimus”. Kantajat toteavat, edelleenkin vastauskirjelmävaiheessa, että se, ettei komissio kyennyt erottelemaan aiempia tai tulevia toimeksiantoja toisistaan, ”on tekijä, joka on otettava huomioon, koska tämän seikan vuoksi on syytä epäillä komission tutkimuksen huolellisuutta ja luotettavuutta”. Lopuksi kantajat väittävät argumenttejaan merkityksellisiksi ja täsmällisiksi ja viittaavat kannekirjelmänsä 18, 69 ja 78 kohtaan. Kyseisissä kohdissa käsitellään tiedonvaihtokeskustelujen väitetysti kilpailua edistävää luonnetta, joka kantajien mukaan todettiin sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevissa hakemuksissa (18 kohta), sitä, että komissio on tulkinnut tai ymmärtänyt väärin transaktiojargonia ja valuuttojen avistakaupan markkinoiden toimintatavan (69 kohta), ja lähinnä taustasopimuksen neljää sääntöä (78 kohta).

70 Kantajat vastasivat istunnossa unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen pysymällä kannassaan, jonka mukaan niiden argumentit on esitetty selkeästi ja täsmällisesti kirjelmissä.

71 Tästä on todettava, että kantajat esittävät edellä 68 ja 69 kohdassa kuvattuja argumentteja, jotka muodostuvat ainoastaan yleisluonteisista väitteistä, joita ei ole tuettu, ja jotka on usein ilmaistu yhdellä tai kahdella virkkeellä tai jotka perustuvat jopa pelkkään yleisluonteiseen viittaukseen kannekirjelmän liitteeseen A.8, eivätkä ne esitä johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi, miten kyseiset argumentit – tai varsinkaan asiantuntijalausunto, johon argumentit perustuvat – vaikuttaisivat komission riidanalaisessa päätöksessään esittämien päätelmien oikeellisuuteen. Näissä olosuhteissa on todettava, etteivät kyseiset argumentit täytä edellä 65–67 kohdassa mainittuja edellytyksiä.

72 Näin ollen on jätettävä tutkimatta kantajien argumentit, jotka koskevat lähinnä tiettyjen riidanalaisessa päätöksessä analysoitujen tiedonvaihtokeskustelujen virheellistä tulkintaa ja joissa kantajat viittaavat liitteeseen A.8, ja koska mainittuun liitteeseen on viitattu yleisluonteisesti, se on sivuutettava.

73 Toisena päähuomiona on todettava niiden argumenttien tutkittavaksi ottamisesta, joiden mukaan tiedonvaihtokeskustelut eivät olleet luonteeltaan kilpailunvastaisia ja jotka perustuvat kannekirjelmän liitteeseen A.9 ja kantajien vastauskirjelmän liitteisiin C.2 ja C.3 tehtyihin viittauksiin, että – toisin kuin komissio väittää – kyseisiä argumentteja on pidettävä riittävän selkeinä ja täsmällisinä. Kantajien unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämistä kirjelmistä nimittäin ilmenee selkeästi, vaikkakin vain pääpiirteittäin, että kun kantajat ryhmittelevät tiedonvaihtokeskustelut i) yleisluonteisiin keskusteluihin, joita ei voida pitää kaupallisesti arkaluonteisina valuuttojen avistakaupan markkinoilla, ii) tarkkoihin (tai tarkempiin) tai tulevaisuutta koskeviin keskusteluihin, jotka koskevat suhteellisen pieniä kauppavolyymeja ja joista ei voi ilmetä merkityksellisiä tietoja vaihtokurssien väitetysti odotettavasta kehityksestä, ja iii) keskusteluihin, joissa oli kyse merkittävämmistä kauppavolyymeista, mutta joilla olisi voinut olla vain yksi, hypoteettinen, kilpailunvastainen tarkoitus eli se, että tiedot saanut kaupankäyntiä hoitanut henkilö olisi voinut käyttää tietoja pyrkimyksessä saada voittoja kyseiset tiedot jakaneen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön sijasta, kantajien tarkoituksena on riitauttaa

komission päätelmä, jonka mukaan verkossa käydyt tiedonvaihtokeskustelut olivat luonteeltaan kilpailunvastaisia sisältönsä ja tarkoituksensa vuoksi ja sillä perusteella, että ne saattoivat vääristää kilpailua. Niinpä on katsottava, että kantajien kyseiset argumentit täyttävät edellä 65–67 kohdassa mainitut oikeuskäytännössä vahvistetut vaatimukset ja että ne on siis tutkittava.

74 Kun lisäksi otetaan huomioon edellä 67 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö, liitteet A.9, C.2 ja C.3 otetaan huomioon vain siltä osin kuin niillä tuetaan tai täydennetään kantajien nimenomaisesti kirjelmissään esittämiä argumentteja.

ii) Kantajien nimenomaisesti riitauttamien keskustelujen kilpailunvastainen luonne

75 Kantajat riitauttavat nimenomaisesti sen, miten komissio on tulkinnut keskusteluja, jotka kantajat ovat ryhmitelleet ensimmäiseen keskustelujen luokkaan (ks. edellä 73 kohta) ja joita ovat keskustelut 14.6., 5.8. ja 4.10.2011, 7.2. ja 1.6.2012, 14.5.2012, 11.4.2012, 13.4.2012, 9.5.2012, 5.6.2012, 25.4.2012, 10.2.2012 sekä 25.4., 19.6., 3.7. ja 4.7.2012, sillä perusteella, että kyseisissä keskusteluissa vaihdettiin markkinatietoja (market intelligence) eikä kaupallisesti arkaluonteisia tietoja eikä kyseisiä tietoja voida pitää luonteeltaan kilpailunvastaisina.

76 Sen ratkaisemiseksi, katsoiko komissio oikeutetusti, että kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat kaupallisesti arkaluonteisia tietoja, jotka olivat luonteeltaan kilpailunvastaisia, on arvioitava kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen luonnetta. Tarkemmin sanottuna on analysoitava, koskivatko kyseiset keskustelut tietoja, jotka eivät olleet julkisia ja joista kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt eivät voineet jo olla tietoisia ja jotka olivat mahdollisesti agregoituja ja anonymisoituja, ja on tutkittava etenkin, kuinka täsmällisesti ja missä tarkoituksessa tietoja vaihdettiin.

– *Keskustelut 14.6., 5.8. ja 4.10.2011 sekä 7.2. ja 1.6.2012*

77 Komissio ei pitänyt riidanalaisen päätöksensä 107, 111, 122, 139, 150 ja 504 perustelukappaleessa kuvattuja keskusteluja, jotka käytiin 14.6., 5.8. ja 4.10.2011 sekä 7.2. ja 1.6.2012 ja joiden osalta kantajat riitauttavat sen, miten komissio on tulkinnut keskusteluja, luonteeltaan kaupallisesti arkaluonteisina.

78 Riidanalaisen päätöksen 107, 111, 122, 139 ja 150 perustelukappaleessa kuvatuista keskusteluista, jotka käytiin 14.6., 5.8. ja 4.10.2011 sekä 7.2. ja 1.6.2012, on nimittäin todettava ensinnäkin, että komission arvion mukaan kyseiset keskustelut ovat osoitus lähinnä siitä, että pääsy asianomaiselle chat-kanavalle perustui sille osallistuneiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden keskinäiseen luottamukseen ja että kyseiset kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt toimivat suljettuna ryhmänä, jonka tarkoituksena oli edistää heidän intressejään. Komission mukaan riidanalaisen päätöksen 139 ja 150 perustelukappaleessa kuvatut keskustelut ovat niin ikään osoitus siitä, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö, joka oli ollut kyseisellä chat-kanavalla ennen siirtymistään työhön Credit Suissessa, liittyi jälleen kyseiselle kanavalle Credit Suissen työntekijänä täysin tietoisena kanavan toimintatavasta ja siitä, mitä hänen osallistumisensa kanavalle merkitsi.

79 Toiseksi on todettava riidanalaisen päätöksen 504 perustelukappaleessa kuvatusta 5.8.2011 käydystä keskustelusta, että komissio on pitänyt kyseistä keskustelua osoituksena siitä, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö oli tietoinen tiedonvaihtokeskusteluista, vaikka hän ei osallistunut niihin aktiivisesti.

80 Näin ollen kantajien argumentti, jonka mukaan komissio piti edellä 77 kohdassa mainittuja keskusteluja virheellisesti kaupallisesti arkaluonteisina, ei perustu tosiseikkoihin ja se on siis hylättävä.

– *Keskustelu 14.5.2012*

81 Riidanalaisen päätöksen 209 perustelukappaleessa, luettuna yhdessä 196–202 ja 337–341 perustelukappaleen kanssa, esitetystä 14.5.2012 käydystä keskustelusta on todettava, että komissio on katsonut, että kyseisen keskustelun aikana kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt jakoivat tietoja positioistaan ilman, että tämä olisi liittynyt potentiaalisiin transaktioihin heidän välillään, ja spekuloivat GBP/USD-valuuttaparin hinnasta. Komissio on katsonut, että kyseiset asiakkaiden toimeksiantoja koskeneet tiedot olivat kaupallisesti arkaluonteisia ja luonteeltaan sellaisia, että ne tukevat kyseisellä chat-kanavalla käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen kilpailunvastaisuutta kokonaisuutena arvioituina.

82 Kantajat riitauttavat komission tulkinnan tästä keskustelusta ja väittävät, että keskustelussa on kyse yleisluonteisista tiedoista, siinä ei esitetä tietoja tulevista toimeksiannoista tai kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden positioista ja että keskustelua on siis pidettävä ”markkinatietojen” välittämisenä. Kantajat lisäävät, etteivät viittaukset ilmaisuihin ”rhs light” ja ”LHS samlls cable” liity määriin, hintoihin tai asiakkaisiin ja ne ovat siis anonymisoituja. Kantajien mukaan kyseisen keskustelun perusteella ei siis voida osoittaa, että kyseisellä chat-kanavalla vaihdetut tiedot olisivat kilpailunvastaisia.

83 Komissio kiistää kantajien esittämän tulkinnan kyseisestä keskustelusta.

84 On huomattava, että kyseisen keskustelun otteesta ilmenee, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö oli chat-kanavalla kyseisenä päivänä ja että klo 14:50:48 hän kertoi muille kanavalle osallistuneille, että hänellä oli toimeksiantoja, joiden perusteella hänen tuli myydä pieni määrä nimeltä mainitsematonta valuuttaparia ”fixingin” mukaan (”rhs lights”). Klo 14:52:57 toinen kaupankäyntiä hoitanut henkilö kysyi häneltä, oliko kyse GBP/USD-valuuttaparista (”[c]able??”), ja klo 14:55:51 sama henkilö jakoi tietoja asiakkailtaan saamistaan toimeksiannoista eli toimeksiannoistaan, joiden perusteella hänen tuli myydä pieni määrä GBP/USD-valuuttaparia fixingin mukaan (”LHS samlls cable”). Saman keskustelun aikana toinen kaupankäyntiä hoitanut henkilö ilmaisi näkemyksensä GBP/USD-valuuttaparin arvonnoususta (”feels like its just being put higher wsith sof eur/gbp and eur/usd running into some bids.”) ja totesi, ettei hänellä ollut kyseistä valuuttaparia koskevia toimeksiantoja.

85 Kyseisen keskustelun transkriptiosta ilmenee, että kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat tietoja, jotka eivät olleet julkisia ja jotka koskivat tiettyjä heidän saamiaan toimeksiantoja, joiden osalta he mainitsivat toimeksiantotyypin (myyntitoimeksianto, joka täytetään ”fixingin” mukaan), kyseessä olevan valuuttaparin (GBP/USD) ja valuuttamäärän. Kyseisessä keskustelussa kommentoitiin siis reaaliaikaisesti kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden kaupankäyntitoimintaa ja kommentoinnin yhteydessä vaihdettiin kaupallisesti arkaluonteisia tietoja.

86 Vaikka katsottaisiin, että keskustelussa vaihdettuja tietoja on pidettävä kantajien esittämällä tavalla anonymisoituina, tämä seikka ei ole esteenä kyseisten tietojen luokittelemiselle kaupallisesti arkaluonteisiksi tiedoiksi, koska kun otetaan huomioon tietojen kohde, tarkkuusaste ja se, etteivät kyseiset tiedot olleet sellaisten kilpailijoiden saatavilla, jotka eivät olleet kyseisellä chat-kanavalla, tietojen vastaanottajien näkökulmasta tietojen saaminen merkitsi kaupallista etua.

87 Tällaisten tietojen perusteella valuuttakauppaan erikoistuneet kaupankäyntiä hoitavat henkilöt voivat tehdä päätelmiä markkinoilla odotettavissa olevasta liikehdinnästä GBP/USD-valuuttaparin osalta ennen ”fixingiä”, kun otetaan huomioon, että pienemmät ”fixingin” mukaan täytettävät myyntitoimeksiannot eivät voi vaikuttaa yhtä lailla merkittävästi vaihtokurssien liikkeisiin. Kun kaupankäyntiä hoitaville henkilöille siis annetaan tällaisia tietoja, he voivat mukauttaa kaupankäyntistrategioitaan tietojen perusteella ja lieventää valuuttojen avistakaupan markkinoille ominaisten epävarmuustekijöiden vaikutuksia.

88 Näin ollen komissio katsoi oikeutetusti, että 14.5.2012 käyty keskustelu koski kaupallisesti arkaluonteisia tietoja, jotka olivat luonteeltaan sellaisia, että ne tukevat kyseisellä chat-kanavalla käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen kilpailunvastaisuutta.

– *Keskustelu 11.4.2012*

89 Riidanalaisen päätöksen 223 perustelukappaleessa, luettuna yhdessä 214–221 ja 337–341 perustelukappaleen kanssa, esitetystä 11.4.2012 käydystä keskustelusta on todettava, että komissio on katsonut, että keskustelussa keskusteltiin tietyn asiakkaan välittömästä toimeksiannosta ja että kyseisten kaupallisesti arkaluonteisten tietojen ilmaiseminen poisti tiettyjä valuuttojen avistakaupan markkinoille ominaisia epävarmuustekijöitä, minkä vuoksi kyseiselle chat-kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt kykenivät paremmin ennakoimaan markkinoilla tapahtuvaa liikehdintää ja mukauttamaan strategioitaan hyötyäkseen ilmaistuista tiedoista ja markkinoiden läpinäkyvyyden lisääntymisestä tietojen ilmaisemisen vuoksi, ja siten kyseisten tietojen ilmaisemisen voidaan katsoa tukevan tiedonvaihtokeskustelujen kilpailunvastaisuutta.

90 Kantajat väittävät, että 11.4.2012 käyty keskustelu koskee yleisluonteisia tietoja, jotka eivät liity tulevaisuutta koskeviin toimeksiantoihin tai kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden positioihin. Kantajat lisäävät, että keskustelussa esitetty kommentti ”lost some X” ei sisällä summia tai hintoja ja että useampi asiakas kiersi markkinoilla, joten kyseisen kommentin perusteella ei voida tehdä tarkkoja päätelmiä mistään tietystä asiakkaasta. Kantajat esittävät, että kyseinen keskustelu koskee markkinatietoja, joilla ei ole kilpailunvastaista ulottuvuutta.

91 Komissio kiistää kantajien kyseisestä keskustelusta esittämän tulkinnan.

92 Tästä on todettava, että riidanalaisen päätöksen 223 perustelukappaleessa esitetystä 11.4.2012 käydyn keskustelun otteesta ilmenee, että UBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö kertoi klo 6:50:23 kyseiselle chat-kanavalle osallistuneille kaupankäyntiä hoitaneille henkilöille sopineensa juuri transaktiosta, jossa hän myi euroja Englannin puntaa vastaan (”lost some X”, missä X on EUR/GBP-valuuttapari), ja klo 6:50:23 hän selvensi, että kaupan vastapuolena oli vastapuoli, joka usein siirtyi yhden kaupankäyntiä hoitaneen henkilön asiakkuudesta toiseen (”usual geezer who does the rounds”). Useampi chat-kanavan osallistuja, mukaan lukien Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö, kiittivät häntä tiedosta (”ta”).

93 On katsottava, että kyseisessä keskustelussa oli kyse täsmällisten, ajankohtaisten ja luottamuksellisten tietojen vaihtamisesta, koska kyseisten tietojen perusteella muut chat-kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt saivat tiedon toimeksiantotyypistä (välitön toimeksianto), sen täyttämisajankohdasta (nykyhetki) ja kyseessä olleesta valuuttaparista (EUR/GBP), ja keskustelussa viitattiin kyseiseen, juuri sovittuun transaktioon liittyvän asiakkaan asiakastyyppiin.

94 Juuri mainitusta viittauksesta asiakastyyppiin on todettava, ettei voida hyväksyä kantajien väitteitä, joiden mukaan asiakastyypin mainitsemisen perusteella ei voida tehdä tarkkoja päätelmiä mistään tietystä asiakkaasta. UBS:n kaupankäyntiä hoitaneen henkilön viittausta vastapuoleen, joka siirtyy ”yhdeltä kaupankäyntiä hoitaneelta henkilöltä toiselle”, on nimittäin pidettävä kyseisen keskustelun yhteydessä riittävän tarkkana tietona, jotta kyseiset kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt, jotka olivat alan ammattilaisia, saattoivat tunnistaa kyseisen asiakkaan, ja näin ollen he saattoivat ottaa huomioon kyseisen asiakkaan laadun ja etenkin sen, onko kyse hyvän tietopohjan asiakkaasta vai ei. Näin on katsottava yhtäältä, koska kaupankäyntiä hoitanut henkilö totesi, että kyse oli ”tavallisesta vastapuolesta” (”usual geezer”), ja toisaalta, koska yksikään häntä tästä tiedosta kiittäneistä kaupankäyntiä hoitaneista henkilöistä ei pyytänyt häntä täsmentämään viittaustaan kyseiseen asiakkaaseen. Kuten komissio on katsonut riidanalaisen päätöksensä 40 perustelukappaleen b alakohdassa, luettuna yhdessä riidanalaisen päätöksen sivulla 381 olevan alaviitteen kanssa, eivätkä kantajat ole kiistäneet tätä, on niin, että kun toisten kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden käyttöön annetaan tietoja asianomaisen asiakkaan laadusta eli siitä, onko kyse hyvän tietopohjan asiakkaasta vai ei, on katsottava, että kyseisen tiedon vastaanottajat voivat ennakoida markkinoilla mahdollisesti tapahtuvan vaihtokurssin liikkumisen.

95 Näin ollen kyseisessä keskustelussa jaettuja tietoja ei voida pitää yleisluonteisina vain sillä perusteella, ettei niissä mainita vaihdettuja valuuttamääriä tai vaihtokurssin tasoa tai etteivät tiedot koskeneet tulevaisuutta koskevia toimeksiantoja. Tästä on riittävää todeta, että markkinatietoina pidetään lähinnä yleisluonteisia ja anonymisoituja huomioita markkinatilanteesta, ja on ilmeistä, että kyseessä olevassa keskustelussa välitetyn kaltaiset tiedot ovat kaukana tällaisista tiedoista.

96 Näin ollen on katsottava, että kyseessä olevat vaihdetut tiedot olivat luonteeltaan kaupallisesti arkaluonteisia, ajankohtaisia ja täsmällisiä ja ne olivat omiaan poistamaan tietyt valuuttojen avistakaupan markkinoille ominaiset epävarmuustekijät. Näin ollen kyseisten vaihdettujen tietojen perusteella kyseiselle chat-kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt kykenivät ennakoimaan paremmin markkinoiden liikehdintää EUR/GBP-valuuttaparin osalta ja mukauttamaan strategioitaan hyötyäkseen heille ilmaistuista tiedoista, ja näin ollen kyseisten tietojen voidaan katsoa tukevan kyseessä olevien tietojenvaihtokeskustelujen kilpailunvastaisuutta.

97 Näin ollen komissio katsoi oikeutetusti, että 11.4.2012 käyty keskustelu koski kaupallisesti arkaluonteisia tietoja, jotka olivat luonteeltaan sellaisia, että ne tukevat kyseisellä chat-kanavalla käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen kilpailunvastaisuutta.

– *Keskustelu 13.4.2012*

98 Riidanalaisen päätöksen 224 perustelukappaleessa, luettuna yhdessä 214–221 ja 337–341 perustelukappaleen kanssa, esitetystä 13.4.2012 käydystä keskustelusta on todettava, että komissio on katsonut, että keskustelussa oli kyse ajankohtaisista tai tulevaisuutta koskevista kaupallisesti arkaluonteisista tiedoista, jotka liittyivät asiakkailta saatuihin välittömiin toimeksiantoihin, ja sen aikana kyseisellä chat-kanavalla kerrottiin tietyn agregoimattoman toimeksiannon volyymi tai suunta tai asiakastyyppi, millä poistettiin tietyt valuuttojen avistakaupan markkinoilla käytävään kauppaan liittyvät epävarmuustekijät ja lisättiin asianomaisen valuuttaparin vaihtokurssin kehityksen läpinäkyvyysastetta. Komissio on katsonut tällä perusteella, että kyseinen keskustelu oli luonteeltaan sellainen, että se tukee kyseessä olevien tiedonvaihtokeskustelujen kilpailunvastaisuutta.

99 Kantajat väittävät, että 13.4.2012 käydyn keskustelun aikana vaihdettiin tietoja markkinatiedoista, koska keskustelu ei koske tulevaisuutta koskevia toimeksiantoja tai kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden positioita. Kantajien mukaan on siis niin, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön käyttämä ilmaisu ”lose more cable” on anonymisoitu ja koskee suurpiirteisesti ilmaistua määrää eikä sen yhteydessä mainittu hintaa tai tietoja asiakkaista. Kantajien mukaan sana ”corp” on yleisnimitys, jota käytetään yrityksistä, eikä sen perusteella näin ollen voida yksilöidä tiettyä asiakasta.

100 Komissio kiistää kantajien kyseisestä keskustelusta esittämän tulkinnan.

101 Tästä on todettava, että riidanalaisen päätöksen 224 perustelukappaleessa esitetystä 13.4.2012 käydyn keskustelun otteesta ilmenee, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö välitti klo 9:56:42 toiselle kyseisellä chat-kanavalla olleelle kaupankäyntiä hoitaneelle henkilölle tietoja meneillään olleesta transaktiostaan, jossa hän myi 40 miljoonaa GBP/USD-valuuttaparista suuryritykselle (”lose more cable 40 odd corp”), mistä toinen kaupankäyntiä hoitanut henkilö kiitti häntä (”tks ratty”).

102 Kyseisestä keskustelusta ilmenee siis selvästi, että siinä vaihdettiin täsmällisiä ja ajankohtaisia tietoja, jotka eivät olleet julkisia ja joista ainoastaan transaktion osapuolet eli kaupankäyntiä hoitanut henkilö ja hänen asiakkaansa olivat tietoisia. Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön välittämistä kyseistä transaktiota koskevista tiedoista nimittäin ilmeni kaupan tarkka määrä (40 miljoonaa), mistä valuuttaparista oli kyse (GBP/USD) ja transaktion suunta (myynti) ja siinä viitattiin asiakastyyppiin (suuryritys).

103 Tästä on todettava, ettei kantajien argumentti, jonka mukaan Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön kyseisessä keskustelussa käyttämästä sanasta ”corp” ei voida päätellä asianomaisen asiakkaan tarkkaa henkilöllisyyttä, voi menestyä. Näin on siksi, että kyseisestä sanasta kuitenkin ilmenee asiakastyyppi eli erityisesti se, että kyse on suuryrityksestä. On huomattava, että tietoja tiettyjen suuryritysten tai kansainvälisten yritysten antamista toimeksiannoista voidaan pitää informatiivisina, koska niiden perusteella kaupankäyntiä hoitavat henkilöt, joilla kyseiset tiedot ovat, voivat ennakoida vaihtokurssin liikkumisen asianomaisen valuuttaparin osalta, ja siten tiedolla poistetaan tiettyjä valuuttojen avistakaupan markkinoille ominaisia epävarmuustekijöitä ja tieto lisää kyseisten markkinoiden läpinäkyvyyttä ainoastaan tiedon vastaanottajien osalta.

104 Myös muut riidanalaisessa päätöksessä lainatut tiedonvaihtokeskustelut tukevat sitä, että asiakastyypin – joka oli tässä tapauksessa ”corp” – mainitseminen on hyödyllistä (ks. muun muassa 278–280 perustelukappale), sillä kyseisistä keskusteluista ilmenee, että kyseiselle chat-kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt arvostivat tämän tiedon mainitsemista.

105 Näissä olosuhteissa on katsottava, ettei tietoja, jotka kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt jakoivat 13.4.2012 käydyn keskustelun aikana, voida pitää markkinatietoina vain siksi, etteivät ne koskeneet tulevaisuutta koskevia toimeksiantoja.

106 Näin ollen komissio katsoi oikeutetusti, että 13.4.2012 käyty keskustelu koski kaupallisesti arkaluonteisia tietoja, jotka olivat luonteeltaan sellaisia, että ne tukevat kyseisellä chat-kanavalla käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen kilpailunvastaisuutta.

– *Keskustelu 9.5.2012*

107 Riidanalaisen päätöksen 276 perustelukappaleessa, luettuna yhdessä 252–257 ja 337–341 perustelukappaleen kanssa, esitetystä 9.5.2012 käydystä keskustelusta on todettava, että komissio on katsonut, että kyseisen keskustelun aikana Barclaysin kaupankäyntiä hoitanut henkilö tiedusteli Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneelta henkilöltä, oliko hän päässyt kaupankäyntistrategiansa loppuun, mihin Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö vastasi myöntävästi ja kertoi yksityiskohtaisemmin toteutuneiden kauppojen tasoista. Komission mukaan tavanomaisissa markkinaolosuhteissa Barclaysin kaupankäyntiä hoitaneella henkilöllä ei olisi ollut syytä tai keinoa saada tietoonsa sitä, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö oli vastikään ”päässyt ostotarjouksistaan” (”cleared his bids”). Komission mukaan kyseisten kaupallisesti arkaluonteisten tietojen vaihtamisen vuoksi Barclaysin kaupankäyntiä hoitanut henkilö sai kilpailuetua, sillä tiedonvaihto saattoi vaikuttaa hänen myöhempään käyttäytymiseensä hintojen osalta, koska hän saattoi muuttaa ostotarjouksiaan (bids) vähemmän kilpailulliselle tasolle tietoisena siitä, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö oli saanut sovittua transaktioista kaikilla ostotarjouksillaan.

108 Kantajat väittävät, että 9.5.2012 käyty keskustelu koskee yleisluonteisia seikkoja, koska viittauksissa toimeksiantoihin ei mainita määriä, hintoja tai tietoja asianomaisista asiakkaista ja koska tiedot ovat siis anonymisoituja. Kyseinen keskustelu ei myöskään koske tulevaisuutta koskevia toimeksiantoja tai kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden positioita.

109 Vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen prosessinjohtotoimella esittämään kysymykseen kantajat ovat väittäneet lisäksi, että kyseessä olevan keskustelun tarkoituksena saattoi olla sen selvittäminen, voisivatko kyseiseen keskusteluun osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt mahdollisesti sopia transaktiosta, mutta kantajat ovat kuitenkin todenneet, etteivät ne voi lopullisesti vahvistaa tulkintaansa oikeaksi. Kantajat ovat toistaneet toissijaisesti kantansa, jonka mukaan kyseisen keskustelun tarkoituksena oli markkinatietojen jakaminen, jotta kyseisillä kaupankäyntiä hoitaneilla henkilöillä olisi parempi ymmärrys markkinoista. Kantajien mukaan jaetut tiedot ovat joka tapauksessa – vaikka niitä pidettäisiinkin kaupallisesti arkaluonteisina – yleisluonteisia, anonyymeja, menneisyyttä koskevia ja epätarkkoja eivätkä kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt voineet toimia niiden perusteella kilpailunvastaisesti.

110 Komissio katsoo, että kyseisessä keskustelussa jaettuja tietoja on pidettävä kaupallisesti arkaluonteisina tietoina, jotka eivät ole pelkkiä markkinatietoja, koska ne ovat käytännössä tarkkoja ja ajankohtaisia tietoja kaupankäynnin tasoista.

111 Vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen prosessinjohtotoimella esittämään kysymykseen komissio on toistanut kantansa, jonka mukaan kyseisessä keskustelussa vaihdettiin konkreettisia tietoja, jotka eivät olleet julkisia ja joiden perusteella tietojen vastaanottaja saattoi muuttaa omille asiakkailleen tarjoamiaan hintoja jopa yrittämällä korottaa hintaa tietoisena siitä, että oli epätodennäköistä, että kun hänen kilpailijansa oli päässyt kaupankäyntistrategiansa loppuun, tämä jatkaisi kaupankäyntiä kyseisellä valuuttaparilla. Komissio on lisännyt, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön maininta vaihtokurssin laskusta olisi jäänyt ilman merkitystä, jos Barclaysin kaupankäyntiä hoitanut henkilö ei olisi tiennyt, minkä valuuttaparin osalta Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön ostotarjoukset oli juuri hyväksytty.

112 Tästä on huomattava, että kyseessä olevan keskustelun aikana Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö tosiaan ilmaisi tietoja kaupankäyntitoiminnastaan ja totesi tason, jolla kauppaa käytiin, mikä on luonteeltaan kaupallisesti arkaluonteinen tieto (”yeh all filled”; ”feels like its

dropped 200 pips its only 40”). Edellä mainitun keskustelun otteen perusteella ei kuitenkaan voida – toisin kuin komissio esittää – päätellä, että kyseisten kaupallisesti arkaluonteisten tietojen vaihtamisen vuoksi Barclaysin kaupankäyntiä hoitanut henkilö sai kilpailuetua, koska tiedonvaihto saattoi vaikuttaa hänen myöhempään käyttäytymiseensä hintojen osalta siten, että hän saattoi muuttaa ostotarjouksiaan.

113 Yhtäältä on todettava, että komission väite, jonka mukaan vaihtokurssin tasoa koskeva maininta jäisi ”ilman merkitystä, jos kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt olisivat keskustelleet yleisluonteisesti ostotarjoustensa toteutumisesta viittaamatta tiettyyn valuuttapariin”, on kyseisen keskustelun sisällön perusteella luonteeltaan spekulatiivinen. On nimittäin niin, ettei minkään kyseisessä keskustelussa tai muussa riidanalaisessa päätöksessä lainatussa keskustelussa mainitun tiedon perusteella voida päätellä, että kyseiset kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt keskustelivat ostotarjousten täyttämisestä Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön tietyn valuuttaparin osalta mainitsemilla tasoilla.

114 Toisaalta kyseisessä keskustelussa ei ole mitään sellaista, joka osoittaisi oikeaksi komission väitteen, jonka mukaan Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön jakamat tiedot vastaanottanut kaupankäyntiä hoitanut henkilö olisi voinut tietää, että oli epätodennäköistä, että hänen kilpailijansa jatkaisi kaupankäyntiä kyseisellä valuuttaparilla. Myös tämä väite on siis luonteeltaan spekulatiivinen.

115 Tällaisilla spekulatiivisilla väitteillä ei voida täyttää niitä näyttöä koskevia vaatimuksia, jotka komission on täytettävä, jotta sen voidaan katsoa näyttäneen kilpailusääntöjen rikkomisena pidettävät tosiseikat toteen oikeudellisesti riittävällä tavalla (ks. tuomio 22.11.2012, E.ON Energie v. komissio, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 71 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

116 Kun käytettävissä ei ole tarkempia tietoja, ei siis voida katsoa, että kyseisellä keskustelulla lievennettiin tai poistettiin markkinoilla vallitsevaa epävarmuutta tavalla, joka merkitsisi tietojen vastaanottajan saamaa kilpailuetua.

117 Näin ollen on katsottava, ettei komissio ole osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että 9.5.2012 käyty keskustelu oli luonteeltaan sellainen, että se tukee Credit Suissen lainvastaiseksi väitetyn käyttäytymistavan kilpailunvastaisuutta. Kantajat esittävät siis oikeutetusti, ettei komissio voinut vedota kyseiseen keskusteluun Credit Suissea vastaan.

– *Keskustelu 5.6.2012*

118 Riidanalaisen päätöksen 281 perustelukappaleessa, luettuna yhdessä 252–257 ja 337–341 perustelukappaleen kanssa, esitetystä 5.6.2012 käydystä keskustelusta on todettava, että komissio on katsonut, että keskustelussa oli kyse kaupallisesti arkaluonteisista tiedoista, koska UBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö ilmaisi siinä tietoja vastikään täyttämästään toimeksiannosta ja kertoi sellaisia yksityiskohtaisia tietoja transaktion valuuttaparista, vaihtokurssista ja asiakastyypistä, joita Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneella henkilöllä ei olisi ollut syytä tai keinoa saada tietoonsa ilman kyseistä keskustelua. Kyseisten tietojen tietäminen merkitsi, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön tilanteeseen liittyi kilpailuetu siinä tapauksessa, että saman tyyppinen asiakas tiedustelisi häneltä transaktiosta samalla valuuttaparilla, koska hän tietäisi, että asiakas oli hyväksynyt kaupan UBS:n kaupankäyntiä hoitaneen henkilön aiemmin tarjoamalla vaihtokurssilla. Niinpä kyseisen keskustelun aikana tapahtunut tietojen vaihtaminen oli luonteeltaan sellaista, että keskustelu tukee kyseessä olevien tiedonvaihtokeskustelujen kilpailunvastaisuutta.

119 Kantajat esittävät lähinnä, että keskustelussa vaihdettiin markkinatietoja, koska keskustelussa tehdyt viittaukset asiakkaiden toimeksiantoihin olivat anonymisoituja eikä niissä mainittu määriä tai tietoja asiakkaista vaan ainoastaan vaihtokurssin taso suurpiirteisesti ilmaistuna. Kantajat lisäävät, ettei ole selvää, että ilmaisu ”rooskies” viittaa johonkin tiettyyn asiakkaaseen.

120 Komissio kiistää kantajien kyseisestä keskustelusta esittämän tulkinnan.

121 Tästä on todettava, että kyseessä olevan keskustelun otteesta ilmenee, että klo 8:38:40 UBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö tiedusteli Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneelta henkilöltä, oliko hän saanut myyntitoimeksiantoja (”are you seeing much eurusd selling Ratty”), ja totesi klo 8:44:28, että tietyn tyyppinen asiakas oli juuri ostanut Englannin puntia Yhdysvaltain dollareilla tietyllä vaihtokurssilla (”rooskies buying cable at 2530”). Vastauksena tähän klo 9:06:14 Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö totesi, ettei hän ollut saanut myyntitarjouksia (”sry mate no”), ja klo 9:06:24 hän totesi havainneensa kyseisen valuuttaparin vaihtokurssin tason laskeneen (”nothing just seen it melt 100 pips”). UBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö kiitti häntä tästä tiedosta klo 9:06:44 (”tks bro”).

122 Kyseessä olevan keskustelun sisällön tulkinnasta on todettava, että – kuten edellä 121 kohdasta ilmenee – vaihdetut tiedot koskivat täsmällisiä, ajankohtaisia ja luottamuksellisia tietoja, jotka olivat ainoastaan transaktion osapuolten eli kaupankäyntiä hoitaneen henkilön ja hänen asiakkaansa tiedossa, koska tiedot koskivat toimeksiantotyyppiä, niiden määrää, asianomaista valuuttaparia, kyseisen valuuttaparin vaihtokurssin tasoa ja transaktion asiakastyyppiä.

123 Mikään kantajien esittämistä väitteistä ei horjuta edellä mainittua päätelmää.

124 Yhtäältä ilmaisusta ”rooskies”, joka ei kantajien mukaan välttämättä viittaa tiettyyn asiakkaaseen, on katsottava, että kyseessä olevassa keskustelussa kyseisen viittauksen on ymmärrettävä tietyn tyyppisen asiakkaan yksilöimiseksi yhtäältä, koska UBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilöä ilmaisi kiitoksensa tästä tiedosta, ja toisaalta, koska muut kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt eivät esittäneet sen perusteella lisäkysymyksiä. Tätä päätelmää tukee myös riidanalaisessa päätöksessä lainattujen keskustelujen yleinen asiayhteys, sillä päätöksestä ilmenee, että muut kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt arvostivat aina viittauksia tämän tyyppisiin asiakkaisiin (”rooskies” tai ”roosky”) (ks. riidanalaisen päätöksen 263 ja 272 perustelukappale), minkä perusteella voidaan olettaa, että heidän näkökulmastaan viittaus oli helposti ymmärrettävä viittaukseksi tiettyyn asiakastyyppiin eli siihen, oliko kyse hyvän tietopohjan asiakkaasta vai ei, minkä perusteella alan ammattilaisina kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt kykenivät ennakoimaan mahdollisen markkinoilla tapahtuvan vaihtokurssin liikkumisen ja saattoivat tuntea olonsa varmemmiksi strategisten päätöstensä osalta.

125 Toisaalta vaihtokurssin tasoista, jotka kantajien mukaan mainittiin keskustelussa suurpiirteisesti, on todettava, että kyseisen keskustelun sisältö ja etenkin sen edellä 121 kohdassa kuvattu osa, joka koskee GBP/USD-valuuttaparia, on ilmeisessä ristiriidassa kantajien esittämän tulkinnan kanssa, koska keskustelussa mainitaan vaihtokurssi erittäin tarkasti.

126 Näin ollen kyseisen keskustelun aikana vaihdettuja tietoja ei voida pitää yleisluonteisina tai markkinatietoja koskevina vain siksi, etteivät ne koskeneet tulevaisuudessa täytettäviä toimeksiantoja. Näin ollen komissio katsoi oikeutetusti, että 5.6.2012 käyty keskustelu koski kaupallisesti arkaluonteisia tietoja, jotka olivat luonteeltaan sellaisia, että ne tukevat kyseisellä chat-kanavalla käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen kilpailunvastaisuutta.

– *Keskustelu 25.4.2012*

127 Riidanalaisen päätöksen 195 perustelukappaleessa, luettuna yhdessä 176–182 ja 337–341 perustelukappaleen kanssa, esitetystä 25.4.2012 käydystä keskustelusta on todettava, että komissio on katsonut, ettei Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö ilmaissut mitään tietoja kyseisen keskustelun aikana. Hän oli kuitenkin läsnä chat-kanavalla ajankohtana, jona kyseinen kaupallisesti arkaluonteisia tietoja koskenut keskustelu käytiin, tai hän saattoi tutustua kyseiseen keskusteluun avatessaan myöhemmin yhteyden kanavalle. Kyseisenä päivänä kyseisellä chat-kanavalla vaihdetut kaupallisesti arkaluonteiset tiedot ehdollisista toimeksiannoista olivat komission mukaan omiaan lisäämään Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön luottamusta siihen, että GBP/AUD-valuuttaparin markkinahinta potentiaalisesti kehittyisi tietyllä tavalla, ja kyseisten tietojen perusteella hän saattoi siis tehdä päätöksiä kaupallisen strategiansa osalta paremmin tiedoin ja siis hyötyä siitä, että hänellä oli tiedossaan näin paljon luottamuksellisia, ja siis kilpailunvastaisia, tietoja.

128 Kantajat väittävät, että kyseinen keskustelu koski markkinatietoja, koska siinä ei esitetä tietoja tulevaisuudessa täytettävistä toimeksiannoista tai kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden positioista. Suurin osa jaetuista tiedoista sisälsi spekulointia tulevista vaihtokurssien liikkeistä. Kantajat lisäävät, että yhtäältä sanalla ”hypo” ei tarkoiteta asiakasta vaan sähköisellä alustalla tavattua vastapuolta, joka käy kauppaa useiden markkinoilla toimivien vastapuolten kanssa, ja että toisaalta ilmaisu ”russia selling eur” voi viitata Venäjän federaation keskuspankin julkisesti tiedossa olleeseen toimintaan.

129 Kantajat esittävät myös kannekirjelmässään ja sittemmin vastauskirjelmässään lähinnä, ettei komissio esittänyt riittäviä syitä, joiden vuoksi kyseisellä keskustelulla ja muilla keskusteluilla, joita analysoidaan jäljempänä 137–162 kohdassa, voitaisiin osoittaa todeksi komission väitteet keskustelujen kaupallisesta arkaluonteisuudesta ja kilpailunvastaisuudesta ja ettei kantajien eikä myöskään unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä ole selvittää, mihin keskustelun otteen osaan komissio tukeutuu, kun keskustelussa ei ole täsmällisiä aikamerkintöjä.

130 Komissio kiistää kantajien kyseisestä keskustelusta esittämän tulkinnan.

131 Tästä on todettava siltä osin kuin edellä 129 kohdassa tiivistetysti esitetty kantajien väite voidaan ymmärtää väitteeksi, jonka mukaan komissio on perustellut riidanalaisen päätöksensä puutteellisesti, että kyseisen päätöksen 195 perustelukappaleessa esitetään – tosin lyhyesti, mutta – selkeästi ja yksiselitteisesti komission päättely, joka koskee 25.4.2012 käydyn keskustelun kaupallista arkaluonteisuutta ja kilpailunvastaisuutta, ja kyseisestä keskustelusta esitetään ote riidanalaisen päätöksen 191 perustelukappaleessa. Päätöksen 195 perustelukappaleesta ilmenee nimittäin, että kyseiseen keskusteluun vedottiin Credit Suissea vastaan siksi, että sen perusteella Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön luottamus siihen, että GBP/AUD- ja GBP/NZD-valuuttaparien markkinahinta potentiaalisesti kehittyisi tietyllä tavalla, kasvoi, ja näin ollen sen perusteella hän saattoi tehdä päätöksiä kaupankäyntistrategiastaan paremmin tiedoin.

132 Lisäksi on todettava, että kantajien unionin yleiselle tuomioistuimelle toimittaman 25.4.2012 käydyn keskustelun toisen otteen transkription perusteella kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat keskustelussa tietoja tuolloin ”odottamassa olleista ostotoimeksiannoistaan” ja mainitsivat, mistä valuuttapareista oli kyse ja millä vaihtokurssin arvolla toimeksiannot täytetään, kuten UBS:n kaupankäyntiä hoitaneen henkilön kysymyksestä (klo 8:42:19: ”what’s the trigger

point for all these gbp/aud and gbp/nzd longs to puke”) ja HSBC:n ja RBS:n kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden vastauksista tähän (HSBC klo 8:42:36: ”looking at 1.6040 as a bit of a lvi” ja RBS klo 8:42:56: ”1.5500 gpaud …”) ilmenee.

133 Toisin kuin kantajat väittävät, kyseisen keskustelun aikana jaettuja tietoja ei voida pitää markkinatietoina, koska on ilmeistä, että tällaisilla tiedoilla ylitetään sen rajat, mitä on pidettävä huomioina yleisestä markkinatilanteesta.

134 Kyseisessä keskustelussa oli nimittäin selvästikin kyse hyvin täsmällisten, ajankohtaisten ja luottamuksellisten tietojen vaihtamisesta, koska jaetut tiedot koskevat asiakkailta saatuja toimeksiantotyyppejä, niiden suuntaa, arvoja, joilla toimeksiannot täytetään, ja asianomaisia valuuttapareja, mitkä ovat tietoja, jotka ovat ainoastaan transaktion osapuolten eli kaupankäyntiä hoitaneen henkilön ja hänen asiakkaansa tiedossa. Niinpä kyseisessä keskustelussa kommentoitiin reaaliaikaisesti kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden kaupankäyntitoimintaa tavalla, jonka yhteydessä vaihdettiin kaupallisesti arkaluonteisia tietoja, jotka olivat omiaan lisäämään läpinäkyvyyttä kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden välillä ja vähentämään epävarmuutta markkinoilla ainoastaan heidän edukseen.

135 Tätä päätelmää ei saata kyseenalaiseksi se kantajien pelkkä toteamus, jonka mukaan tietyt kyseisen keskustelun aikana ilmaistut tiedot ovat spekulointia tulevasta vaihtokurssien liikehdinnän kehityksestä. Tämä argumentti on nimittäin yleisluonteinen, eikä myöskään se, ettei tiettyjä jaettuja tietoja voida pitää kaupallisesti arkaluonteisina, merkitse, että kyseistä keskustelua olisi kokonaisuutena arvioituna pidettävä luonteeltaan yleistasoisena. Muutenkin on todettava, ettei kyseisen keskustelun voida katsoa olevan yleisluonteinen myöskään sillä perusteella, ettei ole tiedossa, mihin ilmaisuilla ”hypo” tai ”russia selling eur” tarkalleen ottaen viitataan, koska riittää, että tällaisilla ilmaisuilla voidaan ilmaista asiakkaan laatu, eli onko se hyvän tietopohjan asiakas vai ei (ks. edellä 94 kohta), mitä kantajat eivät kiistä.

136 Näin ollen komissio katsoi oikeutetusti, että 25.4.2012 käyty keskustelu koski kaupallisesti arkaluonteisia tietoja, jotka olivat luonteeltaan sellaisia, että ne tukevat kyseisellä chat-kanavalla käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen kilpailunvastaisuutta.

– *Keskustelu 10.2.2012*

137 Riidanalaisen päätöksen 228 perustelukappaleessa, luettuna yhdessä 214–221 ja 337–341 perustelukappaleen kanssa, esitetystä 10.2.2012 käydystä keskustelusta on todettava, että komissio on katsonut, ettei Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö ilmaissut mitään tietoja kyseisen keskustelun aikana. Hän oli kuitenkin läsnä chat-kanavalla ajankohtana, jona kyseinen keskustelu käytiin, tai hän saattoi tutustua keskusteluun myöhemmin. Komission mukaan kyseisenä päivänä kyseisellä chat-kanavalla vaihdetut kaupallisesti arkaluonteiset tiedot välittömistä toimeksiannoista olivat omiaan lisäämään Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön luottamusta markkinahinnan tiettyyn potentiaaliseen kehitykseen ja kyseisten tietojen perusteella hän saattoi näin ollen tehdä päätöksiä kaupallisen strategiansa osalta paremmin tiedoin.

138 Kantajat väittävät, että kyseinen tiedonvaihtokeskustelu koski markkinatietoja, koska siinä ei esitetä tietoja tulevaisuudessa täytettävistä toimeksiannoista tai kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden positioista. Kantajien mukaan kyseisen keskustelun aikana kaupankäyntiä hoitaneet

henkilöt spekuloivat tietyn vastapuolen (”JP”) tulevasta kaupankäyntitoiminnasta ilman minkäänlaista varmuutta siitä. Kantajat lisäävät erityisesti, että sana ”corp” on anonymisoitu yleisnimitys yritykselle eikä kyseisen sanan voida päätellä viitattavan tiettyyn asiakkaaseen.

139 Komissio kiistää kantajien kyseisestä keskustelusta esittämän tulkinnan.

140 Tästä on aluksi todettava, ettei riidanalaisen päätöksen 228 perustelukappaleessa ole kyseisen keskustelun transkriptiota. Komissio on todennut kyseisessä perustelukappaleessaan, että keskustelussa vaihdettiin tietoja vastapuolesta, joka halusi toteuttaa tietyn transaktion ja pyrki sopimaan myyntitoimeksiannosta (”exchange of information regarding JPMorgan (’JP’) getting a specific trade and still trying to sell”). Komissio on vedonnut kyseiseen keskusteluun Credit Suissea vastaan siksi, että kyseisen keskustelun perusteella Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön luottamus markkinahinnan tiettyyn potentiaaliseen kehitykseen kasvoi ja kyseisten tietojen perusteella hän saattoi näin ollen tehdä päätöksiä kaupankäyntistrategiastaan paremmin tiedoin.

141 Tämän jälkeen on huomattava, että kantajien toimittamasta 10.2.2012 käydyn keskustelun otteesta ilmenee, että UBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö totesi klo 10:12:14, että tietty vastapuoli oli juuri saanut sovittua transaktiosta (”JP had the trade”). HSBC:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö kiitti häntä tästä tiedosta klo 10:12:46 ja pyysi lisätietoja tarkoituksessa selvittää, kannattaisiko GBP/USD-valuuttaparia myydä (”thx”, ”cable worth a sell?”), mihin UBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö vastasi klo 10:13:35–10:14:08 myöntävästi ja ilmoitti samalla lisäksi, että kyseinen vastapuoli oli antanut välittömän toimeksiannon, joka koski EUR/GBP-valuuttaparia, ja mainitsi kyseisen valuuttaparin vaihtokurssin tason (”yep”, ”eurgbp held here at 57-60 pops draghi”, ”but i thik that plmub in JP is still rying to sell X”). Vielä on mainittava, että klo 10:15:32 Barclaysin kaupankäyntiä hoitanut henkilö kertoi muille chat-kanavalla olleille kaupankäyntiä hoitaneille henkilöille, että hän oli juuri myynyt 100 miljoonaa euroa suuryritykselle (”sold ton eur for a corp”).

142 On siis katsottava, että 10.2.2012 käydyssä keskustelussa oli kyse täsmällisten, ajankohtaisten ja luottamuksellisten tietojen vaihtamisesta, koska keskustelussa ilmoitettiin kyseisellä chat-kanavalla läsnä olleille kilpailijoille asiakkaiden toimeksiannoista, joita muilla osallistujilla oli tai joita he olivat juuri täyttäneet, ja tässä yhteydessä mainittiin kyseessä olleet valuuttaparit, niiden vaihtokurssien tasot ja tietty vastapuoli, jonka toimeksiannoista oli kyse. Kyseisessä keskustelussa, jossa siis kommentoitiin reaaliaikaisesti kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden kaupankäyntitoimintaa ja positioita, vaihdettiin kaupallisesti arkaluonteisia tietoja.

143 Lisäksi edellä lainatusta keskusteluotteesta ilmenee selvästi, että kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt ilmaisivat näkemyksiään siitä, kannattiko Englannin puntaa myydä Yhdysvaltain dollaria vastaan. Tällaisten erottamattomasti kaupankäyntistrategian määrittämiseen liittyvien tietojen vaihtaminen on jo luonteensa puolesta ristiriidassa sen itsenäisyysvaatimuksen kanssa, jota talouden toimijoiden edellä 45 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan on noudatettava, kun ne päättävät toimintalinjasta, jota ne aikovat noudattaa markkinoilla.

144 Tässä yhteydessä kantajien väitettä, jonka mukaan sanalla ”corp”, joka väitetysti on anonyymi ja geneerinen sana, ei viitata mihinkään tiettyyn asiakkaaseen, ei voida hyväksyä. Riippumatta siitä, yksilöidäänkö kyseisellä sanalla jokin tietty asiakas, on nimittäin riittävää palauttaa mieleen, että kuten edellä 94 kohdassa on todettu, asiakastyypin eli sen perusteella, onko kyse hyvän

tietopohjan asiakkaasta vai ei, joka tässä tapauksessa oli suuryritys, alan ammattilaisina kaupankäyntiä hoitavat henkilöt kykenevät ennakoimaan mahdollisen markkinoilla tapahtuvan vaihtokurssin liikkumisen ja tuntemaan olonsa varmemmiksi strategisista päätöksistään.

145 Näin ollen komissio katsoi oikeutetusti, että 10.2.2012 käyty keskustelu koski kaupallisesti arkaluonteisia tietoja, jotka olivat luonteeltaan sellaisia, että ne tukevat kyseisellä chat-kanavalla käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen kilpailunvastaisuutta.

– *Keskustelut 25.4., 19.6., 3.7. ja 4.7.2012*

146 Riidanalaisen päätöksen 285 perustelukappaleessa, luettuna yhdessä 337–341 perustelukappaleen kanssa, viitatuista keskusteluista 25.4., 19.6., 3.7. ja 4.7.2012 on todettava, että komissio on katsonut, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö – joka ei ilmaissut mitään tietoja kyseisen keskustelun aikana – oli läsnä kyseisellä chat-kanavalla ja hänellä oli siten pääsy tiedonvaihtoon. Komissio on katsonut lähinnä, että kaupallisesti arkaluonteisia tietoja koskevan tiedonvaihdon toistuminen vahvisti kyseisen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön luottamusta keskusteluissa käsiteltyjen valuuttaparien markkinahinnan potentiaalisen suunnan osalta ja kyseisten tietojen perusteella hän saattoi näin ollen tehdä valistuneempia päätöksiä kaupankäyntistrategiansa osalta. Tarkemmin sanottuna komission mukaan kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt jakoivat keskenään tietoja valuutoilla harjoitetusta kaupankäyntitoiminnasta, joka koski erityisesti valuuttapareja EUR/JPY ja USD/JPY (keskustelu 25.4.2012), GBP/USD (keskustelu 19.6.2012), EUR, USD/JPY ja GBP/USD (keskustelu 3.7.2012), EUR ja GBP/USD (keskustelu 4.7.2012).

147 Kantajat väittävät, että edellä mainituissa keskusteluissa käsiteltiin yleistietoja markkinoista. Vaihdetut tiedot olivat anonymisoituja eivätkä ne koskeneet tulevaisuudessa täytettäviä toimeksiantoja, kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden positioita tai asiakkaita. Keskusteluissa, jotka käytiin 19.6., 3.7. ja 4.7.2012, ei käsitelty transaktioissa vaihdettuja volyymeja tai niiden hintoja. Kantajat lisäävät, että kyseisissä keskusteluissa käytetyt sanat, kuten esimerkiksi ”lev” (keskustelu 25.4. ja 19.6.2012) tai ”models” (keskustelu 4.7.2012), ovat nekin anonyymeja ja geneerisiä. Kantajien mukaan on epäselvää, viittaavatko ilmaisut ”m/e”, ”rm”, ”rusky”, ”Russia”, ”roosides” (keskustelu 19.6.2012), ”rusky” (keskustelu 3.7.2012), ”models”, ”range guy” tai ”desert” (keskustelu 4.7.2012) tiettyihin asiakkaihin. Kantajat väittävät vielä, että ilmaisulla ”51.3 is the nod” (keskustelu 4.7.2012) viitattiin taloustietoihin pikemminkin kuin markkinoilla tarjottuun hintaan.

148 Komissio kiistää kantajien kyseisistä keskusteluista esittämän tulkinnan.

149 Ensinnäkin 25.4.2012 käydystä keskustelusta on todettava, että kantajien toimittamasta kyseisen keskustelun otteesta ilmenee, että kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat täsmällisiä ja ajankohtaisia tietoja vastikään käymästään kaupasta ja etenkin transaktioissa vaihdetuista määristä ja niiden vaihtokurssien tasoista (RBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö klo 9:56:44: ”i lost a coupel of ton around 40 earlier” ja Barclaysin kaupankäyntiä hoitanut henkilö klo 10:05:44: ”lost ton”), asiakkaistaan ja kyseessä olleesta valuuttaparista (UBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö klo 10:03:25: ”lev buys usdjpy – gt track record” ja HSBC:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö klo 10:04:54: ”anyone get paid there in euro”). Osa kaupankäyntiä hoitaneista henkilöistä myös keskusteli strategioista, joihin markkinoilla kannattaisi ryhtyä, ja ehdottivat etenkin, ettei tiettyä valuuttaa kannattaisi ostaa toista vastaan (RBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö klo

9:57:11: ”but def not right time to be long yet”, Barclaysin kaupankäyntiä hoitanut henkilö klo 9:57:24–26: ”nope” ja ”agree”) tai että tiettyä valuuttaa kannattaa ostaa (Barclaysin kaupankäyntiä hoitanut henkilö klo 10:13:50: ”get eur now”).

150 Tällaiset tiedot ovat, toisin kuin kantajat väittävät, kaupallisesti arkaluonteisia ja luonteeltaan sellaisia, että ne lisäsivät markkinoiden läpinäkyvyyttä ainoastaan kyseiselle chat-kanavalle osallistuneiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden eduksi ja auttoivat heitä tuntemaan olonsa varmemmiksi strategisista päätöksistään. Kyseisten tietojen vaihtaminen on siis jo luonteensa puolesta ristiriidassa sen itsenäisyysvaatimuksen kanssa, jota talouden toimijoiden edellä 45 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan on noudatettava, kun ne päättävät toimintalinjasta, jota ne aikovat noudattaa markkinoilla.

151 Tässä yhteydessä on todettava, ettei kantajien väite, jonka mukaan sanasta ”lev” ei voida päätellä tietyn asiakkaan tarkkaa henkilöllisyyttä, voi menestyä. Vaikka tämä olisi totta, kyseisestä sanasta nimittäin ilmenee asiakastyyppi eli se, onko asiakas hyvän tietopohjan asiakas vai ei, ja nimittäin etenkin, että kyse on vaihtoehtosijoitusrahastosta (vipurahasto, fund using leverage), ja näin ollen kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt, joilla tämä tieto oli, voivat ennakoida asianomaisen valuuttaparin vaihtokurssin liikkumisen (ks. edellä 94 kohta). Muutenkin sitä, että asiakastyypin – joka oli tässä tapauksessa ”lev” – mainitseminen on hyödyllistä, tukevat muut, riidanalaisen päätöksen 264 ja 268 perustelukappaleessa lainatut keskustelut, joista ilmenee, että kyseiselle chat-kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt arvostivat kyseisen tiedon mainitsemista.

152 Näin ollen on hyväksyttävä komission päätelmä, jonka mukaan kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden 25.4.2012 vaihtamilla tiedoilla oli kilpailunvastainen ulottuvuus.

153 Toiseksi on todettava 19.6.2012 käydystä keskustelusta, että kuten kantajien toimittamasta kyseisen keskustelun otteesta ilmenee, siinä kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat tietoja kaupankäyntitoiminnastaan, mukaan lukien etenkin asiakastyypeistä ja vaihtokurssien tasoista tiettyjen valuuttaparien osalta (UBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö klo 6:42:12: ”m/e sniffing in eurusd”, klo 6:42:20: ”passes here on teh 15th price”, toinen UBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö klo 7:14:24: ”got cable fromrm high 80s, lively last time he dealt”, HSBC:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö klo 7:15:02: ”Russia gave me a fex clips off highs too”, ja Barclaysin kaupankäyntiä hoitanut henkilö klo 8:09:53: ”lev guys selling eur”).

154 Kyseisessä keskustelussa vaihdetut tiedot koskevat siis ajankohtaisia ja tulevia transaktioita, ja tiedoista ilmenevät täsmällisesti valuuttaparit ja transaktioiden asiakastyypit. Tällaiset tiedot, jotka ovat lähtökohtaisesti ainoastaan kaupankäyntiä hoitavan henkilön ja asiakkaan tiedossa, ovat kaupallisesti arkaluonteisia.

155 Toisin kuin kantajat väittävät, se, että kyseisessä keskustelussa tehtyjen asiakkaita koskevien viittausten perusteella ei voida yksilöidä tiettyjä asiakkaita, ei voi vaikuttaa siihen, että kyseinen keskustelu oli kaupallisesti arkaluonteinen. Asiakastyyppi on nimittäin riittävän merkityksellinen tieto sen määrittämiseksi, voidaanko asiakkaan kanssa tehdystä transaktiosta päätellä tietoja markkinoiden mahdollisesta liikehdinnästä, ja näin ollen kyseisen tiedon perusteella kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt, joilla oli kyseinen tieto, saivat etua suhteessa kilpailijoihinsa, jotka eivät osallistuneet kyseiselle chat-kanavalle. Muutenkin sitä, että transaktioon osallistuneen asiakastyypin mainitseminen on merkityksellistä, tukee se, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö ilmaisi kiitollisuutensa saatuaan kyseisen tiedon (klo 6:42:25: ”ta”).

156 Näin ollen on katsottava, että koska 19.6.2012 käydyssä keskustelussa ilmaistut tiedot olivat kaupallisesti arkaluonteisia, täsmällisiä ja ajankohtaisia, niitä ei voida pitää ainoastaan yleistietoina markkinoista.

157 Kolmanneksi on todettava, että 3.7.2012 käydyn keskustelun otteesta ilmenee, että kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt jakoivat keskenään tietoja asiakkailtaan saamistaan toimeksiannoista valuuttaparien ja asianomaisten asiakkaiden asiakastyypin osalta (”rusky sells euros”, ”seeing few usdjpy sellers”, ”rusky sold cable”). On totta, ettei vaihdetuista tiedoista ilmene kaupoissa vaihdetut määrät tai kauppojen tarkat vaihtokurssit. Yksin tämä seikka ei kuitenkaan merkitse, että muut keskustelussa vaihdetut tiedot olisivat yleisluonteisia. Toimeksiantoja koskevien tietojen – jotka olivat tässä tapauksessa tietoja osto- ja myyntitoimeksiannoista, asianomaisesta valuuttaparista ja asiakastyypistä – ilmaisemista on pidettävä kaupallisesti arkaluonteisena. Kantajat eivät muutenkaan esitä minkäänlaista selitystä, joka olisi omiaan horjuttamaan käsitystä, jonka mukaan tällaisten luottamuksellisten tietojen jakamisesta kyseisellä chat-kanavalla oli hyötyä, ja joka eroaisi selityksestä, johon komissio tukeutui riidanalaisessa päätöksessään ja joka liittyy etuun, jonka kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt, jotka saivat kyseiset tiedot, saattoivat saada kaupankäyntistrategioidensa osalta.

158 Näin ollen on hyväksyttävä komission päätelmä, jonka mukaan kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden 3.7.2012 käymä keskustelu oli kilpailunvastainen.

159 Neljänneksi on todettava, että 4.7.2012 käydyn keskustelun otteesta ilmenee, että Barclaysin kaupankäyntiä hoitanut henkilö välitti klo 8:46:30 muille kyseisen chat-kanavan osallistujille tiedon siitä, että tietyntyyppinen asiakas osti euroja (”range guy buys eur”) ja että klo 8:46:44 UBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö puolestaan mainitsi tiedon siitä, että erityyppinen asiakas oli ostanut GBP/USD-valuuttaparia (”desert buys cable”). Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö kiitti mainittuja henkilöitä tiedoista tämän jälkeisinä minuutteina (”ta”). Klo 10:12:00 Barclaysin kaupankäyntiä hoitanut henkilö kysyi muilta chat-kanavalla olleilta kaupankäyntiä hoitaneilta henkilöiltä, olivatko he tietoisia eurojen myymisestä (”anyone seeing this eur selling”). Sama kaupankäyntiä hoitanut henkilö totesi klo 10:25:39 olevansa tietoinen tietyn tyyppisestä asiakkaasta, joka jälleen myi euroja. UBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö välitti klo 13:08:19–21 tiedon asiakastyypistä, joka myi Englannin puntia Yhdysvaltain dollareita vastaan (”models in selling on the toy here”, ”betty”), mihin Barclaysin kaupankäyntiä hoitanut henkilö vastasi toteamalla havainneensa saman (”same”).

160 Tästä on todettava, että on toki niin, etteivät kyseiset jaetut tiedot koske kyseisten transaktioiden volyymeja tai niissä käytettyjä vaihtokursseja. Tällaisia luottamuksellisia tietoja ei tästä huolimatta kuitenkaan voida pitää yleisluonteisina ja anonymisoituina, toisin kuin kantajat väittävät. Näin on siksi, että kyseisten tietojen perusteella kyseiselle chat-kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt saivat tietää kyseessä olleiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden kaupankäynnistä tietyillä valuutoilla asiakastyyppien mukaan, ja asiakastyypeistä ilmeni myös nimenomaisesti, olivatko asiakkaat hyvän tietopohjan asiakkaita vai eivät, ja tällaiset tiedot ovat lähtökohtaisesti ainoastaan niiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden tiedossa, jotka osallistuivat transaktioihin.

161 Barclaysin kaupankäyntiä hoitaneen henkilön esittämä kysymys on lisäksi osoitus siitä, että kyseisten tietojen jakaminen kyseiselle chat-kanavalle osallistuneiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden kesken oli hyödyllistä, koska he saivat siitä etua muihin markkinatoimijoihin nähden, joilla ei ollut pääsyä kyseisiin tietoihin. Näissä olosuhteissa, kuten komissio on katsonut, kyseisten tietojen saattaminen kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden saataville saattoi siis lisätä kyseisten

henkilöiden, jotka olivat alan ammattilaisia, luottamusta keskustelussa tarkoitettujen valuuttaparien markkinahinnan tiettyyn potentiaaliseen suuntaan ja kyseisten tietojen perusteella he saattoivat näin ollen tehdä valistuneempia päätöksiä kaupankäyntistrategioistaan.

162 Näin ollen komissio katsoi oikeutetusti, että 25.4., 19.6., 3.7. ja 4.7.2012 käydyt keskustelut koskivat kaupallisesti arkaluonteisia tietoja, jotka olivat luonteeltaan sellaisia, että ne tukevat kyseisellä chat-kanavalla käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen kilpailunvastaisuutta.

– *Päätelmät kantajien nimenomaisesti riitauttamista keskusteluista*

163 Kaiken edellä esitetyn perusteella kantajien argumentit, joiden mukaan tiedonvaihtokeskustelut eivät olleet kilpailunvastaisia ja joiden mukaan väitetyn rikkomisen ajalta peräisin olevat todisteet eivät riitä osoitukseksi keskustelujen kilpailunvastaisuudesta, siltä osin kuin ne koskevat keskusteluja, jotka kantajat ovat luokitelleet nimenomaisesti edellä 73 kohdassa mainittuun ensimmäiseen keskustelujen luokkaan, on hylättävä, lukuun ottamatta argumentteja, jotka koskevat 9.5.2012 käytyä tiedonvaihtokeskustelua, koska kyseisen keskustelun ei voida katsoa tukevan niiden tiedonvaihtokeskustelujen, joihin komissio on vedonnut Credit Suissea vastaan, kilpailunvastaisuutta, toisin kuin komissio katsoi riidanalaisessa päätöksessään. Viimeksi mainitun tiedonvaihtokeskustelun osalta on jäljempänä ratkaistava, voiko kyseinen komission virhe vaikuttaa niiden päätelmien oikeellisuuteen, jotka koskevat rikkomista, josta Credit Suissen on katsottu olevan vastuussa, ja tämän rikkomisen perusteella määrättyä sakkoa.

iii) Niiden keskustelujen kilpailunvastaisuus, joita kantajat eivät ole riitauttaneet nimenomaisesti

164 Kantajat riitauttavat yleisluonteisesti edellä 73 kohdassa mainittuihin toiseen ja kolmanteen luokkaan ryhmittelemiensä keskustelujen kilpailunvastaisuuden. Kantajat väittävät yhtäältä, että riidanalaisen päätöksen 126–129, 142, 147, 183, 185–195, 208, 210, 225–228, 234–238, 245–250, 258–275, 277–280, 282–285, 291–295 ja 473 perustelukappaleessa analysoiduista keskusteluista ei ilmennyt tietoja odotettavissa olevista vaihtokurssien muutoksista, koska keskustelut koskivat suhteellisen pieniä volyymeja. Kantajat väittävät toisaalta, että riidanalaisen päätöksen 113–121, 184, 195, 204–207, 211–213 ja 228 perustelukappaleessa analysoiduilla keskusteluilla voi olla vain yksi kilpailunvastainen tavoite eli kaupankäynti tulevaa transaktiota koskevan tiedon perusteella ennen tiedot ilmaisseen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön suunnittelemaa transaktiota (”ohittaminen”, front-running).

165 Aluksi on todettava riidanalaisen päätöksen 126–129, 142, 147 ja 291–295 perustelukappaleessa esitetyistä keskusteluista, jotka kuuluvat edellä 73 kohdassa tarkoitettuun toiseen luokkaan, ja riidanalaisen päätöksen 113–121 perustelukappaleessa kuvatuista keskusteluista, jotka kuuluvat edellä 73 kohdassa tarkoitettuun kolmanteen luokkaan, etteivät kyseiset keskustelut kuulu niiden kilpailunvastaisten käyttäytymistapojen alaan, jotka komissio totesi päätöksensä 337–341 perustelukappaleessa.

166 Ensinnäkin komissio on nimittäin katsonut lähinnä, että riidanalaisen päätöksen 126–129 perustelukappaleessa mainitut keskustelut osoittavat, että kyseiselle chat-kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt ymmärsivät ja odottivat, että heidän vaihtamiaan tietoja käytettäisiin heidän yhteisen intressinsä mukaisesti eikä yksittäisten osallistujien intressien vastaisesti. Riidanalaisen päätöksen 142 perustelukappaleessa mainitusta keskustelusta on todettava toiseksi, että komissio on todennut päätöksensä 144 perustelukappaleessa kyseisen keskustelun osoittavan, että kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt pyysivät anteeksi, kun he eivät toimineet odotetulla tavalla. Kolmanneksi on huomattava, että komission mukaan riidanalaisen

päätöksen 147 perustelukappaleessa esitetty keskustelu osoittaa, että kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat tietoja kyseisellä chat-kanavalla tarkoituksessa opastaa kilpailijoitaan. Neljänneksi on todettava, että riidanalaisen päätöksen 291–295 perustelukappaleessa esitetyissä keskusteluissa on kyse ajoittaisen yhteensovittamisen tilanteista eikä niistä kilpailunvastaisista käyttäytymistavoista, joihin komissio on vedonnut Credit Suissea vastaan. Viidenneksi on todettava, että komission mukaan riidanalaisen päätöksen 113–121 perustelukappaleessa esitetyt keskustelut osoittavat lähinnä, että kyseisen chat-kanavan jäsenet olivat osa keskinäiseen luottamukseen perustunutta suljettua ryhmää.

167 Tämän jälkeen on todettava riidanalaisen päätöksen 183, 185–195, 208, 210, 225–228, 234–238, 245–250, 258–275, 277–280, 283–285 ja 473 perustelukappaleessa analysoiduista keskusteluista, jotka kuuluvat edellä 73 kohdassa tarkoitettuun toiseen luokkaan ja joiden sisältöä kantajat eivät kiistä, että niistä ilmenee, että kyseiselle chat-kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat laajamittaisesti ja toistuvasti tietoja ajankohtaisista, mukaan lukien juuri toteutuneista, transaktioistaan sekä tulevista transaktioistaan, kuten esimerkiksi tietoja siitä, mitä valuuttaparia kaupat koskivat, volyymista, suunnista, kaupankäynnin olosuhteista ja transaktioihin osallistuneista asiakastyypeistä. Ajoittain kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt pyysivät toisia kaupankäyntiä hoitaneita henkilöitä neuvomaan heitä kaupankäynnissään tai pyysivät näkemyksiä erityisesti tietystä valuutasta tai valuuttaparista, totesivat, että jonkin osallistuneen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön toteuttama transaktio oli vaikuttanut tietyn valuutan arvoon siten, että heidän stop-toimeksiantonsa aktivoituivat, jakoivat näkemyksiään siitä, miten kauppaa kannattaisi käydä, tai kertoivat, millä tasolla transaktio suoritettiin.

168 On myös huomattava, että kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat tietoja avoimista ”lyhyistä” tai ”pitkistä” positioistaan, kyseisten positioiden valuutoista ja – ajoittain – aikomuksistaan tai jopa strategioistaan eli siitä, etteivät he halunneet myydä tiettyä pitkän position valuuttaansa vaan halusivat pitää sen salkussaan, siitä, etteivät he aikoneet ”sulkea” ylimyyntipositioitaan, koska he odottivat tietyn valuutan arvon laskevan edelleen, tai siitä, etteivät he aikoneet ostaa tiettyä valuttaa toista valuuttaa vastaan ennen kuin vaihtokurssi laskisi tietylle tasolle.

169 Riidanalaisen päätöksen 184, 195, 204–207, 211–213 ja 228 perustelukappaleessa esitetyistä keskusteluista, jotka kuuluvat edellä 73 kohdassa tarkoitettuun kolmanteen luokkaan ja joiden sisältöä kantajat eivät kiistä, on todettava, että kyseisistä keskusteluista ilmenee, että kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat laajamittaisesti ja toistuvasti ajankohtaisia tai tulevaisuutta koskeneita kaupallisesti arkaluonteisia tietoja erilaisista asiakkailta saaduista tiettyjä valuuttapareja ja vaihtokursseja koskeneista toimeksiantotyypeistä, volyymeista ja toimeksiantojen asiakastyypeistä.

170 Kyseiselle chat-kanavalle osallistuneiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden välisten keskustelujen, mukaan lukien edellä 167 ja 169 viitatut keskustelut, sisällöstä ilmenee, että kanavan osallistujat ilmaisivat spontaanisti tai pyynnöstä kaupallisesti arkaluonteisia tietoja, joita muut kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt saattoivat käyttää omassa kaupankäynnissään tai kaupankäyntistrategiansa määrittämisessä, koska he kykenivät ennakoimaan vaihtokurssien kehitystä. Siten tällaisten tietojen vaihtaminen lisäsi läpinäkyvyyttä ainoastaan riidanalaisen kilpailusääntöjen rikkomisen osallistujien välillä.

171 Tästä seuraa, että toisin kuin kantajat väittävät, kyseisillä tiedonvaihtokeskusteluilla, mukaan lukien edellä 73 kohdassa tarkoitettuun kolmanteen luokkaan kuuluvilla tiedonvaihtokeskusteluilla, ei ollut vain yhtä ainoaa hypoteettista kilpailunvastaista tavoitetta, jona olisi ollut tiedot jakaneen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön ohittaminen vaikuttamalla

markkinoiden kehittymiseen kyseisen henkilön intressien vastaisesti vaan tällä tiedonvaihdolla vähennettiin epävarmuutta markkinoilla rikkomiseen osallistuneiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden eduksi ja heidän asiakkaidensa ja muiden kilpailijoiden intressien vastaisesti.

172 Myöskään kantajien väitettä, jonka mukaan tietyissä tiedonvaihtokeskusteluissa käsiteltyjen transaktioiden väitetysti pienet volyymit merkitsivät, ettei tiedoista voitu päätellä mitään vaihtokurssien odotettavissa olevasta kehityksestä, ei voida hyväksyä. Tämä kantajien argumentti on ristiriidassa sen riidanalaisessa päätöksessä esitetyn toteamuksen kanssa, jota kantajat eivät muuten ole riitauttaneet ja jonka mukaan tiedonvaihtokeskustelut, joihin komissio vetosi Credit Suissea vastaan, liittyivät transaktioihin, jotka koskivat merkittäviä volyymeja.

173 Joka tapauksessa on niin, että jos riidanalaisessa päätöksessä tarkastelluissa tiedonvaihtokeskusteluissa käsiteltyjen transaktioiden volyymia pidettäisiin ainoana merkityksellisenä arviointiperusteena kyseisten keskustelujen kilpailunvastaisuuden arvioimisen kannalla, tästä seuraisi, ettei kyseisiä keskusteluja arvioitaisi kattavasti ja SEUT 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin oikeutuksetta huomattava määrä keskusteluja, joita – lähinnä luottamuksellisen ja strategisen luonteensa vuoksi – ei olisi tullut käydä.

174 Näin ollen kyseisten keskustelujen, joita koskevat tulkinnat ovat lopullisia ja selvitettyjä, kilpailunvastaisuus otetaan huomioon arvioitaessa kantajien toista ja kolmatta kanneperustetta, jotka koskevat tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen ja yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloa ja joita tarkastellaan jäljempänä.

175 Näin ollen on katsottava, että – toisin kuin kantajat väittävät – kun kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt pitivät suoraan, kattavasti ja toistuvasti yhteyttä toisiinsa sellaisten asianomaisella chat-kanavalla tiheästi käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen välityksellä, jotka koskivat ajankohtaisia tai tulevaisuutta koskeneita kaupallisesti arkaluonteisia tietoja, jotka olivat esimerkiksi edellä 81–106, 118–162 ja 167–169 tarkastellun kaltaisia, he ilmaisivat yhteisen aikomuksensa tehdä yhteistyötä valuuttojen avistakaupan markkinoilla ja siten he korvasivat tietoisesti kilpailuriskit keskinäisellä käytännön yhteistyöllään, joka oli omiaan vaikuttamaan heidän käyttäytymiseensä markkinoilla ja jonka yhteydessä heidän kyseisellä chat-kanavalla olleiden kilpailijoidensa suunnittelema käyttäytyminen paljastui muille kanavan osallistujille. Edellä 45–47 kohdassa mainitun oikeuskäytännön perusteella komissio katsoi siis oikeutetusti, että kyseiset tiedonvaihtokeskustelut voitiin luokitella SEUT 101 artiklassa tarkoitetuiksi kilpailunvastaisiksi sopimuksiksi ja/tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi.

176 On myös todettava, että komission päätelmä, jonka mukaan tiedonvaihtokeskustelut voitiin luokitella SEUT 101 artiklassa tarkoitetuiksi kilpailunvastaisiksi sopimuksiksi ja/tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi, on oikeutettu, vaikka huomioon ei oteta riidanalaisen päätöksen 276 perustelukappaleessa ja edellä 107–117 kohdassa käsiteltyä 9.5.2012 käytyä keskustelua. Näin ollen komission arviointivirheellä, joka koskee kyseisen keskustelun aikana vaihdettujen tietojen luonnetta, ei ole merkitystä riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuden kannalta.

177 Yksikään kantajien argumenteista ei aseta kyseenalaiseksi edellä 175 kohdassa esitettyä päätelmää.

178 Tästä on todettava, että kantajien argumentti, jonka mukaan se, ettei ajanjaksolla, jolla Credit Suisse osallistui tiedonvaihtoon asianomaisella chat-kanavalla, ilmennyt tilanteita, joissa käyttäytymistä sovitettiin yhteen, merkitsee, ettei kyseisiä tiedonvaihtotilanteita voida luokitella sopimuksiksi ja/tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi, on hylättävä, kun otetaan huomioon edellä 45–47 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö.

179 Kantajat tukeutuvat sen argumenttinsa osalta, jonka mukaan kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt eivät toimineet ”suljettuna ryhmänä”, ”komission asiakirja-aineistoon sisältyviin todisteisiin”. Kyseisen argumenttinsa tueksi kantajat kuitenkin viittaavat yhtäältä kannekirjelmänsä jaksoon, jota siinä ei ole, ja toisaalta ainoastaan yleisluonteisesti mainittuihin komission asiakirja-aineistoon sisältyviin todisteisiin. Vaikka kyseiset todisteet olisivat osa unionin yleisen tuomioistuimelle toimitettua asiakirja-aineistoa, tällaisella yleisluonteisella viittauksella ei voitaisi korjata sitä, ettei kantajien argumentin tueksi ole esitetty todisteita, koska unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä ei ole käydä läpi koko sille toimitettua asiakirja-aineistoa tarkoituksessa tunnistaa sellaiset todisteet, jotka voisivat tukea kyseistä argumenttia (ks. vastaavasti tuomio 27.9.2006, Roquette Frères v. komissio, T-322/01, EU:T:2006:267, 209 kohta).

180 Siltä osin kuin kantajat ovat vastauskirjelmävaiheessa todenneet vain, että liitteessä A.8 esitetään esimerkkejä tiedoista, joita jaettiin asianomaisen chat-kanavan ulkopuolella, on lisäksi palautettava mieleen, ettei kantajien kyseiseen liitteeseen tekemän yleisluonteisen viittauksen perusteella voida edellä 67 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla täsmällisesti määrittää, mitkä kyseisen liitteen sisältämistä seikoista tukevat tai täydentävät kantajien argumentteja. Näin ollen kyseistä yleisluonteista viittausta ei voida ottaa huomioon kantajien esittämää argumenttia tukevana seikkana.

181 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että komissio katsoi oikeutetusti, että sen riidanalaisessa päätöksessään analysoimien tiedonvaihtokeskustelujen perusteella voitiin todeta, että oli olemassa SEUT 101 artiklassa tarkoitettuja kilpailunvastaisia sopimuksia ja/tai yhdenmukaistettuja menettelytapoja.

182 Näin ollen ensimmäisen kanneperusteen toisen osan ensimmäinen ja toinen väite on hylättävä.

2) Kolmas väite, jonka mukaan komissio teki oikeudellisen virheen, kun se katsoi, ettei Credit Suissen esittämällä hyväksyttävällä selityksellä tiedonvaihtokeskusteluille ollut merkitystä

183 Kolmannessa väitteessään kantajat väittävät lähinnä esittäneensä hyväksyttävät selitykset kaikille riidanalaisessa päätöksessä mainituille keskusteluille. Kantajat viittaavat tässä yhteydessä kannekirjelmänsä kohtiin, jotka koskevat edellä 73 kohdassa esitettyä keskustelujen luokittelua, ja väittävät, että kyseisellä chat-kanavalla vaihdetut tiedot olivat markkinatietoja. Kantajat huomauttavat myös, ettei valtaosaa Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön toimeksiantoja koskevista tiedoista jaettu kyseisellä chat-kanavalla, mikä kantajien mukaan asettaa kyseenalaiseksi niiden todisteiden näyttöarvon, joihin komissio tukeutuu. Komissio ei kantajien mukaan tarkastellut asianmukaisesti kantajien esittämiä hyväksyttäviä selityksiä. Tämän virheen vuoksi komissio katsoi virheellisesti riidanalaisen päätöksensä 141 kohdassa, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön olisi tullut sanoutua irti kyseisestä chat-kanavasta.

184 Komissio kiistää kantajien argumentit.

185 Ensinnäkin on todettava, ettei kantajien argumentti, jonka mukaan komissio ei tarkastellut niiden kunkin tiedonvaihtokeskustelun osalta esittämiä hyväksyttäviä selityksiä ja jonka mukaan komissio näin ollen katsoi virheellisesti, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön olisi tullut sanoutua irti chat-kanavasta, voi menestyä. On nimittäin huomattava, että riidanalaisessa päätöksessään komissio on tarkastellut etenkin päätöksensä 455–480 perustelukappaleessa kysymystä siitä, voitiinko kyseisissä keskusteluissa vaihdettuja tietoja pitää markkinatietoina eli tietoina, joiden välittäminen on hyväksyttävää, kuten kantajat väittävät, ja katsonut, ettei näin ole.

186 Lisäksi on palautettava mieleen, että kantajien argumentteja, jotka perustuvat siihen, miten komissio on luokitellut kyseiset keskustelut, ja siihen, että tiettyjen keskustelujen aikana vaihdetut tiedot ovat vain markkinatietoja, tarkasteltiin edellä 75–182 kohdassa ensimmäisen ja toisen väitteen tarkastelun yhteydessä, ja ne hylättiin.

187 Kantajien argumentista, jonka mukaan valtaosaa Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön toimeksiantoja koskevista tiedoista ei jaettu kyseisellä chat-kanavalla, on todettava toiseksi komission tavoin, että kun kyseisellä chat-kanavalla jaettiin säännöllisesti kaupallisesti arkaluonteisia tietoja, sillä seikalla, ettei suurinta osaa kyseisen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön toimeksiantoja koskevista tiedoista jaettu kyseisellä chat-kanavalla, ei ole merkitystä.

188 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että ensimmäisen kanneperusteen toisen osan kolmas väite on hylättävä.

189 Lisähuomautuksena – siltä osin kuin kantajat viittaavat tämän kanneperusteensa otsikossa perustelujen puutteellisuuteen siltä osin kuin verkossa käydyt tiedonvaihtokeskustelut luokiteltiin kilpailunvastaisiksi sopimuksiksi ja/tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi, ja olettaen, että tätä viittausta, jota ei ole tuettu, voitaisiin pitää työjärjestyksen 76 artiklan d alakohdan nojalla tutkittavaksi ottamisen edellytykset täyttävänä argumenttina – on todettava, ettei komissio laiminlyönyt SEUT 296 artiklan toisen kohdan mukaista perusteluvelvollisuuttaan. Tämän kanneperusteen tarkastelusta ilmenee nimittäin, että riidanalaisessa päätöksessä esitettyjen selitysten perusteella kantajat kykenivät ymmärtämään komission päättelyn kyseisen luokittelun osalta ja niiden perusteella unionin yleinen tuomioistuin voi harjoittaa valvontaansa sen osalta, joten mainitun määräyksen mukaiset vaatimukset täyttyvät (ks. tästä tuomio 23.11.2023, Ryanair v. komissio, C-210/21 P, EU:C:2023:908, 105 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

190 Näin ollen ensimmäinen kanneperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

2. Toinen kanneperuste, jonka mukaan komissio rikkoi SEUT 101 artiklaa ja esitti riittämättömät perustelut verkossa käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen luokittelemiselle tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi

191 Toisessa kanneperusteessaan kantajat riitauttavat sen, että tiedonvaihtokeskustelut luokiteltiin tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi. Kanneperuste jakautuu kahteen osaan. Kanneperusteen ensimmäisessä osassa kantajat väittävät, ettei komissio täyttänyt SEUT 101 artiklan mukaista velvollisuuttaan näyttää toteen, että verkossa käydyillä tiedonvaihtokeskusteluilla oli kilpailua rajoittava tarkoitus. Kanneperusteen toisessa osassa kantajat väittävät komission tehneen oikeudellisen virheen, kun se katsoi, että SEUT 101 artiklan 1 kohdan vuoksi hyväksyttävällä selityksellä tietylle käyttäytymistavalle tai käyttäytymistavan kilpailua edistävillä vaikutuksilla ei ole merkitystä.

a) Alustavat huomautukset

192 Sellaisen tietojenvaihdon tarkoituksen on katsottava olevan kilpailunvastainen, joka on omiaan poistamaan epävarmuuden asianomaisten väliltä sen suhteen, minä ajankohtana, missä laajuudessa ja millä tavoin asianomaiset yritykset toteuttavat markkinakäyttäytymisen mukautuksen (ks. tuomio 19.3.2015, Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 122 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

193 Oikeuskäytännöstä ilmenee siis, että kaupallisesti arkaluonteisten tietojen – kuten hintoja, tarjontaa tai kysyntää koskevien tietojen, mukaan lukien tiedot tulevista hinnoista tai tulevasta tarjonnasta tai kysynnästä – ilmaisemilla voidaan vähentää epävarmuutta kilpailijoiden käyttäytymisestä markkinoilla ja päätyä kilpailuolosuhteisiin, jotka eivät vastaa normaaleja markkinaolosuhteita, ja näin ollen tällaisten tietojen ilmaisemista voidaan pitää SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yhdenmukaistettuna menettelytapana, jonka tarkoituksena on kilpailun rajoittaminen (tuomio 29.9.2021, Nippon Chemi-Con Corporation v. komissio, T-363/18, EU:T:2021:638, 195 kohta (ei julkaistu)).

194 On muistutettava, että kuuluakseen SEUT 101 artiklan 1 kohdassa määrätyn periaatteellisen kiellon soveltamisalaan kollusiivisen käytännön tarkoituksena on oltava estää, rajoittaa tai vääristää tuntuvasti kilpailua sisämarkkinoilla tai siitä on seurattava, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy tuntuvasti sisämarkkinoilla (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 62 kohta).

195 Tästä seuraa, että tässä määräyksessä, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut, erotetaan selvästi toisistaan tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen käsite ja vaikutukseen perustuvan kilpailunrajoituksen käsite, ja kumpaankin niistä sovelletaan erilaista todistelua koskevaa järjestelmää (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 63 kohta).

196 Tarkoitukseen perustuviksi kilpailunrajoituksiksi luonnehdittujen menettelytapojen osalta ei ole tarpeen etsiä eikä varsinkaan näyttää toteen niiden vaikutuksia kilpailuun niiden luonnehtimiseksi SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi ”kilpailunrajoitukseksi”, koska kokemus osoittaa, että mainitunlainen käyttäytyminen johtaa tuotannon vähentämiseen ja hintojen korotuksiin, mikä taas johtaa resurssien huonoon jakautumiseen, mistä erityisesti kuluttajat kärsivät. Tällaisten menettelytapojen osalta edellytetään ainoastaan sen osoittamista, että ne todella voidaan luonnehtia tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi, mutta pelkät perustelemattomat väitteet eivät ole tältä osin riittäviä (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 64 ja 65 kohta).

197 Sitä vastoin silloin, kun sopimuksen, yritysten yhteenliittymän päätöksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan kilpailunvastaista tarkoitusta ei ole näytetty toteen, on tutkittava sen vaikutuksia, jotta voidaan todistaa, että kilpailu on tosiasiallisesti estynyt, rajoittunut tai vääristynyt tuntuvasti (ks. tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 66 kohta).

198 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee niin ikään, että tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen käsitettä on tulkittava suppeasti ja sitä voidaan soveltaa vain tietyntyyppisiin yritysten välisiin kollusiivisiin käytäntöihin, jotka ovat itsessään ja kun otetaan huomioon niiden tavoitteet sekä se taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys, johon ne kuuluvat, riittävän vahingollisia kilpailulle, jotta voidaan katsoa, ettei niiden vaikutusten tutkiminen ole tarpeen, koska tiettyjen yritysten välisten toiminnan yhteensovittamisen muotojen voidaan jo luonteensa puolesta katsoa haittaavan normaalin kilpailun asianmukaista toimintaa. Kyseistä asiayhteyttä

arvioitaessa on otettava huomioon kyseessä olevien tavaroiden tai palvelujen luonne sekä kyseisten markkinoiden toimintaan ja rakenteeseen liittyvät tosiasialliset olosuhteet (tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 67 ja 68 kohta).

b) Toisen kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan tarkoitukseen perustuvasta kilpailunrajoituksesta ei ole näyttöä

199 Riidanalaisen päätöksensä 394–454 perustelukappaleessa komissio on tutkinut, oliko Credit Suissen lainvastaiseksi katsottu käyttäytymistapa riittävän vahingollinen kilpailulle, jotta sitä voidaan pitää tarkoitukseen perustuvana kilpailunrajoituksena. Komissio on riidanalaisen päätöksensä 394 perustelukappaleessa muistuttanut siitä, että oikeuskäytännön mukaan tässä yhteydessä on otettava huomioon muun muassa kyseisen käyttäytymistavan sisältö, tavoitteet ja taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys.

200 Komissio on todennut riidanalaisessa päätöksessään aluksi kyseisen käyttäytymistavan sisällöstä, että rikkomiseen osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat keskenään tietoja laajamittaisesti ja toistuvasti, ja kyseisen tiedonvaihdon yhteydessä he ilmaisivat ajankohtaisia tai tulevaisuutta koskeneita kaupallisesti arkaluonteisia tietoja markkinakäyttäytymisensä luottamuksellisista piirteistä, kuten esimerkiksi tietoja meneillään olleista asiakastoimeksiannoistaan, avoimista riskipositioistaan, osto- ja myyntihintojen välisistä eroista ja meneillään olleesta tai suunnitellusta kaupankäynnistään (riidanalaisen päätöksen 394 perustelukappale). Komissio on lisäksi katsonut, että tietojen jatkuvan vaihtamisen vuoksi kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneet yritykset saivat täydellisen kuvan siitä, mitä niiden kilpailijat tekivät tai eivät tehneet, kun ne kävivät tosiasiallisesti kauppaa markkinoilla, ja tiedonsaannin jatkuvuus osaltaan vähensi osallistuneiden yritysten välistä epävarmuutta suunnitellun markkinakäyttäytymisen ajankohdasta, laajuudesta ja yksityiskohdista ja asianomaisten vaihtokurssien potentiaalisesta suunnasta. Komissio on näin ollen katsonut, että kyseisissä tiedonvaihtokeskusteluissa ei jaettu ainoastaan julkisia tietoja eivätkä keskustelut olleet oikeutettuja sillä perusteella, että kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden tarkoituksena olisi ollut käydä kauppaa keskenään toistensa vastapuolina (riidanalaisen päätöksen 396 ja 397 perustelukappale).

201 Tämän jälkeen komissio on katsonut, että kun otetaan huomioon kyseisellä chat-kanavalla vaihdettujen tietojen laatu, keskustelujen tiheä toistuvuus ja kuinka pitkälti vaihdettuja tietoja ei ollut agregoitu, kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen tarkoituksena oli vähentää markkinoilla tavallisesti vallitsevaa epävarmuutta rikkomiseen osallistuneiden yritysten osalta valuuttojen avistakaupan markkinoilla, jotta yritysten riskit pienenisivät ja jotta ne voisivat olla varmempia hintojen vahvistamista koskevassa päätöksenteossaan. Niinpä komission mukaan kaupallisesti arkaluonteisten tietojen jatkuva vaihtaminen antoi osallistuneille yrityksille mahdollisuuden jättäytyä meriittikilpailun ulkopuolelle kilpailun keskeisten muuttujien osalta (hinta ja riskienhallinta). Koska tietoja jaettiin kyseisellä chat-kanavalla jatkuvasti, tiedonvaihdolla luotiin lisäksi tietojen epäsymmetria rikkomiseen osallistuneiden yritysten ja niiden sellaisten kilpailijoiden välille, jotka eivät osallistuneet rikkomiseen, ensin mainittujen eduksi (riidanalaisen päätöksen 398–401 perustelukappale).

202 Lopuksi komissio on todennut riidanalaisessa päätöksessään rikkomisen taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden osalta, että valuuttojen avistakaupan markkinoita on pidettävä luonteeltaan dynaamisina ja likvideinä. Se on katsonut, että tämän asiayhteyden vuoksi hyvin tiheästi toistuneet ja yksityiskohtaiset keskustelut, joissa vaihdettiin kaupallisesti arkaluonteisia

tietoja ja joita käytiin, kun rikkomiseen osallistuneet yritykset toimivat aktiivisesti kyseisillä markkinoilla, omalta osaltaan suoraan lisäsivät läpinäkyvyyttä ja vähensivät kilpailutilanteelle leimallista epävarmuutta (riidanalaisen päätöksen 402 ja 403 perustelukappale).

203 Komissio on katsonut edellä esitetyn perusteella, että kun kyseisiä tiedonvaihtokeskusteluja arvioitiin kokonaisvaltaisesti tiedonvaihdolla objektiivisesti arvioituna tavoiteltujen tavoitteiden ja kyseisen käyttäytymisen taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden perusteella, tiedonvaihtoa oli pidettävä riittävän vahingollisena kilpailulle, jotta ajankohtaisten tai tulevaisuutta koskeneiden kaupallisesti arkaluonteisten tietojen vaihtamista voidaan pitää SEUT 101 artiklassa tarkoitetulla tavalla tarkoitukseltaan kilpailua rajoittavina G10-valuuttojen avistakaupan muuntotransaktioiden osalta (riidanalaisen päätöksen 404 ja 405 perustelukappale).

204 Toisen kanneperusteensa ensimmäisessä osassa kantajat väittävät lähinnä, että komissio teki virheen, kun se katsoi kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen olleen riittävän vahingollisia kilpailulle, jotta ne kuuluivat kyseisen luonnehdinnan alaan. Kyseisen kanneperusteensa osan tueksi kantajat esittävät lähinnä neljä väitettä. Ensimmäisessä väitteessään ne väittävät, että komission väitteet, joiden mukaan kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen tarkoituksena oli rajoittaa kilpailua, perustuvat virheellisiin tosiseikkoja koskeviin oletuksiin, joiden paikkansapitävyyttä komissio ei varmistanut. Toisessa väitteessään kantajat esittävät, ettei komission väitteitä voida pitää uskottavina, kun otetaan huomioon kyseisten markkinoiden asiayhteys. Kolmannessa väitteessään kantajat väittävät, että komissio teki arviointivirheen, kun se tukeutui kritiikittömästi siihen, miten käyttäytyminen luokiteltiin oikeudellisesti todisteissa, jotka toimitettiin sille sakkojen alentamista koskevien hakemusten tueksi, ja sovintoehdotuksissa. Neljännessä väitteessään kantajat esittävät, ettei komissio voi tukeutua kokemukseensa tiedonvaihdosta muiden markkinoiden yhteydessä tai muissa rahoitusalaa koskeneissa asioissa helpottaakseen todistustaakkaansa siltä osin kuin sen on näytettävä toteen, että asianomaisella chat-kanavalla käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen tarkoituksena oli rajoittaa kilpailua.

205 Ensimmäiseksi on syytä tarkastella kantajien toista väitettä.

1) Toinen väite, jonka mukaan komissio teki virheitä arvioidessaan kyseisten markkinoiden asiayhteyttä

206 Kantajat väittävät lähinnä, että komissio arvioi virheellisesti valuuttojen avistakaupan markkinoiden tosiasiallista ja oikeudellista asiayhteyttä tai että komissio jopa jätti kyseisen asiayhteyden huomiotta, kun se arvioi Credit Suissen käyttäytymisen tarkoitusta. Kantajien mukaan komissio ei arvioinut asianmukaisesti tai ottanut huomioon kyseisiin markkinoihin liittyviä piirteitä, jotka liittyvät i) markkinoiden läpinäkyvyyteen, ii) markkinoiden rakenteeseen ja iii) markkinoilla toimivien kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden rooliin.

207 Komissio kiistää kantajien argumentit.

i) Valuuttojen avistakaupan markkinoiden läpinäkyvyys

208 Kantajien arvostelu koskee ensinnäkin kyseessä olevien markkinoiden läpinäkyvyyttä. Kantajien mukaan väitetyn kilpailusääntöjen rikkomisen tapahtuma-aikaan valuuttojen avistakaupan markkinoille oli ominaista rajallinen läpinäkyvyys. Kantajat eivät kiistä sitä, että sähköiset alustat lisäsivät huomattavasti markkinoiden läpinäkyvyyttä. Ne luonnehtivat valuuttamarkkinoita

kuitenkin suhteellisen läpinäkymättömäksi. Kantajien mukaan näin on siksi, että transaktiot toteutetaan useilla eri alustoilla eikä ole olemassa keskitettyä järjestelmää, jossa ilmoitettaisiin reaaliaikaisesti valuuttojen avistakaupan markkinoilla tehdyistä transaktioista.

209 Komissio kiistää kantajien argumentit. Komissio viittaa etenkin riidanalaisen päätöksensä 12–16 perustelukappaleeseen ja esittää, että koska on kehitetty näyttöpohjaisia sähköisiä kaupankäyntijärjestelmiä, joilla reaali-aikaiset hinnat (mukaan lukien parhaat saatavilla olevat osto- ja myyntihinnat) ja volyymit, joiden osalta hintoja on käytetty kaupoissa, ovat käytännössä lähes kaikkien markkinatoimijoiden saatavilla sähköisillä alustoilla ja joita päivitetään jatkuvasti, valuuttojen avistakaupan markkinoiden on katsottava olleen läpinäkyvät väitettyjen tapahtumien tapahtuma-aikaan.

210 Komissio on todennut vastinekirjelmässään, että riidanalaisen päätöksen 7, 14, 53 ja 402 perustelukappaleesta ilmenee, että kun komissio tarkasteli kyseisellä chat-kanavalla käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen taloudellista asiayhteyttä, se katsoi, että valuuttojen avistakaupan markkinat ovat valtavat markkinat, jotka ovat luonteeltaan läpinäkyvät, dynaamiset ja erittäin likvidit. Näiden valuuttojen avistakaupan markkinoille ominaisten tekijöiden perusteella komissio päätteli riidanalaisen päätöksensä 404 ja 405 perustelukappaleessa, että tiedonvaihtokeskusteluja on pidettävä tarkoitukseen perustuvina kilpailunrajoituksina.

211 Tästä on todettava, että asiakirja-aineistosta ilmenevien tietojen mukaan kyseisten markkinoiden läpinäkyvyydellä tarkoitetaan määritelmällisesti sitä, että kyseisten markkinoiden toimijat kykenevät hankkimaan tietoja kaupankäyntiprosessista, esimerkiksi hinnasta, toimeksiannon volyymista, transaktion volyymista, riskistä ja kaupankäyntiä hoitaneen henkilön henkilöllisyydestä. Läpinäkyvyys viittaa sekä tietoihin, jotka ovat saatavilla kaupan valmisteluvaiheessa, että tietoihin, jotka ovat saatavilla kaupan tekemisen jälkeen, ja läpinäkyvyys riippuu olennaisesti osallistujien tahdosta ja siitä, onko pörssillä mahdollisuutta julkaista osto- ja myyntitoimeksiannot.

212 Niinpä asiakirja-aineistosta ilmenevien tietojen mukaan valuuttojen avistakaupan markkinoiden niin kutsutulla interdealer-tasolla (ks. edellä 24 kohta), jonka erityispiirre on sen hybridirakenne, on erotettava toisistaan kaksi kaupankäyntikanavaa eli suora kanava (kahdenkeskinen kaupankäynti) ja kaupanvälittäjien kanava, ja on muistettava, että markkinoiden läpinäkyvyys vaihtelee käytetyn kaupankäyntikanavan mukaan. Tarkemmin sanottuna on niin, että suoran kaupankäynnin kanavalla (kahdenkeskinen kaupankäynti), josta tässä asiassa on kyse, kaupankäynti ei ole anonyymia ja transaktion osapuolet pitävät salassa transaktion hinnan ja volyymin.

213 Näyttöpohjaisten sähköisten kaupankäyntijärjestelmien kehittäminen oli toki lisännyt merkittävästi kyseisten markkinoiden läpinäkyvyyttä tosiseikkojen tapahtuma-aikaan. Toisin kuin komissio esittää, riidanalaisen päätöksen 14 perustelukappaleessa esitettyä päätelmää markkinoiden läpinäkyvyydestä ei kuitenkaan voida perustella oikeudellisesti riittävällä tavalla vain sillä seikalla, että transaktioiden hinnat ja volyymit olivat saatavilla sähköisillä alustoilla.

214 Näin on siksi, että unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämissään kirjelmissä ja istunnossa komissio on todennut itsekin, etteivät tietyt muut tiedot markkinaolosuhteista – siis muut kuin reaaliaikaiset hintatiedot ja niitä vastanneet kauppavolyymit – olleet kaikkien markkinoille osallistuneiden toimijoiden saatavilla. Tarkemmin sanottuna komissio on todennut, että koska pääsyä muiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden käytettävissä olleisiin tietoihin ei ollut,

kyseisillä markkinoilla oli tietynasteista epävarmuutta loppuasiakkaiden ja kilpailevien kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden toiminnasta, positioista, kaupankäynti-intresseistä ja -aikomuksista.

215 Tiedot, joihin komissio on viitannut kirjelmissään ja istunnossa perustana päätelmälleen, jonka mukaan markkinoilla on jonkinasteista epävarmuutta, ovat nimenomaan sellaisia tietoja, joiden perusteella voidaan päätellä – jos tiedot eivät ole kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden tiedossa – onko valuuttojen avistakaupan markkinoita pidettävä edellä 211 ja 212 kohdassa mainittujen arviointiperusteiden mukaan läpinäkyvinä vai ei.

216 Yleisemmin on todettava, että koska asianosaiset ovat yhtä mieltä siitä, että valuuttojen avistakaupan markkinat ovat perustavanlaatuisesti epäsymmetriset ja että tiedoilla on huomattavaa merkitystä kyseisillä markkinoilla, komissio ei voi pätevästi väittää, että valuuttojen avistakaupan markkinoiden olisi katsottava olleen läpinäkyvät tosiseikkojen tapahtuma-aikaan. Läpinäkyvillä markkinoilla tiedot ovat nimittäin välittömästi (ja maksutta) kaikkien markkinatoimijoiden saatavilla, mikä ei päde – kuten komissiokin on todennut – valuuttojen avistakaupan markkinoihin, koska tietoja on monenlaisia.

217 Näin ollen on katsottava, että komissio teki arviointivirheen, kun se katsoi riidanalaisen päätöksensä 14 perustelukappaleessa, että valuuttojen avistakaupan markkinoiden on katsottava olleen läpinäkyvät markkinat tosiseikkojen tapahtuma-aikaan. Näin ollen on selvitettävä, voiko tämä arviointi vaikuttaa, kuten kantajat väittävät, kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen luokittelemiseen tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi, sillä kyseisten markkinoiden läpinäkyvyys on yksi niistä tekijöistä, jotka komissio otti huomioon perusteena tällaiselle luokittelulle riidanalaisen päätöksensä 404 ja 405 perustelukappaleessa (ks. edellä 210 kohta).

ii) Kyseessä olevien markkinoiden rakenne

218 Kantajat esittävät toiseksi arvostelua, jonka mukaan komissio ei hahmottanut oikein kyseisten markkinoiden rakennetta markkinoiden keskittyneisyyden osalta. Kantajat katsovat lähinnä, että kyseisten markkinoiden kaltaisilla hajautuneilla markkinoilla, joilla asianomaisilla kaupankäyntiä hoitaneilla henkilöillä oli minimaaliset markkinaosuudet, on kyseenalaista, kykenivätkö kyseiset henkilöt luomaan merkittävää tietojen epäsymmetriaa muiden markkinatoimijoiden vahingoksi. Kyseisten minimaalisten markkinaosuuksien vuoksi on siis syytä epäillä, että kyseisillä tiedonvaihtokeskusteluilla olisi ollut niillä väitetysti ollut kilpailunvastainen tarkoitus. Kantajat arvostelevat komissiota lopuksi siitä, ettei se esittänyt syytä, jonka vuoksi markkinaosuuksilla ei olisi merkitystä nyt käsiteltävässä asiassa.

219 Komissio kiistää kantajien nämä näkemykset.

220 Tästä on todettava, että vaikka markkinoiden keskittyneisyysasteella kuvattu markkinoiden rakenne on merkityksellinen seikka arvioitaessa sitä, voidaanko tiedonvaihtoa pitää tarkoitukseen perustuvana kilpailunrajoituksena (ks. vastaavasti tuomio 4.6.2009, T-Mobile Netherlands ym., C-8/08, EU:C:2009:343, 34 kohta), ainoa markkinoiden rakenteen osalta sovellettu yleisperiaate on, ettei tarjonta saa olla pieniin yksiköihin hajautunutta (tuomio 2.10.2003, Thyssen Stahl v. komissio, C-194/99 P, EU:C:2003:527, 86 kohta).

221 On kuitenkin todettava, että vaikka unionin tuomioistuin kykeni alun perin ottamaan huomioon niiden markkinoiden, joilla kaupallisesti arkaluonteisia tietoja vaihdettiin, oligopolistisen tai hajautuneen rakenteen, etenkin 19.3.2015 annetusta tuomiosta Dole Food ja Dole Fresh Fruit

Europe v. komissio (C-286/13 P, EU:C:2015:184) ilmenee, että unionin tuomioistuimet ovat voineet todeta tällaisen tiedonvaihdon tarkoitukseltaan kilpailunvastaiseksi, vaikka markkinat eivät olleet oligopolistisesti keskittyneet (ks. tuomio 14.3.2013, Dole Food ja Dole Germany v. komissio, T-588/08, EU:T:2013:130, 341 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

222 Tämän toteamisen jälkeen on todettava, että kun otetaan huomioon, että kilpailuoikeudessa on kyse yritysten toiminnasta (tuomio 7.1.2004, Aalborg Portland ym. v. komissio, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6, 59 kohta), ei kuitenkaan voida hyväksyä kantajien väitettä, johon ne istunnossa vahvistivat vetoavansa ja jonka mukaan valuuttojen avistakaupan markkinat ovat luonteeltaan pieniin yksiköihin hajautuneet markkinat, kun otetaan huomioon riidanalaiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden pankkien palveluksessa työskennelleiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden markkinaosuudet. Kuten asiakirja-aineistosta ilmenee, on joka tapauksessa niin, etteivät kantajat ole osoittaneet, mitkä olivat kyseisten pankkien markkinaosuudet ”puheeseen perustuvassa kaupankäynnissä”, joka on ainoa kaupankäyntityyppi, jota kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen analyysi koskee (ks. edellä 16 kohta).

223 Vielä on huomattava, että riidanalaisen päätöksensä 28 ja 402 perustelukappaleessa komissio – ottamatta kuitenkaan kantaa markkinoiden keskittyneisyysasteeseen riidanalaiseen rikkomiseen osallistuneiden yritysten markkinaosuuksien perusteella – otti huomioon kyseessä olevien markkinoiden rakenteen ja erityispiirteet siltä osin kuin on kyse verkossa käytyihin tiedonvaihtokeskusteluihin osallistuneiden markkinatakaajien roolista. Valuuttojen avistakaupan markkinoilla markkinatakaajien rooliin, jota kantajat eivät ole kiistäneet, liittyi sellaisia merkittäviä taloudellisia sitoumuksia, joihin suuri määrä markkinatoimijoita ei olisi voinut sitoutua, mikä tarkoittaa, ettei kantajien hypoteesi, jonka mukaan kyseiset markkinat olisivat olleet pieniin yksiköihin hajautuneet, voi pitää paikkaansa.

224 Muutenkin unionin yleinen tuomioistuin on jo katsonut, ja sen tulkinnan on tältä osin vahvistanut unionin tuomioistuin, että tiedonvaihto on erityisen ongelmallista kilpailun kannalta, kun tietoja vaihtavat markkinatakaajina toimivat kaupankäyntiä hoitavat henkilöt, kun otetaan huomioon markkinatakaajien merkitys markkinoilla ja tarkemmin sanottuna se, että markkinatakaajat osallistuvat yleisesti ja jatkuvasti kaupankäyntiin ja siis tekevät enemmän kauppoja kuin muut markkinatoimijat (tuomio 24.9.2019, HSBC Holdings ym. v. komissio, T-105/17, EU:T:2019:675, 145 kohta, joka vahvistettiin tuomiossa 12.1.2023, HSBC Holdings ym. v. komissio, C-883/19 P, EU:C:2023:11, 195 kohta). Markkinoilla tapahtuvan kilpailun kunnioittamisen kannalta on siis erityisen tärkeää, että markkinatakaajat päättävät strategioistaan ja etenkin hinnoistaan itsenäisesti.

225 Näin ollen on hylättävä kantajien arvostelu, jonka mukaan komissio jätti virheellisesti huomiotta markkinoiden rakenteen siltä osin kuin kyseiset markkinat olivat keskittyneisyysasteeltaan pieniin yksiköihin hajautuneet markkinat.

iii) Kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden kaksoisrooli

226 Kolmanneksi kantajat arvostelevat sitä, ettei komissio kyseessä olevan taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden arvioinnin yhteydessä ottanut huomioon valuuttojen avistakaupan markkinoiden sitä ominaispiirrettä, että kaupankäyntiä hoitavat henkilöt ovat koko ajan yhteydessä toisiinsa kahdessa roolissa eli sekä kilpailijoina että vastapuolina. Kantajien mukaan epävarmuuden vähentymistä tiedonvaihdon vuoksi voidaan tosiaan käyttää absoluuttisena perusteena todeta tarkoitukseen perustuva kilpailusääntöjen rikkominen sellaisilla markkinoilla,

joilla kaupallisesti arkaluonteisten tietojen ilmaiseminen kilpailijoille merkitsee aina sellaisten olosuhteiden syntymistä, jotka eivät vastaa tavanomaisia olosuhteita markkinoilla, mutta tätä seikkaa ei voida käyttää absoluuttisena perusteena silloin, kun markkinoiden tavanomaisiin olosuhteisiin kuuluu se, että yhtä aikaa sekä vertikaalisesti että horisontaalisesti toimivat osallistujat vaihtavat säännöllisesti kaupallisesti arkaluonteisia tietoja keskenään.

227 Komissio kiistää kantajien nämä näkemykset.

228 Tässä yhteydessä on todettava, että valuuttojen avistakaupan markkinoilla kaupankäyntiä hoitavat henkilöt toimivat tosiaan yleensä sekä vastapuolina sopimalla transaktioista keskenään että kilpailijoina potentiaalisten asiakkaiden suhteen. Vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen prosessinjohtotoimeen kantajat ovat todenneet lähinnä, että vaikka on vaikeaa tehdä muodollista erottelua kyseisten kahden roolin välillä, on selvää, että kaksi kaupankäyntiä hoitavaa henkilöä kilpailevat keskenään, kun he pyrkivät pääsemään sopimukseen transaktiosta saman asiakkaan kanssa samanaikaisesti.

229 On kuitenkin todettava paitsi, että kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden kaksoisrooli, johon kantajat vetoavat, ei ilmene saman transaktion vaan kahden eri transaktion yhteydessä, myös, että riidanalaisen päätöksen 158 ja 467 perustelukappaleessa rajataan tiedonvaihtokeskustelujen lainmukaisuuden arvioinnin ala siten, ettei arviointi koske kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden tavanomaiseen työhön liittyneitä keskusteluja, joissa he selvittivät mahdollisuutta käydä kauppaa keskenään, mikä on lähtökohtaisesti ristiriidassa edellä 226 kohdassa mainittujen kantajien väitteiden kanssa.

230 Näin ollen on hylättävä perusteettomana kantajien arvostelu, joka koskee sitä, ettei komissio ottanut huomioon kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden kaksoisrooliin liittyvää valuuttojen avistakaupan markkinoiden ominaispiirrettä.

231 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että toinen väite on perusteltu siltä osin kuin se koskee virhettä, jonka komissio teki, kun se katsoi riidanalaisen päätöksensä 14 perustelukappaleessa, että valuuttojen avistakaupan markkinat olivat tosiseikkojen tapahtuma-aikaan läpinäkyvät, ja muilta osin väite on hylättävä. Ensimmäisen väitteen tarkastelun yhteydessä on tutkittava, voiko kyseinen arviointi vaikuttaa, kuten kantajat väittävät, kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen luokittelemiseen tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.

2) Ensimmäinen väite, jonka mukaan komission päätelmä, jonka mukaan kyseessä olevien tiedonvaihtokeskustelujen tarkoituksena oli kilpailun rajoittaminen, perustuu virheellisiin tosiseikkoja koskeviin oletuksiin, joiden paikkansapitävyyttä komissio ei varmistanut

232 Kantajat väittävät, ettei komissio täyttänyt velvollisuuttaan näyttää toteen, että vaihdettujen tietojen tyypistä ja kyseessä olevien markkinoiden ominaispiirteistä voidaan päätellä, että asianomaisella chat-kanavalla käytyjen keskustelujen tarkoitus oli kilpailunvastainen. Kantajat katsovat, ettei komissio ole osoittanut, että tiedonvaihtokeskustelujen vuoksi kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt saattoivat tuntea olonsa varmemmaksi tehdessään jokapäiväisiä päätöksiä hintojen vahvistamisen ja riskien asiantuntemusperusteisen hallinnan osalta. Kantajat väittävät, ettei komissio ole myöskään osoittanut todeksi oletustaan, jonka mukaan väitettyyn rikkomiseen osallistuneiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden käyttäytymisen tarkoituksena oli luoda merkittävä tietojen epäsymmetria suhteessa muihin markkinatoimijoihin. Valuuttojen avistakaupan markkinoilla kaupankäyntiä hoitavia henkilöitä kannustetaan jakamaan tietoja,

jotta he voivat käydä kauppaa hyvin tiedoin ja välittää tiedot asiakkailleen. Joka tapauksessa on niin, ettei valtaosaa Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön toimeksiantoja koskevista tiedoista jaettu kyseisellä chat-kanavalla.

233 Kantajat väittävät myös, että riidanalaisessa päätöksessä mainitut keskustelut, joiden mukaan vaihdettujen tietojen avulla kyseiselle chat-kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt saattoivat odottaa ennen ylimyyntipositionsa sulkemista ostamalla paljon valuuttaa ilman hintavaikutusta, ovat ristiriidassa sen kanssa, että riidanalaisen päätöksen mukaan markkinatakaajien on oltava ”valmiita käymään kauppaa kenen tahansa sellaisen henkilön kanssa, jolla on tarvetta valuutanvaihdolle, milloin tahansa”. Kantajat väittävät, että suurimmassa osassa tai jopa missään riidanalaisessa päätöksessä viitatuista osto- ja myyntihinnan välistä eroa koskevista keskusteluista ei ole minkäänlaista viitettä siitä, että keskustelussa olisi mahdollisesti sovittu tällaisista eroista, ja keskustelut olivat abstrakteja tai niitä käytiin jopa sen jälkeen, kun osto- ja myyntihinnan välinen ero oli jo määritetty.

234 Kantajien argumentteihin vastaamiseksi on tutkittava, olivatko erilaiset riidanalaisessa päätöksessä tarkoitetut tiedonvaihtokeskustelut riittävän vahingollisia kilpailulle, jotta ne voitiin luokitella tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.

i) Osto- ja myyntihinnan välisiä eroja (bid-ask spreads) koskeneet tiedonvaihtokeskustelut

235 Komissio tulkitsi osto- ja myyntihinnan välisiä eroja (bid-ask spreads) koskeneita tiedonvaihtokeskusteluja riidanalaisen päätöksensä 245–251 perustelukappaleessa, ja päätöksensä 394–404 perustelukappaleessa komissio perusteli niiden luokittelemista tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi sillä, että kyseisten keskustelujen avulla poistettiin kyseisille markkinoille ominaista epävarmuutta hinnoittelun osalta, ja siten niillä lisättiin läpinäkyvyyttä niiden korkeampien osto- ja myyntihintojen välisten erojen osalta, joita kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt saattoivat tarjota. Niinpä tällaiset tiedonvaihtokeskustelut saattoivat vaikuttaa kyseisten kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden asiakkailleen tarjoamiin hintoihin vähentämällä valuutanmuuntotransaktioihin liittyvää riskiä kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden omaksi eduksi.

236 Tässä yhteydessä on huomattava, että osto- ja myyntihintojen väliset erot ovat osa asiakkaiden maksamaa loppuhintaa, koska niitä sovelletaan osto- ja myyntihinnan väliseen mediaaniarvoon tietyn valuuttaparin tietyssä muuntotransaktiossa ja niiden mukaan määräytyy kaupankäyntiä hoitaneen henkilön saama korvaus hänen suorittamansa palvelun immediaattisuudesta ja riskistä, joka hänelle aiheutuu kaupan jälkeen siitä, että hänellä on salkussaan tiettyä valuuttaa (ks. edellä 20 kohta ja riidanalaisen päätöksen 48 ja 239 perustelukappale), mitä kantajat eivät kuitenkaan kiistä. Valuuttojen avistakaupan markkinoilla pankkien kyky arvioida hinnoitteluun liittyviä riskejään on yksi kilpailun olennaisista muuttujista, mitä kantajat eivät myöskään kiistä.

237 Niinpä on katsottava, että vaihtamalla täsmällisiä tietoja, jotka eivät ole julkisia ja jotka tässä tapauksessa koskivat hinnan osatekijää, voidaan vähentää kyseisille markkinoille ominaisia, tavanomaisia epävarmuustekijöitä markkinoilla tapahtuvan hinnoittelun osalta, luoda tietojen epäsymmetria yksinomaan kyseiselle chat-kanavalle osallistuneiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden eduksi ja näin ollen niiden on katsottava olevan riittävän vahingollisia kilpailulle. Tämän toteaminen riittää perusteeksi hyväksyä se, että kyseiset tiedonvaihtokeskustelut merkitsivät SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tarkoitukseen perustuvaa kilpailunrajoitusta (tuomio 12.1.2023, HSBC Holdings ym. v. komissio, C-883/19 P, EU:C:2023:11, 204 kohta).

238 Millään kantajien esittämistä argumenteista ei voida horjuttaa edellä esitettyä päätelmää.

239 Aluksi on hylättävä kantajien argumentit, joissa ne esittävät lähinnä, ettei osto- ja myyntihintojen välisiä eroja koskevia tiedonvaihtokeskusteluja voida pitää tarkoitukseen perustuvana kilpailunrajoituksena, koska ei ole mitään viitteitä siitä, että kyseisistä eroista olisi sovittu mitään. On totta, ettei kyseisellä chat-kanavalla käydyistä osto- ja myyntihintojen välisiä eroja koskeneista tiedonvaihtokeskusteluista ilmene, että kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt olisivat sopineet soveltavansa yhteensovitetusti tietyn tasoisia osto- ja myyntihintojen välisiä eroja jonkin tietyn valuuttaparin osalta. Tämä ei kuitenkaan vaikuta siihen, että kun kyseiselle chat-kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt välittivät kilpailijoilleen luottamuksellisia ja strategisia tietoja tarkoituksenmukaisista osto- ja myyntihintojen välisistä eroista tietyn valuuttaparin osalta tai kertoivat juuri soveltamistaan osto- ja myyntihintojen välisistä eroista, he antoivat tietoja käyttäytymisestä, jota he todennäköisesti noudattaisivat markkinoilla, mikä vähensi tiedonvaihtokeskusteluihin osallistuneiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden epävarmuutta edellä 47 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla.

240 Kantajien argumentista, jossa ne esittävät lähinnä, että koska pankin myyntiyksikön työntekijät vahvistavat lopulliset asiakkaille tarjotut hinnat, kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden, jotka ovat rationaalisia toimijoita, näkökulmasta ei olisi ollut loogista alkaa tarjota suurinta mahdollista osto- ja myyntihinnan välistä eroa, on todettava tämän jälkeen, että kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden tarkoitukseen rajoittaa kilpailua tai heidän tähän liittyvään taloudelliseen intressiinsä liittyvillä seikoilla on tavanomaisesti vain vähän merkitystä, kun on kyse käyttäytymistavan luokittelemisesta tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi (ks. vastaavasti ja analogisesti tuomio 7.1.2004, Aalborg Portland ym. v. komissio, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6, 335 kohta).

241 Edellä esitetyn perusteella komissio katsoi oikeutetusti, että osto- ja myyntihintojen välisiä eroja koskevat asianomaisella chat-kanavalla käydyt tiedonvaihtokeskustelut tukivat kyseessä olevien käyttäytymistapojen luokittelua kokonaisuutena arvioituina tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.

ii) Asiakkaiden toimeksiantoja koskeneiden tietojen vaihtaminen

242 Asiakkaiden toimeksiantoja – eli ehdollisia toimeksiantoja (riidanalaisen päätöksen 183–195 perustelukappale), ”fixingin” mukaan täytettäviä toimeksiantoja (riidanalaisen päätöksen 206–213 perustelukappale) ja välittömiä toimeksiantoja (riidanalaisen päätöksen 223–228 perustelukappale) – koskeneiden tiedonvaihtokeskustelujen osalta on todettava, että komissio on perustellut riidanalaisen päätöksensä 394–404 perustelukappaleessa, luettuina yhdessä 171–173 perustelukappaleen kanssa, kyseisten keskustelujen luokittelemista tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi sillä, että kun otetaan huomioon jaettujen tietojen luonne, tiedonvaihtokeskustelujen tiheä toistuminen ja se, kuinka agregoimattomista tiedoista oli kyse, kyseisellä tiedonvaihdolla poistettiin valuuttojen avistakaupan markkinoihin liittyviä epävarmuustekijöitä ja lisättiin läpinäkyvyyttä kyseiselle chat-kanavalle osallistuneiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden kaupankäyntistrategioiden osalta, koska tietojen jakamisella markkinoiden suunnasta tai tasoista, joilla markkinoilla ilmenisi vastustusta, kaupankäyntiä hoitava henkilö voi asemoitua paremmin markkinoilla saadakseen tuottoja tai välttääkseen tappioita. Niinpä kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen vuoksi kaupankäyntiä hoitaneilla henkilöillä oli tietoja etenkin hintatrendeistä, mikä vähensi epävarmuutta

hinnoitteluun liittyvien riskien osalta (esimerkiksi siten, että odotettavissa olleet tappiot laskivat), vaikka hinta on yksi niistä valuuttojen avistakaupan markkinoilla käytävän kilpailun muuttujista, jotka rikkomiseen osallistuneiden pankkien olisi tullut määrittää itsenäisesti.

243 Tästä on muistettava, että – kuten asiakirja-aineistosta ilmenee – tiedot asiakkaiden antamista toimeksiannoista eivät ole julkisia, ne ovat yksinomaan transaktion osapuolten eli kaupankäyntiä hoitavan henkilön ja hänen asiakkaansa tiedossa, ja niitä on pidettävä tärkeinä tietoina, joiden perusteella transaktiosta sopinut kaupankäyntiä hoitava henkilö voi muodostaa oman käsityksensä vaihtokurssien liikehdinnästä tai päättää kaupallisesta strategiastaan. Tällaisten tietojen vaihtamisella voidaan vähentää kyseisille markkinoille ominaista epävarmuutta, koska kyseisen tiedonvaihdon vuoksi markkinatakaajat voivat jättää määrittämättä itsenäisesti yhtäältä tiettyjä sellaisia valuuttapareja koskevat strategiansa, joiden osalta niillä on luottamuksellisia ja yksityiskohtaisia tietoja, ja toisaalta käyttäytymisensä markkinoilla, minkä vuoksi ne voivat saada tuottoja tai välttää tappioita, joita niille voisi aiheutua markkinoilla tapahtuvien käänteiden vuoksi.

244 Tästä seuraa, että edellä mainittuja tiedonvaihtokeskusteluja on edellä 237 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti pidettävä riittävän vahingollisina kilpailulle, jotta ne voidaan luokitella tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.

245 Tätä päätelmää ei voida horjuttaa kantajien väitteellä, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 193 perustelukappaleessa esitetyn tiedonvaihtokeskustelun perusteella tehty päätelmä – eli se, että vaihdettujen tietojen vuoksi rikkomiseen osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt saattoivat odottaa ennen salkkunsa ylimyyntiposition sulkemista ostamalla paljon valuuttaa ilman hintavaikutusta (maksimoidakseen mahdollisuutensa saada tuottoja) – on ristiriidassa kyseisen päätöksen 21 perustelukappaleessa tehdyn päätelmän kanssa, jonka mukaan markkinatakaajien on oltava ”valmiita käymään kauppaa kenen tahansa sellaisen henkilön kanssa, jolla on tarvetta valuutanvaihdolle, milloin tahansa”. Koska kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden tavoitteena on tuottojen hankkiminen ja tappioiden rajoittaminen, heidän ei nimittäin olisi järkevää toimia vastoin omia kaupallisia intressejään vain siksi, että heidän on lähtökohtaisesti oltava valmiita käymään kauppaa milloin tahansa. Ei siis voida päätellä, että kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt olisivat omaksuneet positioita yksinomaan asiakkailtaan saamiensa toimeksiantojen perusteella, eikä tämän perusteella voida katsoa, ettei asiakkaiden toimeksiantoja koskevien tietojen vaihtamista voida luokitella tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.

246 Edellä esitetystä ilmenee, että komissio katsoi oikeutetusti, että edellä 242 kohdassa mainitut asiakkaiden toimeksiantoja koskeneet tiedonvaihtokeskustelut tukivat kyseessä olevien käyttäytymistapojen luokittelua kokonaisuutena arvioituina tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.

iii) Avoimia riskipositioita koskeneiden tietojen vaihtaminen

247 Komissio on esittänyt tulkintansa avoimia riskipositioita koskeneista tiedonvaihtokeskusteluista riidanalaisen päätöksensä 234–238 perustelukappaleessa, ja riidanalaisen päätöksensä 394–404 perustelukappaleessa komissio on perustellut kyseisten keskustelujen luokittelemista tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi sillä, että kyseisten tietojen jakamisen vuoksi kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt saattoivat olla varmempia toistensa kaupallisista aikomuksista potentiaalisen riskeiltä suojautumiseen tähtäävän käyttäytymisen osalta (hedging conduct), joten jakamalla näitä tietoja poistettiin epävarmuutta tiettyjen vaihtokurssien potentiaalisista

muutoksista, mistä tiedonvaihtoon osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt saivat etua muihin markkinatoimijoihin nähden ja mikä auttoi heitä riskiensä asiantuntemusperusteisessa hallinnassa, jonka osalta he kilpailevat keskenään.

248 Koska kantajat eivät ole esittäneet konkreettisia argumentteja sitä vastaan, että avoimia riskipositioita koskeneet tiedonvaihtokeskustelut on luokiteltu tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi, tässä yhteydessä riittää todeta riidanalaisessa päätöksessä todetun tavoin, että kyseisellä tiedonvaihdolla, jonka yhteydessä mainittiin tietty valuutta ja strategia, joka muodostui siitä, ettei positiota suljettu tai että odotettiin jonkin aikaa ennen position sulkemista, on katsottava voitavan poistaa valuuttojen avistakaupan markkinoiden toiminnalle ominaista epävarmuutta.

249 Näin ollen kyseisiä tiedonvaihtokeskusteluja, jotka lähtökohtaisesti ovat ristiriidassa SEUT 101 artiklan 1 kohtaan erottamattomasti liittyvän itsenäisyysvaatimuksen kanssa, on pidettävä riittävän vahingollisina kilpailulle, jotta ne voidaan luokitella edellä 237 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.

250 Edellä esitystä seuraa, että komissio katsoi oikeutetusti, että avoimia riskipositioita koskeneet tiedonvaihtokeskustelut tukivat kyseessä olevien käyttäytymistapojen luokittelemista kokonaisuutena tarkasteltuina tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.

iv) Ajankohtaista tai tulevaa kaupankäyntitoimintaa koskeneet tiedonvaihtokeskustelut

251 Komissio on esittänyt tulkintansa ajankohtaista tai tulevaa kaupankäyntitoimintaa koskeneista tiedonvaihtokeskusteluista riidanalaisen päätöksensä 258–285 perustelukappaleessa, ja riidanalaisen päätöksensä 394–404 perustelukappaleessa komissio on perustellut kyseisten keskustelujen luokittelemista tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi sillä, että kyseisillä keskusteluilla poistettiin tietyt valuuttojen avistakaupan markkinoille ominaiset epävarmuustekijät ja lisättiin kyseisten markkinoiden läpinäkyvyyttä, koska kyseisten tietojen perusteella asianomaisen chat-kanavan osallistujat tiesivät, mitä heidän kilpailijansa olivat parhaillaan tekemässä, mikä merkitsi, että chat-kanavalle osallistuneiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden ja muiden markkinatoimijoiden välille syntyi tietojen epäsymmetria. Siten ensin mainituilla kaupankäyntiä hoitaneilla henkilöillä oli varmempi olo, kun he arvioivat riskejään määrittäessään omia kaupankäyntistrategioitaan ja etenkin hinnoittelustrategioitaan.

252 Tästä on todettava, että kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden toteuttamien transaktioiden yksityiskohtia koskevien tietojen jakaminen ja tässä tarkoitettujen kaltaisten neuvojen tai mielipiteiden jakaminen siitä, miten kauppaa kannattaa käydä, mahdollistivat sen, että kyseiselle chat-kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt yhtäältä saivat tiettyjä tietoja, joiden avulla he kykenivät paremmin ennakoimaan markkinoiden liikehdintää, ja toisaalta he kykenivät näin ollen muuttamaan kaupankäyntistrategioitaan.

253 Tällaisten tietojen vaihtaminen on räikeässä ristiriidassa sen itsenäisyysvaatimuksen kanssa, jonka on määritettävä markkinatakaajien käyttäytymistä kyseisillä markkinoilla tehokkaan kilpailun järjestelmässä. Tällaisilla tiedonvaihtokeskusteluilla nimittäin poistetaan markkinatakaajien epävarmuus kilpailun olennaisista muuttujista kyseisillä markkinoilla eli hinnasta ja riskien asiantuntemusperusteisesta hallinnasta. Niinpä kyseisillä tiedonvaihtokeskusteluilla voitiin lisätä valuuttojen avistakaupan markkinoiden läpinäkyvyyttä kyseiselle chat-kanavalle osallistuneiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden eduksi ja muiden markkinatoimijoiden haitaksi. Tästä

seuraa, että kyseiset tiedonvaihtokeskustelut olivat riittävän vahingollisia kilpailulle, jotta ne voidaan luokitella edellä 237 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.

254 Edellä esitetystä seuraa, että riidanalaisessa päätöksessä tarkastellut tiedonvaihtokeskustelut, jotka koskivat osto- ja myyntihintojen välisiä eroja, asiakkaiden toimeksiantoja, avoimia riskipositioita ja ajankohtaista ja tulevaa kaupankäyntitoimintaa, olivat riittävän vahingollisia kilpailulle. Näin ollen komissio luokitteli kyseiset keskustelut oikeutetusti tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.

255 Toisin kuin kantajat väittävät, sillä seikalla, ettei Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö jakanut valtaosaa ostotarjouksiaan koskeneista tiedoista, ei ole merkitystä arvioitaessa kyseisen pankin käyttäytymisen vahingollisuutta. Tästä on riittävää todeta, ettei tietyn käyttäytymistavan riittävää vahingollisuutta kilpailulle koskeva arviointi perustu mihinkään lakiin perustuvaan, kvantitatiiviseen rajaan, jota sovellettaisiin kilpailijoille jaettuihin tietoihin.

256 Näissä olosuhteissa – vaikka komissio teki arviointivirheen valuuttojen avistakaupan markkinoiden läpinäkyvyysasteen osalta – on hylättävä kantajien argumentit, joilla ne kyseenalaistavat tässä asiassa kyseessä olevien tiedonvaihtokeskustelujen luokittelun tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.

257 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäinen väite on hylättävä.

3) Kolmas väite, jonka mukaan komissio tukeutui virheellisesti siihen, miten kyseisiä tiedonvaihtokeskusteluja luonnehdittiin todisteissa, jotka toimitettiin sille sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi, tai sovintoehdotuksissa

258 Riidanalaisen päätöksensä 394–404 perustelukappaleessa, luettuina yhdessä 170–285 perustelukappaleen kanssa, komissio on perustellut sitä, että kyse oli tarkoitukseen perustuvasta kilpailunrajoituksesta, kilpailusääntöjen rikkomisen ajalta peräisin olevilla todisteilla, jotka muut riidanalaiseen rikkomiseen osallistuneet pankit olivat sille toimittaneet ja jotka muodostuivat lukuisista kyseisellä kanavalla käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen transkriptioista, ja komissio on tukeutunut ajoittain kyseisten transkriptioiden merkityksen osalta kyseisten pankkien lausuntoihin, jotka ne olivat esittäneet etenkin sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevien hakemustensa yhteydessä.

259 Kantajat moittivat komissiota siitä, että se nojautui kritiikittömästi sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi annettuihin lausuntoihin ja sovintoehdotuksiin. Kantajat esittävät, että mainittujen lausuntojen näyttöarvo on heikko ja että lausunnot ovat alustavia ja perusteettomia, ja toteavat, että kaikki sovintoon ryhtyneet osapuolet ilmaisivat epäilevänsä sitä, että komissio ymmärsi kyseisten markkinoiden toimintatapaa ja riidanalaisen käyttäytymisen tarkoitusta. Kantajat katsovat, että komissio tukeutui sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi annettuihin lausuntoihin, kun kyseiset lausunnot tukivat sen tulkintaa tosiseikoista.

260 Komissio kiistää kantajien argumentit.

261 Aluksi on huomattava, että vaikka nyt tarkasteltavissa argumenteissaan kantajat viittaavat sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevien hakemusten ja sovintoehdotusten kohtiin, kantajat eivät – kuten ne totesivat istunnossa – esitä mitään erityistä väitettä, jolla ne riitauttaisivat komission tukeutumisen sovintoehdotuksiin.

262 Tämän toteamisen jälkeen on muistutettava – siltä osin kuin asianosaiset ovat eri mieltä sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi annettujen lausuntojen näyttöarvosta ja siitä, että komissio otti kyseiset lausunnot huomioon todisteina, jotka ovat omiaan tukemaan sen rikkomisen tapahtumista, johon komissio vetosi Credit Suissea vastaan, – että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden missään säännöksessä tai millään yleisellä periaatteella ei kielletä komissiota tukeutumasta yhtä yritystä vastaan kilpailusääntöjen rikkomisesta moitittujen muiden yritysten lausuntoihin. Muutoin komissiolle kuuluva todistustaakka SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan vastaisista menettelyistä olisi mahdoton täyttää ja yhteensopimaton EUT-sopimuksessa komissiolle uskotun näiden määräysten moitteetonta soveltamista koskevan valvontatehtävän kanssa (ks. tuomio 8.9.2016, Goldfish ym. v. komissio, T-54/14, EU:T:2016:455, 96 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

263 Erityisesti on katsottava, että se, että henkilö myöntää rikkoneensa kilpailusääntöjä ja myöntää näin ollen sellaisten tosiseikkojen olemassaolon, jotka menevät pidemmälle kuin tosiseikat, joiden olemassaolo voitiin johtaa suoraan kyseisistä asiakirjoista, merkitsee lähtökohtaisesti – päinvastaista osoittavien erityisten olosuhteiden puuttuessa – sitä, että kyseinen henkilö on päättänyt kertoa totuuden. Lausunnon antajan intressien vastaisia lausuntoja on näin ollen lähtökohtaisesti pidettävä erityisen uskottavina todisteina, ellei ole niin, etteivät muut todisteet tue niitä (ks. vastaavasti tuomio 8.9.2016, Goldfish ym. v. komissio, T-54/14, EU:T:2016:455, 98–100 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

264 On lisäksi niin, että kun komissio todetessaan kilpailuoikeuden rikkomisen tukeutuu asiakirjatodisteisiin, kyseessä olevien yritysten tehtävänä ei ole pelkästään esittää vaihtoehtoista uskottavaa selitystä komission teorialle, vaan niiden on myös vedottava siihen, että riidanalaisessa päätöksessä mainitut todisteet olivat riittämättömiä rikkomisen olemassaolon toteen näyttämiseksi (ks. tuomio 16.6.2015, FSL ym. v. komissio, T-655/11, EU:T:2015:383, 181 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

265 Tästä on todettava, etteivät kantajat yhtäältä riitauta argumenteissaan sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevien hakemusten yhteydessä annettujen lausuntojen todenmukaisuutta eivätkä ne toisaalta osoita, että oli olemassa erityisolosuhteita, jotka viittaisivat siihen, etteivät sakoista vapautumista tai sakkojen lieventämistä hakeneet yritykset olleet päättänyt kertoa totuutta edellä 263 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla.

266 Erityisesti sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi annettujen lausuntojen niiden kohtien osalta, joita komissio kantajien mukaan ei ottanut huomioon, kun ne olivat ristiriidassa komission tosiseikkoja koskevan tulkinnan kanssa, kantajat viittaavat kahden muun riidanalaiseen rikkomiseen osallistuneen pankin toimittamiin asiakirjoihin. Kyseisten pankkien lausunnoista ilmenee, että niiden tarkoituksena oli lähinnä varoittaa komissiota niistä väitetyistä kielteisistä seurauksista, joita kyseisellä chat-kanavalla käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen luokittelemisella tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi olisi valuuttojen avistakaupan markkinoiden toimintatavan kannalta, tai vedota kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen hyväksyttävyyteen tai jopa kilpailua edistävään luonteeseen.

267 On kuitenkin todettava, että edellä mainituilla väitteillä, joihin kantajat tukeutuvat, pyritään lähinnä oikeuttamaan kyseiset tiedonvaihtokeskustelut sillä perusteella, että ne olivat väitetysti hyväksyttäviä tai jopa kilpailua edistäviä, minkä komissio väitetysti jätti huomiotta, esittämättä kuitenkaan todisteita, joiden vuoksi olisi syytä epäillä sitä, että kyseisiin tiedonvaihtokeskusteluihin liittyi erottamattomasti mahdollinen vaikutus kilpailuun kyseisillä markkinoilla.

268 Päinvastoin edellä 261 kohdassa tarkoitetuista sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi annettujen lausuntojen kohdista ja muista riidanalaisessa päätöksessä lainatuista tällaisista lausunnoista, joiden aineellista paikkansapitävyyttä kantajat eivät ole kiistäneet, ilmenee, että sakoista vapautumista tai niiden lieventämistä hakeneet pankit myönsivät, että asianomaisella chat-kanavalla käydyt tiedonvaihtokeskustelut olivat omiaan lisäämään kyseisten markkinoiden läpinäkyvyyttä ja siis myös omiaan antamaan kyseisen chat-kanavan osallistujille edun muiden markkinatoimijoiden kustannuksella.

269 Näin ollen on katsottava, että sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi annettuja lausuntoja, jotka riidanalaisesta päätöksestä ilmenevin tavoin tukivat niitä kilpailusääntöjen rikkomisen ajalta peräisin olevia todisteita, jotka muut pankit toimittivat komissiolle, on pidettävä edellä 263 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettuina erityisen uskottavina todisteina, jotka komissio saattoi pätevästi ottaa huomioon osana sitä tosiseikkoja koskevaa asiayhteyttä, jonka perusteella se tarkasteli riidanalaisten tiedonvaihtokeskustelujen tarkoitusta.

270 Kuten riidanalaisesta päätöksestä lisäksi ilmenee, komissio käytti kyseisiä sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi annettuja lausuntoja vahvistuksena omille arvioinneilleen, jotka perustuivat sillä olleisiin asiakirjatodisteisiin. Näin ollen ei voida hyväksyä kantajien väitettä, jonka mukaan komissio ei arvioinut tosiseikkoja itse.

271 Mikään kantajien esittämistä argumenteista ei aseta tätä päätelmää kyseenalaiseksi.

272 Ensinnäkin kantajien kirjelmiin sisältyvät ristiriitaiset väitteet osoittavat, että niiden argumentit ovat perusteettomia. Kantajat nimittäin väittävät aluksi, että sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi annettujen lausuntojen näyttöarvo on korkea, ja tämän jälkeen, että sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi esitettyjen todisteiden näyttöarvo on heikko. Kun kantajilta kysyttiin näistä ristiriitaisista väitteistä istunnossa, ne totesivat kyseisen lähestymistapaeron perustuvan siihen, että ensimmäinen väite koskee lähtökohtaa, jonka mukaan sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevien hakemusten yhteydessä esitetyillä lausunnoilla on korkea näyttöarvo, kun taas toinen väite koskee tässä tapauksessa esitettyjen lausuntojen näyttöarvoa, joka on heikko. Tämä tulkinta kantajien argumentista on kuitenkin ristiriidassa kantajien unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämien kirjelmien kanssa, joissa viitataan molempien tilanteiden osalta oikeuskäytäntöön, jossa korostetaan tällaisten asiakirjojen korkeaa näyttöarvoa.

273 Sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi annettujen lausuntojen väitetysti 13.7.2011 annetun tuomion Kone ym. v. komissio (T-151/07, EU:T:2011:365) mukaan heikosta näyttöarvosta on nimittäin todettava, että tämä kantajien argumentti perustuu kyseisen tuomion virheelliseen tulkintaan. Toisin kuin kantajat väittävät, kyseisessä tuomiossaan unionin yleinen tuomioistuin otti kantaa sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi annettujen lausuntojen ”merkittävään lisäarvoon” suhteessa komission hallussa jo olleisiin todisteisiin, kun kyse oli sakkojen lieventämisestä yhteistyötiedonannon mukaisesti, eikä sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi annettujen lausuntojen heikkoon näyttöarvoon yleisesti.

274 Toiseksi ja viimeiseksi on huomattava, että vaikka kantajat väittävät, että komission tukeutumista sakoista vapautumista tai niiden lieventämistä hakeneiden pankkien antamiin lausuntoihin on pidettävä ongelmallisena, koska sen määrittäminen, kuinka laajasti tietoja on sallittua vaihtaa valuuttojen avistakaupan markkinoilla, edellyttää monitahoista arviointia, kantajat eivät riitauta tässä yhteydessä mitään nimenomaista oikeudellista seikkaa.

275 Näin ollen kolmas väite on hylättävä.

4) Neljäs väite, jonka mukaan komissio ei voinut tukeutua kokemukseensa tiedonvaihdosta muiden markkinoiden yhteydessä tai muissa rahoitusalaa koskeneissa asioissa helpottaakseen todistustaakkaansa

276 Kantajat väittävät ensinnäkin, että komissio helpotti todistustaakkaansa sen toteen näyttämisen osalta, että kyseisiä tiedonvaihtokeskusteluja voitiin pitää tarkoitukseen perustuvana kilpailunrajoituksena, tukeutumalla väitettyyn kokemukseensa tiedonvaihdosta muiden markkinoiden yhteydessä tai muissa rahoitusalaa koskeneissa asioissa.

277 Kantajat väittävät toiseksi, että komissio siirsi kantajille taakan näyttää toteen se, että väitetysti lainvastaiset tiedonvaihtokeskustelut olivat välttämättömiä, sen sijaan että komissio olisi tutkinut, olivatko kyseiset tiedonvaihtokeskustelut itse asiassa lainvastaisia valuuttojen avistakaupan markkinoilla ja voitiinko niiden katsoa kuuluvan kaikkein vakavimpien kilpailunrajoitusten joukkoon.

278 Kantajat väittävät kolmanneksi, että tarkoitukseen perustuvasta kilpailunrajoituksesta voidaan katsoa olevan kyse ainoastaan siinä tapauksessa, että kokemuksen ja taloustieteellisten teorioiden perusteella on selvää, että tietty käyttäytymistapa kuuluu ominaisluonteeltaan kaikkein vahingollisimpien kilpailunvastaisten käyttäytymistapojen joukkoon. Valuuttojen avistakaupan markkinoilla ei kuitenkaan päde yleinen taloustieteellinen periaate, jonka mukaan sellaisten yksityiskohtaisten tietojen, jotka eivät ole julkisia, vaihtamisesta voidaan odottaa aiheutuvan väistämättä merkittävää haittaa kilpailulle useimmilla markkinoilla.

279 Komissio kiistää kantajien argumentit.

280 Ensinnäkin sen kantajien väitteen osalta, jonka mukaan komissio helpotti todistustaakkaansa tukeutumalla väitettyyn kokemukseensa tiedonvaihdosta muissa asiayhteyksissä, kun se luokitteli kyseessä olevat tiedonvaihtokeskustelut tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi, riittää, että palautetaan mieleen, että edellä 235–254 kohdassa esitetyn perusteella komissio katsoi oikeutetusti, että kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen avulla voitiin luoda tietojen epäsymmetria rikkomiseen osallistuneiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden eduksi ja muiden kyseisillä markkinoilla toimineiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden haitaksi ja että kyseiset keskustelut olivat näin ollen riittävän vahingollisia kilpailulle, eikä komissio perustanut tätä päätelmäänsä kokemukseensa muista markkinoista.

281 Toiseksi on todettava, etteivät kantajat näin ollen voi myöskään arvostella komissiota siitä, että se olisi väitetysti siirtänyt todistustaakan sen osoittamisen osalta, etteivät kyseiset tiedonvaihtokeskustelut olleet välttämättömiä, tai väittää, että komissio olisi perustanut tiedonvaihtokeskustelujen tarkoitusta koskevan päätelmänsä siihen, että ne olivat ”yksityiskohtaisempia tai informatiivisempia”. Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee nimittäin selvästi, että komissio luokitteli tiedonvaihtokeskustelut tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi tietojen kaupallisen arkaluonteisuuden vuoksi, sillä tällaisten tietojen vaihtamisella lievennettiin tai jopa poistettiin epävarmuutta markkinoilla ja näin ollen kyseiset keskustelut vaikuttivat kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden päätöksenteon itsenäisyyteen kyseisillä markkinoilla, ja että ne olivat näin ollen riittävän vahingollisia kilpailulle.

282 Kolmanneksi on todettava yhtäältä, ettei taloustieteellisessä kirjallisuudessa, johon kantajat ovat viitanneet edellä 278 kohdassa mainittujen argumenttiensa tueksi, viitata valuuttojen avistakaupan markkinoilla vallitseviin olosuhteisiin tavalla, joka tukisi kantajien argumenttia.

283 Toisaalta on todettava, että unionin tuomioistuin on katsonut vastikään, ettei se, ettei komissio ollut aiemmin todennut samantyyppisiä sopimuksia kuin riidanalaista sopimusta ominaisluonteeltaan tarkoitukseltaan kilpailua rajoittaviksi, estänyt komissiota luonnehtimasta sopimusta tällaiseksi tulevaisuudessa (tuomio 25.3.2021, Lundbeck v. komissio, C-591/16 P, EU:C:2021:243, 130 kohta).

284 Näin ollen kantajat eivät voi pätevästi vedota taloustieteellisen konsensuksen puuttumiseen perusteena riitauttaa kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen luokitteleminen tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi. Näin ollen kantajien tätä koskevat argumentit on hylättävä.

285 Tästä seuraa, että neljäs väite on hylättävä.

5) Toisen kanneperusteen ensimmäistä osaa koskevat päätelmät

286 Toisen kanneperusteen ensimmäisen osan yhteydessä esitettyjen väitteiden tarkastelun perusteella on katsottava, että vaikka komissio teki virheen, kun se katsoi valuuttojen avistakaupan markkinoiden olleen läpinäkyvät (ks. edellä 217 kohta), kantajien argumentit, joilla ne pyrkivät kyseenalaistamaan kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen luokittelun tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi, on hylättävä, ja näin ollen toisen kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä, ellei kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen kilpailua edistäviä vaikutuksia koskevien argumenttien tarkastelusta muuta johdu.

c) Toisen kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan komissio teki virheitä kyseessä olevien tiedonvaihtokeskustelujen hyväksyttävyyden tai niiden kilpailua edistävien vaikutusten arvioinnin yhteydessä

287 Riidanalaisen päätöksensä 464–479 perustelukappaleessa komissio on huomauttanut aluksi, että tietyn käyttäytymistavan mahdolliset kilpailua edistävät vaikutukset voidaan ottaa huomioon arvioitaessa SEUT 101 artiklan 3 kohdan soveltamista, mutta Credit Suisse ei ollut vedonnut kyseisen artiklan soveltamiseen tässä tapauksessa. Kyseessä olevien tiedonvaihtokeskustelujen luokittelemisesta liitännäisrajoituksiksi komissio on todennut joka tapauksessa, ettei Credit Suisse ollut osoittanut, etteivät valuuttojen avistakaupan markkinat voineet toimia ilman kyseistä tiedonvaihtoa, eikä se ollut näyttänyt toteen, että tiedonvaihtokeskusteluilla olisi ollut jokin kilpailua edistävä vaikutus. Tämän jälkeen komissio on täydellisyyden nimissä tarkastellut Credit Suissen väitteitä, joiden mukaan kyseisillä tiedonvaihtokeskusteluilla oli kilpailua edistäviä vaikutuksia.

288 Tässä yhteydessä komissio on muistuttanut, että käyttäytymistavan hyväksyttävä tavoite ei sulje pois sitä, että käyttäytymistavan tarkoituksena voidaan katsoa olevan kilpailun rajoittaminen. Vaikka tiedonvaihto saattoi pienentää osto- ja myyntihintojen välisiä eroja ja parantaa hintoja, tässä tapauksessa tarkoitetun kaltainen tiedonvaihto suppean kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden ryhmän chat-kanavalla ja kaikkien markkinatoimijoiden saatavilla olevat tiedot eroavat perustavanlaatuisesti toisistaan. Tiedonvaihdon väitettyjä kilpailua edistäviä vaikutuksia, joihin kantajat vetoavat, ei komission mukaan ole, kun tietoja vaihdetaan suljetussa ryhmässä, koska kyseisten tietojen jakamisella luotiin tietojen epäsymmetria, jonka perusteella ainoastaan

kyseisen chat-kanavan osallistujat saivat kilpailuedun. Näissä olosuhteissa kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt saattoivat päättää olla alentamatta hintojaan ja lisätä sen sijaan tuottojaan, koska heidän saamansa bonukset on sidottu heidän tuottamiinsa tuottoihin.

289 Kantajat kiistävät tämän arvioinnin ensinnäkin väittämällä komission soveltaneen virheellistä oikeudellista kehystä, koska komissio tarkasteli tiedonvaihtokeskustelujen hyväksyttävyyttä ja kilpailua edistäviä vaikutuksia koskevia kantajien argumentteja ainoastaan täydellisyyden nimissä. Kun komissio toimi tällä tavalla, se katsoi, ettei kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen kilpailua edistävä luonne ollut olennainen seikka kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen oikeudellisen arvioinnin kannalta. Kantajien mukaan yhdenmukaistettua menettelytapaa ei voida pitää tarkoitukseen perustuvana kilpailunrajoituksena, jos sillä pyritään hyväksyttävään tai kilpailua edistävään tavoitteeseen.

290 Kantajat väittävät toiseksi, että komissio teki virheen arvioidessaan niiden argumentteja ja todisteita, koska asianomaisella chat-kanavalla käydyt tiedonvaihtokeskustelut olivat hyväksyttäviä ja ne edistivät kilpailua.

291 Näin on yhtäältä siksi, että yksityiskohtaisia tietoja vaihdettiin tarkoituksessa antaa tietoja, jotka välitettäisiin asiakkaille, ja jotta kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt voisivat arvioida nopeasti inventaariin liittyvää riskiä ja siis pienentää asiakkailleen tarjoamiaan osto- ja myyntihintojen välisiä eroja.

292 Toisaalta komissio rikkoi todistustaakkasääntöjä, koska silloin, kun käyttäytymistapaan liittyy epätyypillisiä piirteitä, kantajan on helpompi osoittaa komission väitteet vääriksi esittämällä näyttö toisesta mahdollisesta selityksestä. Kantajat väittävät yleisemmin, etteivät kyseessä olevien käyttäytymistapojen kilpailua edistävät vaikutukset tai hyväksyttävyys tee kyseisistä käyttäytymistavoista lainmukaisia vaan että kyseisten käyttäytymistapojen ainoa tavoite on hyväksyttävä ja kilpailullinen.

293 Komissio kiistää kantajien argumentit.

294 Aluksi on todettava, että unionin yleisessä tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa asianosaisilta tiedusteltiin, mitä päätelmiä 21.12.2023 annetusta tuomiosta European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2023:1011) on tehtävä siltä osin kuin on kyse kantajien väittämien kilpailua edistävien vaikutusten huomioon ottamisesta tässä asiassa. Tässä yhteydessä asianosaiset esittivät lähinnä, että kilpailua edistävät vaikutukset on otettava huomioon, kun arvioidaan tiedonvaihtokeskustelujen luonnehdintaa SEUT 101 artiklan 1 nojalla. Tarkemmin sanottuna kantajat katsoivat, että kyseinen tuomio tukee niiden kantaa, jonka mukaan kyseessä olevien tiedonvaihtokeskustelujen kilpailua edistävät vaikutukset on otettava huomioon osana kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen taloudellista ja oikeudellista asiayhteyttä. Komissio katsoi, että kyseinen tuomio tukee sen riidanalaisessa päätöksessään esittämää analyysia.

295 Edelleenkin alustavana huomautuksena on todettava, että kun kantajilta tiedusteltiin istunnossa tietyistä niiden unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämissä kirjelmissä esitetyistä argumenteista, jotka koskevat käyttäytymisen väitetysti hyväksyttäviä vaikutuksia, kantajat totesivat, että kyseiset vaikutukset on ymmärrettävä osaksi tiedonvaihtokeskustelujen taloudellista ja oikeudellista asiayhteyttä ja että näin ollen niillä on merkitystä siltä osin kuin kantajat ovat riitauttaneet tiedonvaihtokeskustelujen luokittelemisen tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.

296 Tämän toteamisen jälkeen on muistutettava, että sen ratkaisemiseksi, onko sopimus, yritysten yhteenliittymän päätös tai yhdenmukaistettu menettelytapa tietyssä yksittäistapauksessa luonteeltaan siinä määrin haitallinen kilpailulle, että sen tarkoituksena voidaan katsoa olevan kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen, on tutkittava ensiksi kyseessä olevan sopimuksen, päätöksen tai menettelytavan sisältö, toiseksi niiden taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys ja kolmanneksi niiden tavoitteet (ks. tuomio 21.12.2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, 165 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

297 Tästä on muistutettava aluksi, että kyseessä olevan toiminnan taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden osalta huomioon on otettava kyseessä olevien tavaroiden tai palvelujen luonne sekä kyseessä olevan alan tai markkinoiden rakenteelle ja toiminnalle ominaiset tosiasialliset olosuhteet. Sitä vastoin kyseisen toiminnan vaikutuksia kilpailuun – olivatpa ne todellisia tai mahdollisia ja negatiivisia tai positiivisia – ei ole tarpeen tutkia eikä varsinkaan näyttää toteen (ks. tuomio 21.12.2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, 166 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

298 Kyseessä olevalla toiminnalla tavoiteltujen tavoitteiden osalta on tämän jälkeen määritettävä ne objektiiviset tavoitteet, jotka kyseisellä toiminnalla pyritään kilpailun kannalta saavuttamaan. Sitä vastoin se, että mukana olevat yritykset ovat toimineet ilman subjektiivista aikomusta estää kilpailu taikka rajoittaa tai vääristää sitä, ja se, että ne ovat pyrkineet tiettyihin hyväksyttäviin tavoitteisiin, ei ole SEUT 101 artiklan 1 kohdan soveltamisen kannalta ratkaisevaa (ks. tuomio 21.12.2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, 167 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

299 Kaikkien edellä 296–298 kohdassa mainittujen seikkojen tarkastelusta on joka tapauksessa ilmettävä ne täsmälliset syyt, joiden vuoksi voidaan katsoa, että kyseessä oleva toiminta on riittävän haitallista kilpailulle ja että sen tarkoituksena on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen (ks. tuomio 21.12.2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, 168 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

300 On todettava, että ensimmäisen kanneperusteen ja toisen kanneperusteen ensimmäisen osan tarkastelusta ilmenee, että komissio analysoi kyseessä olevien tiedonvaihtokeskustelujen sisältöä, taloudellista ja oikeudellista asiayhteyttä ja tavoitteita, joihin tiedonvaihdolla pyrittiin, ja että komissio selitti, miksi se katsoi kaikkien kyseisten seikkojen perusteella, että kyseisillä tiedonvaihtokeskusteluilla oli kilpailunvastainen tarkoitus, kuten edellä 296–299 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä edellytetään.

301 On myös huomattava, että edellä 297 ja 298 kohdassa mainitun oikeuskäytännön perusteella on niin, että yhtäältä – toisin kuin kantajat väittävät – kilpailua edistäviä vaikutuksia ei tule sinänsä ottaa huomioon, kun arvioidaan, onko kyseessä olevat tiedonvaihtokeskustelut luokiteltava SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi, mukaan lukien silloin, kun mahdollisesti arvioidaan, onko niitä pidettävä kyseisen luokittelun edellyttämällä tavalla riittävän vahingollisina kilpailulle. Toisaalta kyseisen arvioinnin yhteydessä ei voida antaa ratkaisevaa merkitystä käyttäytymistavan väitetysti hyväksyttäville tavoitteille.

302 Näin ollen kantajat eivät väitä oikeutetusti, että komissio teki oikeudellisen virheen ”soveltamalla virheellistä oikeudellista kehystä”.

303 Muutenkin on todettava, että riidanalaisen päätöksensä 465–479 perustelukappaleessa komissio tarkasteli Credit Suissen argumentteja, jotka koskevat tiedonvaihtokeskustelujen hyväksyttävyyttä tai kilpailua edistäviä vaikutuksia. On tutkittava, onko kyseistä arviointia pidettävä kyseenalaisena, kun otetaan huomioon kantajien argumentit.

304 Ensimmäisenä pääargumenttina on todettava kantajien kirjelmissään viittaaman taloustieteellisen teorian osalta, jossa ainoastaan esitetään, että yhden yrityksen tehokkuuden lisääntymisellä ”voi” olla käytännössä myönteisiä seurannaisvaikutuksia, ettei kantajien voida katsoa osoittaneen oikeudellisesti riittävällä tavalla yhteyttä kyseiseen taloustieteelliseen teoriaan perustuvan päätelmän ja kyseessä olevien tiedonvaihtokeskustelujen välillä. Kantajien väite on myös intuitionvastainen markkinatakaajien kaupallisen logiikan ja taloudellisen rationaalisuuden näkökulmasta, sillä – kun markkinatakaajina toimivista kilpailijoista muodostuvalla suppealla ryhmällä on muihin markkinatoimijoihin verrattuna ylimääräisiä tietoja – logiikka, jonka mukaan markkinatakaajien kannattaa maksimoida tulonsa kyseisten tietojen perusteella, johtaa pikemminkin siihen, että markkinatakaajat sovittavat yhteen asiakkailleen tarjoamansa hinnat, kuin siihen, että ne tarjoaisivat pienempiä osto- ja myyntihintojen välisiä eroja.

305 Toisin kuin kantajat väittävät, minkään asiakirja-aineistoon sisältyvän seikan perusteella ei voida osoittaa, että asianomaisten kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden aikomuksena oli tarjota asiakkailleen matalampia osto- ja myyntihintojen välisiä eroja vaihdettujen tietojen perusteella. Tässä yhteydessä on todettava yhtäältä, että kantajat viittaavat 24.6.2011 käytyyn tiedonvaihtokeskusteluun, joka esitetään liitteessä A.12. Koska keskustelu käytiin ennen Credit Suissen osallistumista nyt kyseessä olevaan kilpailusääntöjen rikkomiseen, on katsottava, ettei keskustelulla ole merkitystä.

306 Toisaalta on todettava toisesta esimerkistä, joka esitetään liitteessä A.12, että kyseinen keskustelu käytiin 19.6.2012 eli merkityksellisen ajanjakson aikana. Kyseisestä keskustelusta ilmenee ensinnäkin, että klo 10:40:33–10:41:38 käytiin keskustelu, jonka aikana Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö tiedusteli RBS:n kaupankäyntiä hoitaneelta henkilöltä, joka osallistui kyseiselle chat-kanavalle, mikä oli osto- ja myyntihinnan välisen eron taso 50 miljoonan osalta valuuttaparissa EUR/GBP (”whats spread 50 x these days”). Vastauksena tähän kysymykseen RBS:n kaupankäyntiä hoitanut henkilö mainitsi sovellettavan osto- ja myyntihinnan välisen eron (”3”). Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö kiitti häntä tästä tiedosta (”yeh thats what I thought”; ”ta mate”).

307 Toiseksi on todettava, että toisesta liitteessä A.12 esitetystä keskustelusta, joka käytiin 19.6.2012 klo 7:30:20–7:30:47 eri chat-kanavalla, ilmenee, että kaksi ihmistä vaihtoi tietoja osto- ja myyntihinnan välisestä erosta, jota sovellettaisiin EUR/GBP-valuuttaparin osalta (”50 eurgbp”; ”sure”, ”42 46”, ”off”, ”ref”). Tämän perusteella kantajat katsovat, että edellä 306 kohdassa mainittu Credit Suissen ja RBS:n kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden välinen keskustelu sai Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön todennäköisesti tarjoamaan pienempiä osto- ja myyntihintojen välisiä eroja Credit Suissen asiakkaalle. Asiakirja-aineistosta ilmenee kuitenkin, että Credit Suissen ja RBS:n kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden välinen keskustelu käytiin kyseistä toisella chat-kanavalla käytyä keskustelua myöhemmin. Asiakirja-aineistossa ei myöskään ole mitään sellaista, jolla voitaisiin osoittaa oikeaksi kantajien väite, jonka mukaan kyseisellä toisella keskustelulla olisi yhteys Credit Suissen ja RBS:n kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden väliseen keskusteluun.

308 On kuitenkin todettava, että vaikka liitteessä A.12 esitetyt kaksi esimerkkiä tiedonvaihtokeskusteluista koskisivatkin asianomaisten kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden mahdollista aikomusta alentaa osto- ja myyntihintojen välisiä eroja, tästä ei voitaisi päätellä oikeudellisesti riittävällä tavalla, että asianomaisten kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden väliset osto- ja myyntihintojen välisiä eroja koskeneet tiedonvaihtokeskustelut olisivat järjestelmällisesti olleet siten asiakkaiden edun mukaisia, että tätä olisi voitu pitää osoituksena merkityksellisistä hyväksyttävistä seurauksista, jotka liittyvät kyseessä olevaan menettelytapaan ja jotka olisivat riittävän merkittäviä.

309 Päinvastoin on todettava, että kantajat toteavat kannekirjelmässään itsekin, että vaihtamalla tietoja chat-kanavilla (muuten kuin potentiaalisten transaktioiden yhteydessä) kaupankäyntiä hoitavat henkilöt voivat hallita transaktioihin liittyviä riskejä ja vahvistaa tarkemmat hinnat lyhyen ajan kuluessa ja siis pienentää heidän markkinatakaajan rooliinsa liittyvää riskiä.

310 Vaikka tiedonvaihto voi todellakin tuottaa tehokkuusetuja ja parantaa pankkien tehokkuutta, koska sen avulla ne voivat muun muassa verrata käytäntöjään ja parantaa asemiaan markkinoilla, on itsestään selvää, ettei tällaisilla aloitteilla voida oikeuttaa kilpailunvastaisia käytäntöjä, kuten kilpailuoikeuden näkökulmasta luottamuksellisten ja strategisten tietojen vaihtamista, kuten tässä tapauksessa osto- ja myyntihintojen välisiä eroja, asiakkaiden tilauksia, riskipositioita ja ajankohtaista tai suunniteltua kaupankäyntitoimintaa ja kilpailevien kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden positioita koskevien tietojen vaihtamista, kun tällaisista tiedoista on hyötyä hintojen vahvistamisen ja riskien asiantuntemusperusteisen hallinnan yhteydessä, jotka ovat siis ne muuttujat, joihin kilpailu valuuttojen avistakaupan markkinoilla perustuu.

311 Yleisemmin on todettava, että vaikka katsottaisiin, että kyseessä olevista tiedonvaihtokeskusteluista saattoi olla hyötyä asiakkaille heille tarjottujen hintojen osalta, tällainen etu ei sinänsä ole omiaan asettamaan kyseenalaiseksi tiedonvaihtokeskustelujen riittävää vahingollisuutta kilpailulle. On nimittäin muistutettava, että SEUT 101 artikla, sen enempää kuin muutkaan perussopimuksen kilpailusäännöt, ei ole tarkoitettu yksinomaan kilpailijoiden tai kuluttajien välittömien intressien suojelemiseen vaan sillä pyritään suojelemaan myös markkinoiden rakennetta ja siten kilpailua sinänsä (tuomio 19.3.2015, Dole Food ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 125 kohta). Kantajat eivät kuitenkaan ole esittäneet mitään sen väitteensä tueksi, jonka mukaan kyseisistä tiedonvaihtokeskusteluista oli hyötyä markkinoille yleisemminkin.

312 Toisin kuin kantajat väittävät, niiden todistustaakkaa sen osoittamisen osalta, että on kohtuullisia syitä epäillä kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen riittävää vahingollisuutta kilpailulle, ei voida helpottaa kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen epätyypillisten piirteiden tai komission riidanalaisessa päätöksessään viittaamien todisteiden näyttöarvon perusteella, kun kantajat eivät muutenkaan ole kyseenalaistaneet kyseistä näyttöarvoa tai kyseisten todisteiden riittävyyttä.

313 Toisena pääargumenttina on todettava, että edellä 290–292 kohdassa esitettyjen argumenttiensa tueksi kantajat viittaavat kahteen asiantuntijalausuntoon, jotka ne esittävät kannekirjelmänsä liitteinä A.5 ja A.11 (jäljempänä tässä järjestyksessä asiantuntijalausunto 1 ja asiantuntijalausunto 2).

314 Tästä on muistutettava, että oikeuskäytännön mukaan muun muassa sellaisten lausumien, jotka kolmas osapuoli on esittänyt asiantuntijana asianosaisen pyynnöstä ja tämän väitteiden tueksi, näyttöarvoa on arvioitava useilta eri kannoilta. Yhtäältä niiden laatijan on huolehdittava pätevyytensä ja kokemuksensa esille tuomisesta ja selitettävä, millä perusteella niillä on

merkitystä lausunnon antamiseksi tarkastellusta kysymyksestä. Toisaalta tämän lausunnon sisällössä on tuotavalla esille syyt, joiden vuoksi se on otettava huomioon, ja ne voivat koskea käytetyn menetelmän luotettavuutta tai tähän kysymykseen annettavan vastauksen merkitystä käsiteltävän asian kannalta (tuomio 14.9.2022, Google ja Alphabet v. komissio (Google Android), T-604/18, valitus vireillä, EU:T:2022:541, 96 kohta).

315 Jäljempänä esitettävistä syistä esitettyjen asiantuntijalausuntojen sisältö ei kuitenkaan täytä edellä 314 kohdassa mainittua toista vaatimusta eikä se näin ollen tue kantajien argumentteja.

316 Ensinnäkin erityisesti asiantuntijalausunnossa 1 esitetyt päätelmät, joiden mukaan kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden välisestä tiedonvaihdosta on välitöntä hyötyä asiakkaille, esitetään sellaisten tieteellisten artikkeleiden perusteella, jotka eivät ole omiaan tukemaan kyseisten päätelmien paikkansapitävyyttä. Kyseisten artikkelien kohdat, jotka kantajat esittivät komissiossa käydyssä hallinnollisessa menettelyssä vastauksena sen selvityspyyntöön ja myös unionin yleisessä tuomioistuimessa, eivät nimittäin koske tilannetta, jossa tässä tapauksessa kyseessä olevan kaltaisten kaupallisesti arkaluonteisten tietojen vaihtamisella olisi väitetysti myönteisiä vaikutuksia, jotka edistäisivät pienempien osto- ja myyntihintojen välisten erojen käyttöä, eikä niistä varsinkaan ilmene asiakkaille tarjottuja hintoja alentavaa vaikutusta. Samoin on katsottava kantajien asiantuntijalausunnon 1 tueksi viittaaman julkaisun osalta, jossa tosin todetaan yhteys pienempien osto- ja myyntihintojen välisten erojen ja sen välillä, että kaupankäyntiä hoitanut henkilö voi sulkea positionsa pienin kustannuksin, mutta jossa ei suinkaan todeta yhteyttä kaupallisesti arkaluonteisten tietojen vaihtamisen ja alempien asiakkaille tarjottujen hintojen välillä, ja ainoastaan alemmat hinnat ovat loogisesti hintoja, joista on etua asiakkaille.

317 Toiseksi on todettava, ettei asiantuntijalausunnoissa 1 ja 2 esitetty analyysi koske tässä tapauksessa kyseessä olevaa tilannetta – eli tilannetta, jossa kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat tietoja suljetussa ryhmässä – vaan niissä keskitytään pikemminkin yleisluonteisten toteamusten esittämiseen kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden välisestä tiedonvaihdosta valuuttojen avistakaupan markkinoilla eikä niissä myöskään käsitellä tässä tapauksessa vaihdettuja luottamuksellisia ja strategisia tietoja vaan niissä viitataan yleisiin tietoihin (”markkinoiden väri”, ”osto- ja myyntihintojen väliset erot”, ”agregoidut ja anonymisoidut positiot asiakkaiden toimeksiantojen osalta”). Tarkemmin sanottuna on niin, että asiantuntijalausunnoissa viitataan siihen, että kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat tietoja asianomaisella chat-kanavalla, etenkin väitettäessä, ettei tilannetta voida pitää kilpailunvastaisena, koska kyseisten henkilöiden markkinaosuudet olivat pieniä, eikä tarkoituksessa osoittaa, että kaupallisesti arkaluonteisten tietojen vaihtaminen suppean kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden ryhmän sisällä olisi vaikutuksiltaan, luonteeltaan tai tavoitteeltaan hyväksyttävää.

318 Toisin kuin kantajat väittävät, asiantuntijalausunto 2 – joka on suhteellisen epämääräinen ja perustelematon – ei perustu mihinkään taloustieteelliseen malliin, jolla voitaisiin osoittaa asianomaisella chat-kanavalla, jolla vaihdettiin tietoja suljetussa ryhmässä, noudatettujen käyttäytymistapojen hyväksyttävyys. Näin on varsinkin asiantuntijalausunnon 1 osalta, jossa ei tukeuduta mihinkään muuhun ”tieteelliseen työkaluun”, jolla voitaisiin tukea väitteitä siitä, että asiakkaita tai markkinoita yleisemmin koskevien tietojen vaihtaminen oli hyväksyttävää.

319 Näin ollen on todettava, etteivät kantajat ole osoittaneet, että asianomaisella chat-kanavalla käydyt tietojenvaihtokeskustelut olivat siten hyväksyttäviä tai kilpailua edistäviä, että niiden riittävää vahingollisuutta kilpailulle ja siis niiden luokittelemista tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi voitaisiin pitää kyseenalaisena. Komissio ei siis tehnyt arviointivirhettä, kun se hylkäsi sille hallinnollisen menettelyn aikana esitetyt tätä koskevat argumentit.

320 Edellä esitetyn perusteella toisen kanneperusteen toinen osa on hylättävä.

321 Lisähuomautuksena – siltä osin kuin kantajat viittaavat tämän kanneperusteensa otsikossa perustelujen puutteellisuuteen siltä osin kuin verkossa käydyt tiedonvaihtokeskustelut luokiteltiin tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi, ja olettaen, että tätä viittausta, jota ei ole tuettu, voitaisiin pitää työjärjestyksen 76 artiklan d alakohdan nojalla tutkittavaksi ottamisen edellytykset täyttävänä argumenttina – on todettava, ettei komissio laiminlyönyt SEUT 296 artiklan toisen kohdan mukaista perusteluvelvollisuuttaan. Tämän kanneperusteen tarkastelusta ilmenee nimittäin, että riidanalaisessa päätöksessä esitettyjen selitysten perusteella kantajat kykenivät ymmärtämään komission päättelyn kyseisen luokittelun osalta ja niiden perusteella unionin yleinen tuomioistuin voi harjoittaa valvontaansa sen osalta, joten mainitun määräyksen mukaiset vaatimukset täyttyvät (ks. tästä tuomio 23.11.2023, Ryanair v. komissio, C-210/21 P, EU:C:2023:908, 105 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

322 Näin ollen toinen kanneperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

3. Kolmas kanneperuste, joka koskee SEUT 101 artiklan rikkomista ja perustelujen puutteellisuutta siltä osin kuin kilpailusääntöjen rikkominen on luokiteltu riidanalaisessa päätöksessä yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi jatketuksi kilpailusääntöjen rikkomiseksi

323 Kolmannessa kanneperusteessaan kantajat riitauttavat sen, että riidanalaisessa päätöksessä kilpailusääntöjen rikkominen luokiteltiin yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi jatketuksi kilpailusääntöjen rikkomiseksi. Kolmannessa kanneperusteessa on kaksi osaa. Ensimmäisen osan mukaan komissiolla ei ollut riittäviä todisteita eikä komissio esittänyt riittäviä perusteluja siitä, että oli olemassa kokonaissuunnitelma, jolla oli yhteinen kilpailunvastainen tavoite, jonka toteutumiseen Credit Suisse aikoi myötävaikuttaa, josta se tiesi tai josta sen olisi pitänyt tietää. Kanneperusteen toinen osa koskee oikeudellista virhettä taustasopimuksen luokittelussa osaksi yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua kilpailusääntöjen rikkomista, johon osallistujat voivat osallistua eriasteisesti.

324 Tästä on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkominen voi johtua paitsi yksittäisestä toimenpiteestä myös useista toimenpiteistä tai jopa jatkuvasta käyttäytymisestä, vaikka yksi tai useampi osatekijä tästä useiden toimenpiteiden sarjasta tai tästä jatkuvasta käyttäytymisestä voisi sellaisenaankin ja erikseen tarkasteltuna merkitä kyseisen määräyksen rikkomista. Kun eri toimintatavat kuuluvat kokonaissuunnitelmaan, koska niiden yhteisenä tavoitteena on kilpailun vääristäminen sisämarkkinoilla, komissiolla on oikeus kohdistaa vastuu näistä toimintatavoista sen mukaan, miten yritykset ovat osallistuneet kilpailusääntöjen rikkomiseen kokonaisuutena arvioiden (ks. tuomio 16.6.2022, Sony Corporation ja Sony Electronics v. komissio, C-697/19 P, EU:C:2022:478, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

325 Yritys, joka on osallistunut tällaiseen yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkuvaan kilpailusääntöjen rikkomiseen omalla toiminnallaan, joka kuuluu SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kilpailua tarkoitukseltaan rajoittavan sopimuksen tai yhdenmukaistetun menettelytavan käsitteen alaan ja jolla pyrittiin myötävaikuttamaan kilpailusääntöjen rikkomisen toteuttamiseen kokonaisuudessaan, voi siis olla vastuussa myös muiden yritysten käyttäytymisestä saman kilpailusääntöjen rikkomisen osalta koko siltä ajalta, jolloin se osallistui kyseiseen rikkomiseen. Näin on, kun on näytetty toteen, että kyseinen yritys aikoi omalla toiminnallaan myötävaikuttaa kaikkien osallistujien yhteisten päämäärien tavoittelemiseen ja että yritys tiesi muiden samoihin päämääriin pyrkivien yritysten suunnittelemasta tai toteuttamasta

kilpailunvastaisesta käyttäytymisestä tai että se saattoi kohtuudella ennakoida sen ja oli valmis hyväksymään siihen sisältyvän riskin (ks. vastaavasti tuomio 24.6.2015, Fresh Del Monte Produce v. komissio ja komissio v. Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P ja C-294/13 P, EU:C:2015:416, 157 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

326 Jos yritys on sen sijaan osallistunut välittömästi yhteen tai useampaan yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen muodostavaan kilpailunvastaiseen toimintaan, mutta ei ole näytetty toteen, että kyseinen yritys aikoi omalla toiminnallaan myötävaikuttaa muiden kartellin osallistujien yhteisten päämäärien tavoittelemiseen kokonaisuudessaan ja että yritys tiesi kaikesta kyseisten samoihin päämääriin pyrkivien osallistujien suunnittelemasta tai toteuttamasta kilpailunvastaisesta toiminnasta tai että se saattoi kohtuudella ennakoida sen ja oli valmis hyväksymään siihen sisältyvän riskin, komissiolla on oikeus katsoa tämän yrityksen olevan vastuussa ainoastaan toiminnasta, johon se on osallistunut välittömästi, ja sellaisesta muiden osallistujien samoja päämääriä, joihin se pyrki, tavoitellessa suunnittelemasta tai toteuttamasta toiminnasta, jonka osalta on todistettu, että se tiesi siitä tai että se on saattanut kohtuudella ennakoida sen ja on ollut valmis hyväksymään siihen sisältyvän riskin (ks. tuomio 24.6.2015, Fresh Del Monte Produce v. komissio ja komissio v. Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P ja C-294/13 P, EU:C:2015:416, 159 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

327 Tämä ei voi kuitenkaan johtaa siihen, että tämä yritys vapautetaan vastuustaan sellaisen käyttäytymisen osalta, johon se on kiistatta osallistunut tai josta sen voidaan tosiasiallisesti katsoa olevan vastuussa. Sillä, että yritys ei ole osallistunut kaikkiin kartellin muodostaviin osatekijöihin tai että sen osuus on ollut vähäinen niillä osa-alueilla, joihin se on osallistunut, ei nimittäin ole merkitystä näytettäessä toteen kilpailusääntöjen rikkomista sen osalta, koska nämä seikat on otettava huomioon ainoastaan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta arvioitaessa ja mahdollisesti sakkoa määritettäessä (tuomio 6.12.2012, komissio v. Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, 45 kohta).

328 Koska rikkomisen luokitteleminen yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi jatketuksi kilpailusääntöjen rikkomiseksi merkitsee lisäksi, että yrityksen katsotaan olevan vastuussa osallistumisestaan kilpailuoikeuden rikkomiseen, on palautettava mieleen, että kilpailuoikeuden alalla silloin, kun kyse on kilpailusääntöjen rikkomista koskevasta riita-asiasta, komission on näytettävä toteamansa rikkominen toteen ja sen on esitettävä oikeudellisesti riittävä näyttö siitä, että tämän rikkomisen perustana olevat tosiseikat ovat olemassa (ks. tuomio 22.11.2012, E.ON Energie v. komissio, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 71 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 28.11.2019, ABB v. komissio, C-593/18 P, ei julkaistu, EU:C:2019:1027, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

329 Niinpä edellä 324–328 kohdassa mainitun oikeuskäytännön perusteella kolmella seikalla on ratkaisevaa merkitystä, jotta yrityksen voidaan katsoa osallistuneen yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen. Ensimmäinen seikka on itse yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaolo. Kyseessä olevien eri käyttäytymistapojen on nimittäin oltava osa kokonaissuunnitelmaa, jolla on yksi ainoa tavoite. Toinen ja kolmas seikka liittyvät yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen kuulumiseen yrityksen vastuulle. Jotta yrityksen voidaan katsoa olevan vastuussa rikkomisesta, yrityksen on yhtäältä tullut tietää muiden yritysten suunnittelemista tai toteuttamista rikkomista merkitsevistä käyttäytymistavoista, joilla ne ovat pyrkineet samoihin tavoitteisiin, tai sen on täytynyt voida kohtuudella ennakoida ne ja olla valmis hyväksymään niihin sisältyvän riskin, ja toisaalta yrityksen on täytynyt aikoa omalla käyttäytymisellään myötävaikuttaa kaikkien osallistujien yhteisten päämäärien tavoittelemiseen.

a) Kolmannen kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan komissiolla ei ollut riittäviä todisteita eikä komissio esittänyt riittäviä perusteluja siitä, että oli olemassa kokonaissuunnitelma, jolla pyrittiin yhteiseen tavoitteeseen, jonka toteutumiseen Credit Suisse aikoi myötävaikuttaa ja josta se tiesi tai jonka se saattoi ennakoida

330 Kolmannen kanneperusteensa ensimmäisessä osassa kantajat väittävät, ettei komissio näyttänyt toteen tai perustellut riittävällä tavalla sitä, että oli olemassa kokonaissuunnitelma, jolla pyrittiin yhteen ainoaan kilpailunvastaiseen tavoitteeseen, jonka toteutumiseen Credit Suisse aikoi myötävaikuttaa ja josta se tiesi tai jonka se saattoi ennakoida.

1) Kokonaissuunnitelma, jolla on yhteinen tavoite

331 Ensinnäkin on todettava, että riidanalaisen päätöksensä 481–484 ja 488–491 perustelukappaleessa komissio on käsitellyt rikkomisen luokittelua yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi jatketuksi kilpailusääntöjen rikkomiseksi tutkimalla, oliko olemassa kokonaissuunnitelma, jolla oli yhteinen tavoite. Komissio on katsonut lähinnä, että i) kattavia ja toistuvia tiedonvaihtokeskusteluja, ii) ajoittaisia yhteensovittamistilanteita ja iii) taustasopimusta on pidettävä tällaisena kilpailusääntöjen rikkomisena, jolla pyrittiin yhteiseen tavoitteeseen, jona oli valuuttojen avistakaupan markkinoille ominaisten tavanomaisten epävarmuustekijöiden lieventäminen, jotta riskit pienenisivät ja jotta osallistuvat yritykset voisivat olla varmempia päätöksistään, jotka koskevat hintojen vahvistamista ja riskien asiantuntemusperusteista hallintaa, ja tarkoituksena oli, etteivät yritykset kilpailisi keskenään itsenäisesti. Komission mukaan kokonaissuunnitelman olemassaolo ilmeni myös objektiivisista seikoista eli asianomaisen chat-kanavan toimintamallista (modus operandi) ja siitä, että rikkomiseen osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt ja pankit olivat jatkuvasti samoja.

332 Kantajien mukaan komissio tukeutui kilpailunvastaisen kokonaissuunnitelman olemassaolon osalta virheellisesti asianomaisen chat-kanavan toimintamalliin eli siihen, että rikkomiseen osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt pitivät säännöllisesti yhteyttä ”yksityisellä” kanavallaan ja kyseiselle chat-kanavalle osallistuminen oli mahdollista ”ainoastaan kutsusta”. Kantajien mukaan usean osallistujan chat-kanavien käyttö oli tavanomaista ja yleisesti tunnettu seikka valuuttojen avistakaupan markkinoilla. Kantajien mukaan tällaiset chat-kanavat ovat ”yksityisiä” vain siinä mielessä, että käyttäjät saattoivat osallistua kanaville kanavan pääkäyttäjän kutsusta, ja pääkäyttäjänä saattoi toimia kuka tahansa muu kaupankäyntiä hoitanut henkilö, jolla oli pääsy Bloomberg-alustan chat-kanavalle. Kantajat lisäävät, että chat-kanavien osallistujaluettelo saattoi muuttua tiheään tahtiin, ja ne kiistävät komission riidanalaisen päätöksensä 497 perustelukappaleessa esittämän väitteen, jonka mukaan ”asianomaisten henkilöiden osallistumiselle oli ominaista sen korkea jatkuvuus”, koska komission asiakirja-aineistossa ei ole seikkaa, josta ilmenisi, että kyseisiä kaupankäyntiä hoitaneita henkilöitä voitaisiin pitää ”suljettuna ryhmänä”. Kantajien mukaan on muutenkin niin, että vaikka kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden tiedonvaihto perustui ”lähes päivittäisen” yhteydenpidon kaavaan, tällainen yhteydenpidon kaava vastaa markkinatakaamiseen tavanomaisesti kuuluvaa käyttäytymistä eikä sen perusteella siis voida osoittaa kokonaissuunnitelman olemassaoloa.

333 Komissio kiistää kantajien argumentit.

334 On muistutettava, että oikeuskäytännössä on todettu useita perusteita, joilla on merkitystä arvioitaessa sitä, onko kilpailusääntöjen rikkomista pidettävä yhtenä kokonaisuutena, ja joihin kuuluu se, että kyseessä olevien menettelytapojen tavoitteet, kyseessä olevat tavarat ja palvelut,

siihen osallistuneet yritykset ja menettelytapojen täytäntöönpanotavat ovat samoja (ks. vastaavasti tuomio 19.12.2013, Siemens ym. v. komissio, C-239/11 P, C-489/11 P ja C-498/11 P, ei julkaistu, EU:C:2013:866, 243 kohta; ks. myös tuomio 17.5.2013, Trelleborg Industrie ja Trelleborg v. komissio, T-147/09 ja T-148/09, EU:T:2013:259, 60 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Kyseisessä tutkinnassa voidaan lisäksi ottaa huomioon myös se, että yritysten puolesta toimivat luonnolliset henkilöt ja kyseessä olevien menettelytapojen maantieteellinen soveltamisala ovat samoja (tuomio 17.5.2013, Trelleborg Industrie ja Trelleborg v. komissio, T-147/09 ja T-148/09, EU:T:2013:259, 60 kohta).

335 Tästä on todettava, että komission riidanalaisessa päätöksessään esittämistä toteamuksista, jotka perustuvat etenkin keskusteluihin, joita käytiin ennen Credit Suissen osallistumista kyseiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen ja kyseisen osallistumisen aikana, ilmenee, että kyseisellä ajanjaksolla niiden muiden käyttäytymistapojen, joita komissio on pitänyt osana yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua kilpailusääntöjen rikkomista, eli ajoittaisten yhteensovittamistilanteiden ja taustasopimuksen, tavoitteena oli lähinnä valuuttojen avistakaupan markkinoille ominaisten tavanomaisten epävarmuustekijöiden lieventäminen, jotta kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt saattoivat olla varmempia päätöksistään, jotka koskivat hintojen vahvistamista ja riskienhallintaa, mitä kantajat eivät kiistä. Edellä 235–254 kohdasta ilmenee myös, että kaupallisesti arkaluonteisten tietojen vaihtamisella, mihin Credit Suisse osallistui, oli sama tavoite.

336 On lisäksi huomattava, että erityisesti Credit Suissen osallistumisajanjakson aikana käydyt keskustelut tukevat riidanalaisessa päätöksessä esitettyjä arviointeja, joissa komissio on esittänyt lähinnä, että objektiiviset seikat osoittavat, että osallistujien noudattamat kilpailunvastaiset käyttäytymistavat liittyivät toisiinsa ja niillä myötävaikutettiin sellaisen kokonaissuunnitelman toteutumiseen, jolla oli komission kuvaama kilpailunvastainen tavoite.

337 Tästä on todettava, että ensinnäkin kyseisessä käyttäytymisessä noudatettiin aina samaa toimintamallia eli kyse oli päivittäin ja tiheään toistuvasti kyseisellä chat-kanavalla käydyistä keskusteluista, jotka koskivat kaupallisesti arkaluonteisia tietoja. Kyseisten käyttäytymistapojen tapahtumapaikka oli lisäksi ”yksityinen” chat-kanava. Kuten kantajat totesivat istunnossa, ne eivät nimittäin kiistä sitä, että kyseiselle chat-kanavalle voi liittyä ainoastaan henkilökohtaisesta kutsusta (ks. esimerkiksi riidanalaisen päätöksen 107 ja 111 perustelukappale).

338 Toiseksi on todettava, että kyseisiin käyttäytymistapoihin osallistui vakiintunut ryhmä yrityksiä – eli Barclays, HSBC, RBS ja UBS – ja yritysten puolesta niihin osallistuneet luonnolliset henkilöt pysyivät samoina rinnakkaisilla tai peräkkäisillä ajanjaksoilla. Ryhmä kasvoi, kun yhden edellä mainituista pankeista palveluksessa ollut kaupankäyntiä hoitanut henkilö vaihtoi työnantajaa ja aloitti työssä Credit Suissessa, mikä johti Credit Suissen osallistumiseen kaupallisesti arkaluonteisten tietojen vaihtamiseen kyseisellä chat-kanavalla koko merkityksellisen ajanjakson ajan.

339 Kantajien argumentit, joita on pidettävä epämääräisinä ja perustelemattomina ja joilla ne pyrkivät vain oikeuttamaan kyseisellä chat-kanavalla noudatetut käyttäytymistavat sillä, että usean osallistujan chat-kanavien käyttö oli väitetysti tavanomaista ja yleisesti tunnettu seikka tai että päivittäiseen yhteydenpitoon perustuva kaava oli väitetysti tavanomainen, ei vaikuta mitenkään siihen toteamukseen, että kyseisiin tiedonvaihtokeskusteluihin osallistui yksityinen ja vakiintunut ryhmä ihmisiä ja yrityksiä.

340 Lisäksi on mainittava, että vaikka asianomaiselle chat-kanavalle osallistuneet kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt olisivat olleet muidenkin chat-kanavien jäseniä, koska valuuttojen avistakaupan markkinoilla käytettiin laajalti chat-kanavia, tai vaikka chat-kanavien osallistujaluettelot olisivatkin muuttuneet tiheään tahtiin, on silti niin, että kaikkien riidanalaisessa päätöksessä käsiteltyjen tiedonvaihtokeskustelujen perusteella voidaan yksilöidä ne kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt, jotka osallistuivat asianomaiselle chat-kanavalle koko rikkomisajanjakson ajan.

341 Kolmanneksi on todettava, että myös muut asiakirja-aineistoon sisältyvät seikat tukevat sitä, että oli olemassa kokonaissuunnitelma, jolla oli yksi ainoa kilpailunvastainen tavoite. Komission keräämistä rikkomisen ajalta peräisin olevista todisteista kokonaisuutena arvioituina ilmenee, että kaikki kyseessä olevat käyttäytymistavat koskivat samoja tuotteita eli G10-valuuttoja. Tätä arviointia havainnollistavat lukuisat keskustelut, joita komissio käsitteli riidanalaisessa päätöksessään ja joiden perusteella samat kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat saman päivän aikana kyseisiä valuuttoja koskevia tietoja (ks. esimerkiksi edellä 92, 101 ja 132 kohdassa mainitut keskustelut).

342 Koska edellä 337–341 kohdassa mainituilla seikoilla on merkitystä arvioitaessa sitä, ovatko käyttäytymistavat osa kokonaissuunnitelmaa ja onko niitä pidettävä yhtenä ainoana kilpailusääntöjen rikkomisena edellä 334 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti, komissio katsoi oikeutetusti, että oli olemassa kokonaissuunnitelma, jolla pyrittiin yhteiseen tavoitteeseen.

343 Siltä osin kuin kantajat ovat lisäksi – tiedonvaihtokeskustelujen väitetysti hyväksyttävien ja kilpailullisten syiden osalta – toistaneet edellä arvioidun toisen kanneperusteensa toisessa osassa esitetyt argumentit unionin yleinen tuomioistuin viittaa edellä 287–319 kohdassa esittämäänsä päättelyyn ja hylkää argumentit samoilla perusteilla.

344 Näin ollen on hylättävä kantajien argumentit, joilla ne pyrkivät horjuttamaan komission päätelmää, jonka mukaan oli olemassa kokonaissuunnitelma, jolla pyrittiin yhteiseen tavoitteeseen.

2) Tietoisuus yhteisestä tavoitteesta ja aikomus myötävaikuttaa tavoitteen toteutumiseen

345 Riidanalaisen päätöksensä 500–505 perustelukappaleessa komissio on tarkastellut Credit Suissen aikomusta myötävaikuttaa yhteisen tavoitteen toteutumiseen ja kysymystä siitä, tiesikö Credit Suisse muiden osallistujien kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä käyttäytymistavoista. Komissio on katsonut lähinnä yhtäältä, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö aikoi myötävaikuttaa kyseisen tavoitteen toteutumiseen, koska hän vastaanotti ja ilmaisi kaupallisesti arkaluonteisia tietoja asianomaisella chat-kanavalla, ja toisaalta, että kyseinen henkilö tiesi tiedonvaihtokeskusteluista ja taustasopimuksesta ja että hän tiesi tai hänen olisi ainakin tullut kohtuudella kyetä ennakoimaan sen, että kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen avulla kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt kykenivät havaitsemaan tilaisuuksia toimintansa yhteensovittamiselle. Riidanalaisen päätöksensä 507–538 perustelukappaleessa komissio on myös kiistänyt lukuisia Credit Suissen esittämiä argumentteja.

346 Riidanalaisen päätöksensä 539–547 perustelukappaleessa komissio on katsonut vielä, ettei Credit Suisse ole vastuussa kyseisestä yhtenä kokonaisuutena pidettävästä jatketusta kilpailusääntöjen rikkomisesta taustasopimuksen tai ajoittaisten yhteensovittamistilanteiden osalta mutta että se

on vastuussa kyseiseen rikkomiseen kuuluneista kattavista ja toistuneista tiedonvaihtokeskusteluista, joissa vaihdettiin ajankohtaisia tai tulevaisuutta koskeneita kaupallisesti arkaluonteisia tietoja.

347 Kantajat väittävät komission katsoneen virheellisesti, että niiden kaupankäyntiä hoitanut henkilö tiesi kilpailunvastaisesta tavoitteesta tai jopa kilpailunvastaisesta kokonaissuunnitelmasta, yhtäältä niiden komission toteamusten perusteella, joiden mukaan osasta keskusteluja näyttää ilmenevän, että i) kyseinen kaupankäyntiä hoitanut henkilö tiesi, kuka oli asianomaisen chat-kanavan pääkäyttäjä ja keitä sen jäsenet olivat (riidanalaisen päätöksen 527 perustelukappale), ii) hänestä käytettiin lempinimeä, kun hän liittyi kyseiselle chat-kanavalle uudelleen (riidanalaisen päätöksen 525 perustelukappale), iii) ettei hän liittynyt kyseiselle kanavalle sattumalta eikä häntä kutsuttu sille sattumalta (riidanalaisen päätöksen 155 perustelukappale) ja iv) että hän jatkoi samanlaista käyttäytymistä liityttyään kanavalle uudelleen tai että hänen täytyi olla tietoinen siitä, että kyseisen kanavan tarkoitus ja säännöt eivät olleet muuttuneet (riidanalaisen päätöksen 521 perustelukappale), ja toisaalta toisen sellaisen pankin tekemän sovintoehdotuksen perusteella, jolle riidanalaista päätöstä ei ole osoitettu ja jossa Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö oli työskennellyt aikaisemmin. Tässä yhteydessä kantajat väittävät komission tehneen oikeudellisen virheen, kun se tukeutui todisteisiin sellaisiin keskusteluista ja toisen pankin toimittamaan sovintoehdotukseen, jotka ovat ajalta ennen ajanjaksoa, jolla Credit Suisse osallistui kilpailusääntöjen rikkomiseen.

348 Komissio kiistää kantajien argumentit.

349 Ensimmäisenä pääargumenttina on yhtäältä huomattava, että suurin osa komission riidanalaisen päätöksensä edellä 347 kohdassa viitatuissa perustelukappaleissa esittämistä toteamuksista perustuvat 7.2.2012 käytyihin keskusteluihin, jotka siis käytiin merkityksellisen ajanjakson aikana. Toisaalta on todettava, että komissio totesi oikeutetusti riidanalaisen päätöksensä 519 perustelukappaleessa, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitaneen henkilön aiempi työpaikka oli osa rikkomisen asiayhteyttä, ja komissio saattoi ottaa tämän huomioon näyttönä siitä, että Credit Suisse tiesi kilpailusääntöjen rikkomisesta. Kuten komissio nimittäin totesi vastinekirjelmässään, oikeuskäytännössä on todettu, että sen rikkomisajanjakson ulkopuolella, johon yritystä vastaan on vedottu, tapahtuneet tapahtumat ovat seikkoja, jotka ovat osa niiden todisteiden kokonaisuutta, joihin komissio voi vedota osoittaakseen, että kyseisen yrityksen käyttäytyminen oli luonteeltaan kilpailunvastaista (ks. vastaavasti tuomio 2.2.2012, Denki Kagaku Kogyo ja Denka Chemicals v. komissio, T-83/08, ei julkaistu, EU:T:2012:48, 188 kohta).

350 Toiseksi on palautettava mieleen, että yhtenä kokonaisuutena pidettävän kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloa koskeva toteamus eroaa siitä kysymyksestä, voidaanko jonkun yrityksen katsoa olla vastuussa kyseisestä rikkomisesta kokonaisuudessaan (ks. vastaavasti tuomio 26.9.2018, Infineon Technologies v. komissio, C-99/17 P, EU:C:2018:773, 174 kohta). Sitä, voidaanko yrityksen katsoa olevan vastuussa yhtenä kokonaisuutena pidettävästä jatketusta kilpailusääntöjen rikkomisesta kokonaisuudessaan, on arvioitava kahden seikan perusteella, joista ensimmäinen koskee sitä, onko yritys tahallaan myötävaikuttanut kaikkien osallistujien yhteisten päämäärien tavoittelemiseen, ja toinen sitä, onko yritys tiennyt muiden yritysten suunnittelemista tai toteuttamista kilpailunvastaisista toimintatavoista, joilla ne ovat pyrkineet samoihin tavoitteisiin, tai saattanut kohtuudella ennakoida ne ja ollut valmis hyväksymään niihin sisältyvän riskin (ks. edellä 324–329 kohta).

351 Tässä asiassa on katsottava riidanalaisen päätöksen 543, 545 ja 547 perustelukappaleen selvän sanamuodon perusteella, luettuina yhdessä kyseisen päätöksen päätösosan kanssa, että – kuten komissio vahvisti istunnossa vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen – komissio ei katsonut Credit Suissen olevan vastuussa koko yhtenä kokonaisuutena pidettävästä jatketusta kilpailusääntöjen rikkomisesta vaan se katsoi Credit Suissen olevan vastuussa kyseisestä rikkomisesta vain siltä osin kuin se osallistui yhteen rikkomisen osatekijöistä eli keskusteluihin, joissa vaihdettiin kattavasti ja toistuvasti ajankohtaisia tai tulevaisuutta koskeneita kaupallisesti arkaluonteisia tietoja.

352 Koska Credit Suissen ei ole katsottu olevan vastuussa kyseisestä kilpailusääntöjen rikkomisesta kokonaisuudessaan vaan ainoastaan siltä osin kuin se osallistui yhteen rikkomisen osatekijöistä, nyt käsiteltävässä asiassa ei ole lainkaan tarpeen arvioida sitä, tiesikö Credit Suisse muiden rikkomiseen osallistuneiden kollusiivisesta käyttäytymisestä ja aikoiko se myötävaikuttaa omalla käyttäytymisellään kaikille osallistujille yhteisten tavoitteiden toteutumiseen (ks. vastaavasti tuomio 26.9.2018, Infineon Technologies v. komissio, C-99/17 P, EU:C:2018:773, 177 kohta).

353 Näin ollen riidanalaisessa päätöksessä esitetyllä analyysilla, jossa käsitellään ”aikomusta myötävaikuttaa yhteisen tavoitteen toteutumiseen ja tietoisuutta rikkomisesta”, ei siis ole mitään merkitystä sen kannalta, voidaanko Credit Suissen katsoa olevan vastuussa rikkomisesta, johon sitä vastaan on vedottu. Kantajat eivät siis voi tehokkaasti riitauttaa kyseisen analyysin yhteydessä esitettyjä syitä tarkoituksessa kiistää vastuunsa tästä kilpailusääntöjen rikkomisesta.

3) Tiedonvaihtokeskusteluista irti sanoutuminen

354 Riidanalaisen päätöksensä 529–533 perustelukappaleessa komissio on todennut vastauksena Credit Suissen hallinnollisen menettelyn aikana esittämiin argumentteihin, että kyseisen pankin kaupankäyntiä hoitanut henkilö paitsi jätti sanoutumatta irti kyseisistä tiedonvaihtokeskusteluista myös jatkoi osallistumistaan kyseiseen tiedonvaihtoon sen jälkeen, kun Credit Suisse palkkasi hänet.

355 Kantajat esittävät argumenteissaan, että komissio arvosteli perusteettomasti Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanutta henkilöä siitä, ettei hän sanoutunut irti asianomaisella chat-kanavalla käydyistä tiedonvaihtokeskusteluista, jotta hänen ei olisi voitu katsoa olevan vastuussa niistä. Kantajien mukaan kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt liitettiin automaattisesti kaikille chat-kanaville, joiden jäseniä he olivat, kun he avasivat yhteyden Bloomberg-järjestelmään, eikä kaupankäyntiä hoitaneen henkilön tietoisuutta keskusteluista, joihin hän ei osallistunut, voida päätellä pelkästä yhteydestä kanavalle.

356 Komissio kiistää kantajien argumentit.

357 Tässä yhteydessä siitä, voiko komissio käyttää todisteena kilpailunvastaisesta käyttäytymistavasta keskusteluja, joita käytiin chat-kanavalla, jolle yrityksellä oli yhteys auki, mutta joihin se ei osallistunut aktiivisesti, on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan passiiviset rikkomiseen osallistumistavat, kuten yrityksen osallistuminen kokouksiin, joiden aikana on tehty kilpailua rajoittavia sopimuksia, ilman että kyseinen yritys olisi selvästi vastustanut niitä, merkitsevät sellaista avunantoa, joka on omiaan saattamaan yrityksen vastuuseen SEUT 101 artiklan 1 kohdan puitteissa, koska kielletyn aloitteen hiljainen hyväksyminen ilman julkista irtisanoutumista sen sisällöstä tai sen ilmoittamista hallintoviranomaisille rohkaisee muita

jatkamaan kilpailusääntöjen rikkomista ja vaarantaa sen paljastumisen (ks. vastaavasti tuomio 22.10.2015, AC-Treuhand v. komissio, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

358 Nyt kyseessä oleva kilpailusääntöjen rikkominen, joka muodostui usean osallistujan ja eri toimijoiden välisestä yhteydenpidosta asianomaisella chat-kanavalla, ei toki ole luonteeltaan edellä 357 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettua ”kokoukseen osallistumista”. Kantajat eivät kuitenkaan esitä syitä, jotka olisivat esteenä kyseisen oikeuskäytännön soveltamiselle chat-kanavalla verkossa käytyjen keskustelujen yhteydessä. Sillä, että toimintaan osallistuneiden pankkien kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt eivät olleet fyysisesti läsnä vaan he olivat ainoastaan avanneet etäyhteyden asianomaiselle chat-kanavalle, jolla riidanalaiset keskustelut käytiin, ei nimittäin ole merkitystä, koska edellä 77–173 kohdasta ilmenee, että kyseisten keskustelujen sisältö oli kilpailunvastainen.

359 Siltä osin kuin kantajien viittaukset 30.11.2011 annettuun tuomioon Quinn Barlo ym. v. komissio (T-208/06, EU:T:2011:701, 51 kohta) ja 10.10.2014 annettuun tuomioon Soliver v. komissio (T-68/09, EU:T:2014:867, 105 kohta) on lisäksi ymmärrettävä siten, että kantajat pyrkivät kiistämään julkista irtisanoutumisvaatimusta koskevan oikeuskäytännön soveltamisen, vaikka kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen kilpailunvastaisuutta ei ole osoitettu, kantajien argumentit on hylättävä perusteettomina. Edellä 77–173 kohdassa esitetyistä syistä on nimittäin niin, että komissio on osoittanut, että kyseiset keskustelut olivat luonteeltaan kilpailunvastaisia.

360 Näin ollen komissio katsoi tässä tapauksessa oikeutetusti, että Credit Suisse tiesi asianomaisella chat-kanavalla, jonne sen kaupankäyntiä hoitanut henkilö oli avannut yhteyden, käydyistä keskusteluista, vaikka hän ei osallistunut aktiivisesti tiettyihin riidanalaisessa päätöksessä tarkasteltuihin keskusteluihin. Kun hän ei ilmaissut julkisesti sanoutuvansa irti kyseisistä menettelytavoista tai ilmoittanut niistä hallintoviranomaisille, Credit Suissen voidaan siis katsoa olevan niistä vastuussa.

361 Asiaa voitaisiin arvioida toisin ainoastaan siinä tapauksessa, että kantajat olisivat kyenneet osoittamaan varmoilla ja tarkasti aikaleimatuilla todisteilla, ettei Credit Suisse tosiasiallisesti tutustunut lainvastaiseksi väitettyyn tai väitettyihin tiedonvaihtokeskusteluihin tai että se sai ne tietoonsa vasta sellaisena ajankohtana, jona kyseisissä keskusteluissa vaihdettuja tietoja ei enää voitu pitää arkaluonteisina.

362 Tästä on todettava, etteivät kantajat ole esittäneet ainuttakaan tällaista todistetta, sillä ne vain väittävät, että yli sadasta riidanalaisessa päätöksessä tarkastellusta tiedonvaihtokeskustelusta 36:ssa oli kyse tilanteista, joissa Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö i) ei ollut kanavalla, ii) ei ollut aktiivinen kanavalla tai iii) ei ollut Credit Suissen työntekijä, viittaamatta kuitenkaan yhteenkään konkreettiseen tiedonvaihtokeskusteluun. Tällaisilla väitteillä, joita ei ole tuettu ja jotka koskevat yleisluonteisesti ja epämääräisesti 36:a riidanalaisessa päätöksessä tarkasteltua tiedonvaihtokeskustelua, ei voida kyseenalaistaa komission päätelmää, jonka mukaan Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö osallistui kaikkiin riidanalaisessa päätöksessä tarkasteltuihin merkityksellisellä ajanjaksolla käytyihin tiedonvaihtokeskusteluihin, eikä siis myöskään komission päätelmää, jonka mukaan Credit Suisse on vastuussa rikkomisesta kyseisen osallistumisensa perusteella.

363 Näin ollen on katsottava, ettei komission päätelmä ole virheellinen, ja hylättävä kantajien tätä koskevat argumentit.

364 Lisähuomautuksena – siltä osin kuin kantajat viittaavat tämän kanneperusteensa ja tämän kanneperusteensa osan otsikossa ja sanamuodossa perustelujen puutteellisuuteen lähinnä siltä osin kuin riidanalaisessa päätöksessä rikkominen on luokiteltu yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi jatketuksi kilpailusääntöjen rikkomiseksi, ja olettaen, että tätä viittausta, jota ei ole tuettu, voitaisiin pitää työjärjestyksen 76 artiklan d alakohdan nojalla tutkittavaksi ottamisen edellytykset täyttävänä argumenttina – on todettava, ettei komissio laiminlyönyt SEUT 296 artiklan toisen kohdan mukaista perusteluvelvollisuuttaan. Tämän kanneperusteen tarkastelusta ilmenee nimittäin, että riidanalaisessa päätöksessä esitettyjen selitysten perusteella kantajat kykenivät ymmärtämään komission päättelyn kyseisen luokittelun osalta ja niiden perusteella unionin yleinen tuomioistuin voi harjoittaa valvontaansa sen osalta, joten mainitun määräyksen mukaiset vaatimukset täyttyvät (ks. tästä tuomio 23.11.2023, Ryanair v. komissio, C-210/21 P, EU:C:2023:908, 105 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

365 Näin ollen kolmannen kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

b) Kolmannen kanneperusteen toinen osa, joka koskee oikeudellista virhettä, joka muodostuu taustasopimuksen luokittelemisesta osaksi yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua kilpailusääntöjen rikkomista, johon osallistujat voivat osallistua eriasteisesti

366 Kolmannen kanneperusteensa toisessa osassa kantajat väittävät lähinnä, ettei taustasopimusta voida pitää käyttäytymistapana, joka olisi erillinen tiedonvaihdosta, johon Credit Suisse saattoi osittain osallistua, vaan sitä on pidettävä väitetyn kilpailusääntöjen rikkomisen toimintamallina (modus operandi). Näin ollen kantajien mukaan komissio teki virheen tai esitti ristiriitaisen päätelmän, kun se katsoi, ettei se, ettei Credit Suisse osallistunut taustasopimukseen tai ajoittaisiin yhteensovittamistilanteisiin, vaikuttanut päätelmään, jonka mukaan Credit Suisse osallistui tiedonvaihtokeskusteluihin.

367 Komissio kiistää kantajien argumentit.

368 Aluksi on huomattava, että kolmannen kanneperusteensa toisessa osassa kantajat toistavat lyhyesti ja viittaamalla ensimmäisen kanneperusteensa yhteydessä esittämiinsä argumentteihin väitteensä, jonka mukaan on lähinnä niin, ettei tiedonvaihtokeskusteluja voida pitää taustasopimukseen nähden itsenäisinä. Tämä väite on hylättävä edellä 48–59 kohdassa esitetyistä syistä.

369 Tämän toteamisen jälkeen on palautettava mieleen, että komissio osoitti asianmukaisesti, että taustasopimusta ja tiedonvaihtokeskusteluja on pidettävä yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen, joka pantiin täytäntöön saman toimintamallin (modus operandi) mukaisesti eli keskustelemalla kaupallisesti arkaluonteisista tiedoista päivittäin ja tiheään toistuvasti asianomaisella chat-kanavalla (ks. edellä 334–342 kohta), erillisinä osatekijöinä. Riidanalaisessa päätöksessä viitatuista todisteista ilmenee lisäksi, että Credit Suissen kaupankäyntiä hoitanut henkilö osallistui kyseisellä chat-kanavalla käytyihin tiedonvaihtokeskusteluihin, minkä kantajat nimenomaisesti myöntävät kirjelmissään, vaikkakin vain valtaosan niistä osalta.

370 Kun otetaan huomioon riidanalaisessa päätöksessä tarkastellut kattavat ja toistuvat ajankohtaisia tai tulevaisuutta koskeneita kaupallisesti arkaluonteisia tietoja koskeneet tiedonvaihtokeskustelut, komission virhe 9.5.2012 käydyn keskustelun, jota se tarkasteli

riidanalaisen päätöksensä 276 perustelukappaleessa (ks. edellä 107–117 kohta), luokittelussa ei siis vaikuta komission päätelmään, jonka mukaan Credit Suisse osallistui kyseiseen yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen.

371 Lisäksi on huomattava, että unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämissään kirjelmissä kantajat eivät riitauta yhtenä kokonaisuutena pidettävän kilpailusääntöjen rikkomisen jatkettua luonnetta. Istunnossa kantajat totesivat kuitenkin, että kun otetaan huomioon se, että osaa niistä tiedonvaihtokeskusteluista, joihin komissio tukeutui riidanalaisessa päätöksessään, ei voida pitää näyttönä yhtenä kokonaisuutena pidettävästä jatketusta kilpailusääntöjen rikkomisesta, unionin yleisen tuomioistuimen tulisi tämän toteamisen perusteella arvioida myös, voidaanko kartellia, jonka osana tiedonvaihtokeskusteluja on väitetysti pidettävä, kokonaisuutena arvioituna pitää jatkettuna. Kuten komissio istunnossa lähinnä totesi, on niin, että kun kantajat eivät esittäneet kannekirjelmässään tällaista argumenttia, joka ei perustu tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin, jotka olisivat tulleet esiin oikeudenkäynnin aikana, ja kun kyseistä argumenttia ei voida pitää kantajien kolmannen kanneperusteensa tueksi esittämien argumenttien laajentamisena, se on esitetty myöhässä ja siis jätettävä tutkimatta työjärjestyksen 84 artiklan 1 kohdan nojalla, sillä mainitussa määräyksessä käytännössä kielletään uusien argumenttien esittäminen oikeudenkäynnin aikana (ks. vastaavasti tuomio 16.12.2020, Fakro v. komissio, T-515/18, ei julkaistu, EU:T:2020:620, 92 kohta).

372 Näin ollen on hyväksyttävä komission päätelmä, jonka mukaan Credit Suisse osallistui yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen tiedonvaihtokeskustelujen osalta.

373 Edellä esitetyn perusteella kolmannen kanneperusteen toinen osa ja siis myös kolmas kanneperuste kokonaisuudessaan on hylättävä.

4. Viides kanneperuste, jonka mukaan komissio loukkasi hyvän hallinnon periaatetta

374 Viidennessä kanneperusteessaan kantajat väittävät lähinnä, että komissio loukkasi hyvän hallinnon periaatetta. Niiden mukaan komissio laiminlöi velvollisuutensa tutkia asiakirja-aineistoon kuuluvat todisteet puolueettomasti ja perusteellisesti, koska komissio tukeutui valikoivasti kyseisiin todisteisiin ja kolmansien osapuolten, jotka olivat hybridimenettelyn osapuolia, lausuntoihin, mitä komissio ei voi oikeuttaa sillä, että se on väitetysti käsitellyt lukuisia rahoitusalaa koskeneita asioita.

375 Kantajien mukaan vapaan todistusharkinnan periaatteen ei myöskään voida katsoa merkitsevän, että komission tulkinnalla todisteista on ratkaisevaa merkitystä, sillä tämä olisi selvästi ristiriidassa Credit Suissen puolustautumisoikeuksien kanssa. Periaatteesta, jonka mukaan syyttömyysolettaman vuoksi todisteita tulkitaan siten, että epäilys on kantajan eduksi, seuraa, että kun on käytetty epäluotettavia todisteita, kantajan velvollisuus esittää todisteet, joilla osoitetaan komission väitteet vääriksi, on niin ikään helppo täyttää.

376 Kantajat väittävät myös, ettei komissio yhtäältä noudattanut velvollisuuttaan tarkastella kriittisesti sovintomenettelyn yhteydessä annettuja tietoja eikä toisaalta ”suorittanut hallussaan olleiden todisteiden uudelleentarkastelua tabula rasa -periaatteen mukaisesti” tavanomaisen menettelyn yhteydessä. Kantajien mukaan komissio ei myöskään käyttänyt oikein harkintavaltaansa, jonka perusteella se voi päättää, onko täydentäviä tutkintatoimenpiteitä tarkoituksenmukaista suorittaa.

377 Komissio kiistää kantajien argumentit.

378 Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklan otsikko on ”Oikeus hyvään hallintoon” ja sen mukaan jokaisella on oikeus muun muassa siihen, että unionin toimielimet käsittelevät hänen asiansa puolueettomasti. Tämä puolueettomuusvaatimus kattaa yhtäältä subjektiivisen puolueettomuuden siinä mielessä, ettei yhdelläkään kyseessä olevan toimielimen jäsenistä, jonka hoidettavana asia on, saa olla ennakolta määritettyä kantaa tai henkilökohtaisia ennakkoluuloja, ja toisaalta objektiivisen puolueettomuuden siinä mielessä, että toimielimen on annettava riittävät takeet, jotta kaikki perustellut epäilykset voidaan tältä osin sulkea pois (ks. tuomio 11.7.2013, Ziegler v. komissio, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 155 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

379 Hallinnollisissa menettelyissä unionin oikeuden nojalla sovellettaviin ja hyvän hallinnon periaatteeseen liittyviin takeisiin kuuluu toimivaltaisen toimielimen velvollisuus tutkia huolellisesti ja puolueettomasti kaikki käsiteltävänä olevan tapauksen kannalta merkitykselliset seikat (ks. tuomio 27.9.2012, Shell Petroleum ym. v. komissio, T-343/06, EU:T:2012:478, 170 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

380 Aluksi on huomattava, että vaikka kantajat vetoavat tämän kanneperusteensa yhteydessä puolustautumisoikeuksiensa loukkaamiseen, ne eivät esitä mitään konkreettisia argumentteja tältä osin. Kantajien argumentti näyttää nimittäin perustuvan yhtäältä sen, että komission on noudatettava objektiivista puolueettomuutta koskevaa vaatimusta, ja toisaalta sen, saattoiko Credit Suisse puolustautua tehokkaasti sinä ajankohtana, jona komissio antoi väitteensä sille tiedoksi, toisiinsa sekoittamiseen. Kantajat eivät kiistä sitä, että Credit Suissella oli tosiasiallinen tilaisuus käyttää puolustautumisoikeuksiaan kaikkien kyseisten oikeuksien tosiasialliseen käyttämiseen liittyvien menettelyllisten takeiden mukaisesti tavanomaisessa hallinnollisessa menettelyssä ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä – sekä kirjallisesti että suullisesti – ja että sillä oli siis tilaisuus kiistää tosiseikat ja todisteet, joihin komissio tukeutuu.

381 Kantajat katsovat kuitenkin, että komissio ”sivuutti” Credit Suissen hallinnollisen menettelyn aikana esittämät ”huolenaiheet” ja selvennykset, mikä kantajien mukaan merkitsee, ettei komissio täyttänyt puolueettomuusvaatimusta, kun se ”suoritti hallussaan olleiden todisteiden uudelleentarkastelun tabula rasa -periaatteen mukaisesti”. Kantajien argumenteilla ei kuitenkaan voida osoittaa, ettei komissio olisi tässä tapauksessa antanut kaikkia takeita, jotta voidaan sulkea pois kaikki perustellut epäilykset sen puolueettomuudesta silloin, kun se tarkasteli asiaa Credit Suissen osalta ja etenkin, kun se tarkasteli argumentteja ja todisteita, jotka Credit Suisse sai esittää puolustautumisoikeuksiensa nojalla tavanomaisen hallinnollisen menettelyn aikana. Sitä, ettei komissio pitänyt Credit Suissen hallinnollisen menettelyn aikana esittämiä ”huolenaiheita” ja selvennyksiä vakuuttavina, arvioidaan nimittäin osana komission suorittamien arviointien oikeellisuuden tutkimista eikä osana niiden takeiden noudattamisen tutkimista, joita tavanomaisessa hallinnollisessa menettelyssä unionin oikeuden mukaan on sovellettava.

382 Kantajat eivät siis voi pätevästi väittää, että komissio olisi jotenkin jättänyt käyttämättä harkintavaltaansa sen suhteen, onko Credit Suissen hallinnollisen menettelyn aikana esittämien väitteiden paikkansapitävyyden tarkistamiseksi tarkoituksenmukaista suorittaa täydentäviä tutkintatoimenpiteitä. Näin on siksi, että kyseinen väite on yleisluonteinen, koska siinä kantajat väittävät vain, että komission täydentävän tutkintatoimivallan käyttäminen olisi ollut ”asianmukaista monitahoisilla markkinoilla”, minkä lisäksi se perustuu virheelliseen lähtökohtaan, jonka mukaan kilpailijoiden olisi sallittua vaihtaa kyseisillä markkinoilla kaupallisesti arkaluonteisia tietoja osana tavanomaista toimintaansa.

383 Joka tapauksessa on todettava, että koska komissiolla on harkintavaltaa sen suhteen, onko tutkintatoimien toteuttaminen tarkoituksenmukaista (ks. vastaavasti tuomio 2.2.2022, Scania ym. v. komissio, T-799/17, EU:T:2022:48, 154 kohta), komissiolla ei suinkaan ollut velvollisuutta käyttää tutkintatoimivaltaansa ja pyytää lisätietoja tai kuulla asiantuntijaa tarkoituksessa tarkistaa Credit Suissen väitteiden paikkansapitävyys.

384 On lisäksi katsottava, että puolueettomuusvaatimus, jota sovelletaan tarkasteltaessa asiaa uudelleen suhteessa sovintomenettelyyn sen osapuolen osalta, joka on päättänyt olla tekemättä sovintoa, ei voi olla esteenä sille, että komissio päätyy samankaltaisiin tosiseikkoja koskeviin toteamuksiin tai oikeudellisiin luokitteluihin kuin sovintopäätöksessäkin, jos komission käytettävissä olevat todisteet tukevat tällaisia toteamuksia tai luokitteluja (ks. a contrario tuomio 2.2.2022, Scania ym. v. komissio, T-799/17, EU:T:2022:48, 149 kohta).

385 Tässä yhteydessä on todettava, etteivät kantajien väitteet todisteista, joihin komissio tukeutui riidanalaisessa päätöksessään, osoita komission toimineen jotenkin puolueellisesti. Kantajat nimittäin ainoastaan väittävät, että komissio valitsi todisteet etukäteen asiasta muodostamansa käsityksen mukaisesti, esittämää kuitenkaan mitään konkreettista seikkaa tämän tueksi. Kantajat väittävät lisäksi ainoastaan, että komissio sivuutti muut Credit Suissen esittämät todisteet, joiden perusteella on väitetysti syytä epäillä komission riidanalaisessa päätöksessään esittämiä päätelmiä, ja toistavat yhtenä virkkeenä argumentin, joka on täysin sama kuin kantajien ensimmäisen kanneperusteen yhteydessä hylätty argumenttikin.

386 Siltä osin kuin kantajat toistavat ensimmäisen kanneperusteensa yhteydessä esittämiään argumentteja, joiden mukaan sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi esitettyjen todisteiden ja sovintoon johtaneiden asiakirjojen perusteella on syytä epäillä komission toteamia taustasopimuksen sääntöjä, on lisäksi palautettava mieleen, että edellä 58 kohdassa esitetyistä syistä unionin yleisen tuomioistuimen ei tule tutkia näitä argumentteja.

387 Kun komissio muutenkin osoitti sellaisten todisteiden kokonaisuuden perusteella, jota on pidettävä riittävänä ja asianmukaisena tässä asiassa, että kilpailusääntöjä rikottiin ja että Credit Suisse osallistui kyseiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen, sitä seikkaa, että komissio esitti osan tiedonvaihtokeskustelujen tavoitetta koskevista väitteistään lainaamalla hallinnollisen menettelyn kannalta kolmannen osapuolen antamassa lausunnossa ollutta virkettä, ei voida pitää osoituksena hyvän hallinnon periaatteen loukkaamisesta. Vielä on todettava siltä osin kuin kantajat väittävät lähinnä, että syyttömyysolettama merkitsee, että kun on käytetty epäluotettavia todisteita, kantajien velvollisuus näyttää todisteilla vääräksi komission väitteet on niin ikään helppo täyttää, että kyseinen väite on hylättävä, koska kantajat eivät ole osoittaneet, että komissio olisi tukeutunut epäluotettaviin todisteisiin.

388 Edellä esitetyistä syistä viides kanneperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

5. Riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa koskevat päätelmät

389 Ensimmäisen, toisen, kolmannen ja viidennen kanneperusteen, joilla kantajat ovat tukeneet vaatimustaan kumota riidanalaisen päätöksen 1 artikla, jossa komissio on katsonut Credit Suissen rikkoneen SEUT 101 artiklan 1 kohtaa osallistumalla yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, tarkastelun perusteella on todettava, etteivät kyseiset kanneperusteet ole oikeutettuja ja että näin ollen kyseinen kantajien vaatimus on hylättävä.

B Riidanalaisen päätöksen 2 artiklan a alakohta

1. Neljäs kanneperuste, joka koskee asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan ja sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen rikkomista, suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun loukkaamista ja perusteluvelvollisuuden laiminlyömistä

390 Neljännessä kanneperusteessaan kantajat väittävät komission tehneen erilaisia virheitä Credit Suisselle määrätyn sakon määrän laskemisen eri vaiheissa. Kanneperuste jakautuu viiteen osaan. Kanneperusteen ensimmäisen osan mukaan komissio teki virheen, kun se laski myynnin arvon korvaavan arvon. Kanneperusteen toisen osan mukaan komissio teki virheen, joka koskee sakon määrän alentamista lieventävien olosuhteiden perusteella. Kanneperusteen kolmas osa koskee virhettä, joka liittyy sakon määrän yliarvioimiseen rikkomisen vakavuuteen perustuvan kertoimen perusteella. Kanneperusteen neljännen osan mukaan komissio loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Lopuksi kanneperusteensa viidennessä osassa kantajat väittävät, että riidanalaisen päätöksen perustelut ovat puutteelliset siltä osin kuin ne koskevat kantajille määrätyn sakon määrän oikeasuhteisuutta verrattuna sakkoihin, jotka määrättiin muiden kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden maksettavaksi.

391 Aluksi on muistutettava, että SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan mukaiseen menettelyyn liittyvien komission päätösten tuomioistuinvalvontaa koskeva järjestelmä koostuu SEUT 263 artiklassa vahvistetusta toimielinten toimien laillisuusvalvonnasta (ks. tuomio 26.9.2018, Infineon Technologies v. komissio, C-99/17 P, EU:C:2018:773, 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

392 SEUT 263 artiklassa määrätty laillisuusvalvonta ulottuu kaikkiin niihin seikkoihin, jotka sisältyvät SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan mukaiseen menettelyyn liittyviin komission päätöksiin, joiden osalta unionin yleinen tuomioistuin suorittaa oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja koskevan perinpohjaisen valvonnan kantajan esittämien kanneperusteiden valossa ja kaikkien kantajan esiin tuomien merkityksellisten seikkojen perusteella (ks. tuomio 26.9.2018, Infineon Technologies v. komissio, C-99/17 P, EU:C:2018:773, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

393 Tässä laillisuusvalvonnassa unionin yleinen tuomioistuin ei voi tukeutua komission harkintavaltaan, kun kyse on niiden seikkojen valinnasta, jotka on otettava huomioon sovellettaessa sakkojen laskennasta annetuissa suuntaviivoissa mainittuja arviointiperusteita, ja näiden seikkojen arvioinnista, perusteena sille, ettei mainittu tuomioistuin harjoita oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja koskevaa perinpohjaista laillisuusvalvontaa (tuomio 8.12.2011, Chalkor v. komissio, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 62 kohta).

394 On kuitenkin muistutettava, että SEUT 263 artiklaan perustuvan laillisuusvalvonnan yhteydessä unionin tuomioistuimet eivät voi korvata riidanalaisen toimen toteuttajan perusteluja omillaan (ks. vastaavasti tuomio 24.1.2013, Frucona Košice v. komissio, C-73/11 P, EU:C:2013:32, 89 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

395 Riidanalaisen päätöksensä 574–660 perustelukappaleessa komissio on todennut ensinnäkin, että Credit Suisse oli tahallaan rikkonut SEUT 101 artiklaa ja että tämän vuoksi komission tarkoituksena oli määrätä sille sakon sakkojen laskennasta annetuissa suuntaviivoissa vahvistetun laskentatavan mukaisesti.

396 Määrittäessään myynnin arvon, jota käytetään lähtökohtana sakon perusmäärän laskemisessa, komissio on todennut toiseksi, että kyseessä olevat tuotteet – eli G10-valuutat – eivät tuota myyntejä sanan tavanomaisessa merkityksessä eikä niitä voida siis suoraan paikantaa rikkomiseen

osallistuneiden yritysten kirjanpidossa. Näin ollen tässä tapauksessa oli asianmukaista laskea myynnin arvon korvaava arvo. Myynnin arvon korvaava arvo perustui yhtäältä kaikkein useimmiten sellaisissa transaktioissa, joihin sisältyi jokin Euroopan talousalueen (ETA) valuutta (euro, Tanskan kruunu, Englannin punta, Norjan kruunu ja Ruotsin kruunu) ja joista sovittiin Euroopan talousalueelle sijoittautuneiden vastapuolten kanssa niinä kuukausina, joina yritykset osallistuivat rikkomiseen, kaupankäynnin kohteena olleisiin valuuttapareihin liittyneisiin vuoden pituiselle jaksolle arvioituihin nimellismääriin ja toisaalta tarkistuskertoimeen, joka muodostui osto- ja myyntihinnan välisestä erosta, joka kuvasti markkinatakaustoiminnasta saatujen tulojen arvoa ja omaan lukuun harjoitetusta kaupankäynnistä saatujen tulojen arvoa.

397 Komissio on kolmanneksi määrittänyt Credit Suissen sakon perusmäärän, jossa yhteydessä se on ottanut huomioon riidanalaisen kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden perusteella 16 prosenttia myynnin arvon korvaavasta arvosta, jonka se on kertonut Credit Suissen oman rikkomisen kestoon perustuvalla kertoimella, joka oli 0,42 vuotta, mihin määrään se on lopuksi lisännyt 16 prosentin suuruisen varoittavan lisäsumman.

398 Neljänneksi komissio on mukauttanut Credit Suissen osalta määritettyä sakon perusmäärää. Tässä yhteydessä se ei ole todennut raskauttavia olosuhteita. Se on sen sijaan ottanut huomioon lieventäviä olosuhteita vähentämällä Credit Suissen sakon perusmäärästä yhtäältä 2 prosenttia sillä perusteella, ettei pankki ollut vastuussa taustasopimuksesta, ja toisaalta 2 prosenttia, koska se ei ollut vastuussa ajoittaisista yhteensovittamistilanteista, eli yhteensä perusmäärästä vähennettiin 4 prosenttia. Lopuksi komissio on jättänyt korottamatta sakkoa varoittavuuden nimissä.

a) Neljännen kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan komissio teki virheen laskiessaan myynnin arvon korvaavan arvon

399 Kantajat riitauttavat sen, miten myynnin arvon korvaava arvo laskettiin riidanalaisessa päätöksessä, ja väittävät, että komission vahvistama myynnin arvon korvaava arvo merkitsee Credit Suissen myynnin arvon ja riidanalaisen kilpailusääntöjen rikkomisen taloudellisen merkityksen olennaista ja mielivaltaista yliarviointia, mistä syystä korvaava arvo ei vastaa sakkojen laskennasta annetuissa suuntaviivoissa tarkoitettua myynnin arvon käsitettä.

400 Komissio kiistää nämä argumentit.

401 Sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 13 kohdan mukaan ”määrittääkseen sakon perusmäärän komissio käyttää – – rikkomiseen suoraan tai epäsuorasti liittyvien tavaroiden tai palveluiden myyntiarvoa – – Euroopan talousalueen (ETA) alueella sijaitsevalla asian kannalta merkityksellisellä maantieteellisellä alueella.”

402 Sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen johdantoon kuuluvassa 6 kohdassa todetaan, että ”myyntiarvon sekä rikkomisen keston katsotaan yhdessä muodostavan asianmukaisen vertailuarvon rikkomisen taloudellisen merkityksen ja kunkin rikkomiseen osallistuneen yrityksen suhteellisen osuuden selvittämiseksi”.

403 Niinpä sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 13 kohdan tavoitteena on, että yritykselle määrättävän sakon laskennan lähtökohtana käytetään määrää, joka ilmentää kilpailusääntöjen rikkomisen taloudellista merkitystä ja rikkomiseen osallistuneen yrityksen suhteellista osuutta rikkomisessa. Tästä seuraa, että vaikka kyseisessä 13 kohdassa tarkoitettu ”myynnin arvon” käsite ei voi ulottua kattamaan kyseessä olevan yrityksen toteuttamaa myyntiä, joka ei kuulu moititun

kartellin soveltamisalaan, tämän määräyksen tavoite kuitenkin vaarannettaisiin, jos tällä käsitteellä olisi ymmärrettävä tarkoitettavan ainoastaan liikevaihtoa, joka on saatu pelkästään myynnistä, johon tämän kartellin on osoitettu tosiasiallisesti vaikuttaneen (tuomio 11.7.2013, Team Relocations ym. v. komissio, C-444/11 P, ei julkaistu, EU:C:2013:464, 76 kohta).

404 On myös muistutettava, että sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 15 kohdan mukaan komissio käyttää yrityksen myynnin arvon laskemisessa tarkimpia saatavilla olevia tietoja kyseisestä yrityksestä.

405 Riidanalaisen päätöksensä 584–620 perustelukappaleessa komissio on laskenut myynnin arvon käyttämällä myynnin arvon korvaavaa arvoa, koska G10-valuuttojen avistakauppa ei tuota myyntejä sanan tavanomaisessa merkityksessä.

406 Tässä yhteydessä komissio on pitänyt asianmukaisena ottaa huomioon Credit Suissen myynnin arvon korvaavana arvona kaikkein useimmiten sellaisissa transaktioissa, joihin sisältyi jokin Euroopan talousalueen valuutta – eli euro, Tanskan kruunu, Englannin punta, Norjan kruunu tai Ruotsin kruunu – ja joista sovittiin Euroopan talousalueelle sijoittautuneiden vastapuolten kanssa niinä kuukausina, joina kyseinen pankki osallistui kilpailusääntöjen rikkomiseen, kaupankäynnin kohteena olleisiin valuuttapareihin liittyneet vuoden pituiselle jaksolle arvioituidut nimellismäärät, jotka komissio tämän jälkeen kertoi yhdenmukaisella tarkistuskertoimella, joka muodostui osto- ja myyntihinnan välisestä erosta, joka kuvasti yhtäältä markkinatakaustoiminnasta saatujen tulojen arvoa (jäljempänä markkinatakaustoimintaan perustuva tarkistuskerroin) ja toisaalta pankin omaan lukuun harjoitetusta kaupankäynnistä saatujen tulojen arvoa (jäljempänä omaan lukuun käytyyn kauppaan perustuva tarkistuskerroin). Näin ollen komissio on käyttänyt Credit Suissen myynnin arvona 381 888 991 euron määrää.

1) Credit Suissen vuoden pituiselle jaksolle arvioidut nimellismäärät

407 Riidanalaisen päätöksensä 628 perustelukappaleessa komissio on todennut, ettei Credit Suissen argumentilla, jonka mukaan myynnin arvon korvaavan arvon laskemisessa käytettyihin nimellismääriin sisältyi transaktioita, joissa Credit Suisse oli ostanut likvidejä resursseja, eikä vain transaktioita, joissa se oli myynyt likvidejä resursseja, ollut merkitystä. Komissio totesi tässä yhteydessä, ettei huomioon pidä ottaa sitä, miten kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt päättivät kattaa ja hallita salkkunsa avoimiin kaupankäyntipositioihinsa liittyviä riskejä ja että likvidien resurssien etsiminen ja avoimien positioiden pitäminen, korottaminen tai sulkeminen ovat kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden toiminnan ytimessä ja niitä on pidettävä kyseisen toiminnan sellaisina muotoina, jotka sisältyvät myynti- ja ostohintoihin, joita kaupankäyntiä hoitavat henkilöt tarjoavat asiakkailleen.

408 Kantajien mukaan komission riidanalaisessa päätöksessään soveltamassa laskentatavassa otetaan virheellisesti huomioon nimellismäärät, jotka liittyvät sellaisiin transaktioihin, joissa Credit Suisse hankki likvidejä resursseja, koska kyseisten nimellismäärien huomioon ottaminen merkitsee muiden pankkien nimellismäärien kohdistamista Credit Suisselle. Kantajien mukaan kyseiset nimellismäärät ovat markkinatakauspalvelun tarjoamiskustannuksia eikä niitä näin ollen voida ottaa huomioon myynnin arvon laskemisen yhteydessä, jonka tarkoituksena on määrittää tulot. Kantajien mukaan komissio siis yliarvioi väitetyn kilpailusääntöjen rikkomisen taloudellisen merkityksen.

409 Komissio kiistää kantajien argumentit.

410 Aluksi on todettava, etteivät kantajat kyseenalaista sinänsä sitä lähtökohtaa, että nimellismäärät on arvioitu vuoden pituiselle jaksolle, vaan vaativat, että nimellismääristä poistettaisiin transaktiot, joissa Credit Suisse osti valuuttaa.

411 On kuitenkin todettava, että koska komission käytettävissä ei ollut määriä, jotka olisi voitu suoraan paikantaa rikkomiseen osallistuneiden yritysten kirjanpidossa, kun komissio sovelsi myynnin arvon korvaavan arvon laskentatapaa, se pyrki toimimaan myynnin arvon määrittämiseen verrattavalla tavalla siltä osin kuin myynnin arvo määritetään myytyjen yksikköjen volyymin ja niiden myyntihinnan yhdistämisen perusteella (riidanalaisen päätöksen 585 ja 586 perustelukappale). Niinpä nyt käsiteltävässä asiassa kyseisenä volyymina oli pidettävä vuoden pituiselle jaksolle arvioituja nimellismääriä.

412 On tosiaan niin, että kun komissio laski kyseiset nimellismäärät, se ei erotellut toisistaan nimellismääriä, jotka liittyivät sellaisiin transaktioihin, jotka Credit Suisse toteutti tarkoituksessa hankkia tai tarjota likvidejä resursseja. Sitä, ettei tällaista erottelua tehty vuoden pituiselle jaksolle arvioitujen nimellismäärien laskemisen yhteydessä, on kuitenkin pidettävä oikeutettuna valuuttojen avistakaupan markkinoiden erityispiirteiden perusteella, joita kantajat eivät ole kiistäneet ja joiden mukaan tulot riippuvat koko yhdistetystä valuuttaparin muuntotransaktiosta eli valuutan ostosta ja myynnistä. Tarkemmin sanottuna on niin, kuten komissio perustellusti esittää, että koska valuuttojen avistakaupan markkinoilla toimiva kaupankäyntiä hoitava henkilö pyrkii saamaan tuloja sekä osto- että myyntitransaktioistaan, transaktio, jossa hän pyrkii hankkimaan likvidejä resursseja markkinoilta, on erottamaton osa hänen tavanomaista toimintaansa kyseisillä markkinoilla ja etenkin hänen tulojaan.

413 Toisin kuin kantajat väittävät, Credit Suissen valuutanostotransaktioita ei voida rajata myynnin arvon korvaavan arvon määrittämisessä huomioon otettavien nimellismäärien ulkopuolelle lähinnä sillä perusteella, ettei kyseisiä transaktioita voitaisi pitää tuloina sanan suppeassa merkityksessä, eikä myöskään sillä perusteella, että kyseisten nimellismäärien huomioon ottaminen tarkoittaisi muiden pankkien nimellismäärien kohdistamista Credit Suisselle.

414 Tässä yhteydessä kantajat eivät voi pätevästi vedota vastauskirjelmänsä liitteen C.5 yhteydessä esitetyssä muistiossa tarkoitettuun laskentatapaan. Vastauskirjelmässään kantajat nimittäin vain viittaavat yleisluonteisesti kyseiseen viitteeseen. Unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä ei ole käydä läpi koko sille toimitettua asiakirja-aineistoa tarkoituksessa tunnistaa sellaiset todisteet, jotka voisivat tukea kantajien väitettä (ks. vastaavasti tuomio 27.9.2006, Roquette Frères v. komissio, T-322/01, EU:T:2006:267, 209 kohta).

415 Kantajat eivät myöskään kiistä sitä, että transaktiot, joissa Credit Suisse muiden pankkien tavoin pyrki ostamaan likvidejä resursseja, toteutettiin markkinoilla, joita kartelli koski ja joilla likvidien resurssien etsiminen on muutenkin osa osakkeisiin salkkujen tasolla liittyvien riskien hallintaa. Jotta myynnin arvon korvaavalla arvolla ei keinotekoisesti väheksyttäisi kyseisen pankin kilpailusääntöjen rikkomisen taloudellista merkitystä ja jotta komissio ei siis sen perusteella määräisi sakkoja, joilla ei ole todellista yhteyttä asianomaisen kartellin soveltamisalaan, myynnin arvon korvaavaa arvoa – kuten myynnin arvoakaan – ei voida laskea yksinomaan sellaisten transaktioiden perusteella, joihin kyseisen kartellin on tosiasiallisesti osoitettu vaikuttaneen, vaan kyseinen arvo voidaan laskea – kuten tässä tapauksessa – kaikkien kyseisen kartellin alaan kuuluneiden transaktioiden perusteella, kuten edellä 403 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee.

416 Komissio käytti siis oikeutetusti myynnin arvon korvaavan arvon laskemisessa Credit Suissen vuoden pituiselle jaksolle arvioituja nimellismääriä, jotka perustuivat yhtä lailla valuuttojen osto- kuin niiden myyntitransaktioihinkin.

2) Riidanalaisessa päätöksessä käytetty yhdenmukainen tarkistuskerroin

417 Riidanalaisessa päätöksessään komissio on käyttänyt myynnin arvon korvaavan arvon määrittämiseen laskentatapaa, joka muodostui lähinnä vuoden pituiselle jaksolle arvioitujen nimellismäärien kertomisesta tarkistuskertoimella. Komissio on katsonut, että tarkistuskerroin muodostui yhtäältä markkinatakaustoimintaan perustuvasta tarkistuskertoimesta ja toisaalta omaan lukuun käytyyn kauppaan perustuvasta tarkistuskertoimesta.

i) Markkinatakaustoimintaan perustuva tarkistuskerroin

418 Komissio on katsonut riidanalaisessa päätöksessään, että markkinatakaustoimintaan perustuvien tulojen arvon osalta tarkistuskertoimen arvona oli käytettävä 50 prosenttia osto- ja myyntihinnan välisestä erosta sen huomioon ottamiseksi, että täysi osto- ja myyntihinnan välinen ero riippuu transaktion molemmista osapuolista ja että näin ollen kaupankäyntiä hoitavan henkilön tietystä transaktiosta saamat tulot vastaavat osto- ja myyntihinnan välisen eron puolitettua arvoa. Osto- ja myyntihinnan välisen eron määrittämiseksi komissio päätti käyttää tietoja, jotka ilmenivät asianomaisella chat-kanavalla käydyistä sellaisista tiedonvaihtokeskusteluista, joiden aikana keskusteltiin osto- ja myyntihintojen välisistä eroista sellaisten transaktioiden osalta, joiden koko oli enintään 500 miljoonaa perusvaluutan määränä, eli kyse oli osto- ja myyntihintojen välisiä eroja sisältävien tiedonvaihtokeskustelujen otoksesta ajanjaksolta 2011–2012. Näin ollen komissio vahvisti osto- ja myyntihintojen välisille eroille 6,2–8,9 pisteen vaihteluvälin, joka perustui laskentatapaan, jossa se ensinnäkin vahvisti osto- ja myyntihintojen välisten erojen vaihteluvälin alarajaksi arvon, joka vastasi kaikkein pienimpien osto- ja myyntihintojen välisten erojen keskiarvoista alinta ja niiden mediaania, ja jossa se toiseksi vahvisti osto- ja myyntihintojen välisten erojen vaihteluvälin ylärajaksi arvon, joka vastasi kaikkein suurimpien osto- ja myyntihintojen välisten erojen keskiarvoista korkeinta ja niiden mediaania. Kyseisen vaihteluvälin perusteella komissio arvioi, että asianmukaisena osto- ja myyntihintojen välisenä erona oli käytettävä 7 pistettä, koska tämä taso oli lähellä niiden osto- ja myyntihintojen välisten erojen keskipistettä, joita sovellettiin kaupoissa, joissa käytiin kauppaa millä tahansa G10-valuuttaparilla, joista ainakin toinen oli Euroopan talousalueen valuutta. Komissio puolitti kyseisen osto- ja myyntihintojen välisen eron ja katsoi, että tämän tarkistuskertoimen arvo on 3,5 pistettä (riidanalaisen päätöksen 597, 598 ja 604–609 perustelukappale sekä 501 alaviite).

419 Kantajien mukaan markkinatakaustoimintaan perustuva tarkistuskerroin on epäasianmukainen ja vääristynyt, koska siinä käytetään korkeampia osto- ja myyntihintojen välisiä eroja, jotka merkitsevät Credit Suissen myynnin arvon korvaavan arvon yliarvioimista eivätkä kuvasta kilpailusääntöjen rikkomisen taloudellista merkitystä. Kantajien mukaan komission riidanalaisessa päätöksessään käyttämä otos on suppea eikä edustava, varsinkin, koska se ei koske ajanjaksoa, jolla Credit Suisse osallistui kyseiseen rikkomiseen. Kantajien mukaan komissio ei voinut pitää laskentatapaansa asianmukaisena sillä perusteella, että sovintomenettelyn osapuolet hyväksyivät sakkojen vaihteluvälin. Kun komissio perusti laskelmansa kyseiseen otokseen, se olisi joka tapauksessa voinut painottaa osto- ja myyntihintojen välisiä eroja siten, että niissä olisi otettu huomioon transaktioiden jakautuminen, korjatakseen sen, ettei otos ole edustava.

420 Kantajat vahvistivat istunnossa toimittaneensa komissiolle hallinnollisen menettelyn aikana ”tarkimmat saatavilla olleet tiedot” verrattuna komission riidanalaisessa päätöksessään käyttämään otokseen, eli Bloomberg BFIX-tiedot merkitykselliseltä ajanjaksolta. Vastauksena prosessinjohtotoimeen kantajat toimittivat kyseiset tiedot unionin yleiselle tuomioistuimelle.

421 Komissio kiistää kantajien argumentit. Komission mukaan riidanalaisessa päätöksessä käytettyä otosta tiedonvaihtokeskusteluista on pidettävä asianmukaisimpana ja edustavimpana tietopankkina, koska se on lähimpänä sitä Credit Suissen taloudellista toimintaa, josta riidanalaisessa kilpailusääntöjen rikkomisessa oli kyse. Komission mukaan kyseinen otos nimittäin kattaa kaikki tiedonvaihtoon käytetyllä chat-kanavalla käydyt keskustelut ja juuri ne rahoitustuotteet, joita kilpailusääntöjen rikkominen koski, ja kyseiset tiedot ovat peräisin yrityksiltä, jotka tosiasiallisesti osallistuivat kyseiseen rikkomiseen. Komissio esittää, että yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi sillä ei ollut velvollisuutta kehittää Credit Suissen osalta räätälöityä laskentatapaa, vaan komissio otti huomioon todisteita tapahtuma-ajanjaksolta, joka koski muita osallistuneita yrityksiä. Komissio katsoo lisäksi, että koska se otti huomioon ainoastaan transaktiot, jotka koskivat alle tai tasan 500 miljoonaa perusvaluutan määränä, otosta on pidettävä osallistuneiden yritysten kaupankäyntitoimintaa edustavana. Vuoden pituiselle jaksolle arvioiduissa nimellismäärissä otetaan joka tapauksessa jo huomioon Credit Suissen oma rikkomiseen osallistumisen ajanjakso ja Credit Suissen suhteellinen osuus rikkomisessa. Komission mukaan kantajien argumentit on hylättävä.

422 Istunnossa komissio toisti kantansa, jonka mukaan tiedonvaihtokeskustelujen otosta, jota se käytti riidanalaisessa päätöksessään laskiessaan markkinatakaustoimintaan perustuvan tarkistuskertoimen, on pidettävä Bloomberg BFIX-tietoja edustavampana, koska otos koskee nimenomaan riidanalaista kilpailusääntöjen rikkomista. Vastauksena prosessinjohtotoimeen komissio toimitti kyseisen otoksensa, jota se pitää ”tarkimpina saatavilla olleina tietoina” kyseisen laskelman kannalta ja jonka perusteella voidaan siis parhaalla mahdollisella tavalla arvioida kilpailusääntöjen rikkomisen taloudellista merkitystä.

423 Tästä on todettava, että asianosaiset ovat yhtä mieltä siitä, että markkinatakaustoimintaan perustuvan tarkistuskertoimen laskemisen yhteydessä on tässä tapauksessa syytä ottaa huomioon puolet osto- ja myyntihintojen välisestä erosta. Asianosaiset ovat kuitenkin eri mieltä lähinnä siitä, voidaanko osto- ja myyntihintojen välisiä eroja koskeneiden keskustelujen otosta, jota riidanalaisessa päätöksessä käytettiin markkinatakaustoimintaan perustuvan tarkistuskertoimen laskemisessa, pitää sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 15 kohdassa tarkoitettuina tarkimpina saatavilla olleina tietoina.

424 Yhtäältä on muistutettava, että sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 15 kohdassa todetaan, että ”määrittääkseen yrityksen myyntiarvon komissio käyttää tarkimpia saatavilla olevia tietoja kyseisestä yrityksestä”. Kun komissio siis soveltaa laskentatapaa, jonka se määrittää, sen on muun muassa huolehdittava, että se ottaa huomioon tarkimmat saatavilla olevat tiedot, mikä on seikka, jota unionin tuomioistuimet valvovat perinpohjaisesti sekä oikeuskysymysten että tosiseikkojen osalta, kuten edellä 393 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee.

425 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee toisaalta, että kun komissio antaa sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen kaltaisia käytännesääntöjä ja ne julkaisemalla ilmoittaa, että niitä sovelletaan tuosta hetkestä lähtien niissä tarkoitettuihin tilanteisiin, se rajoittaa oman harkintavaltansa käyttämistä eikä voi poiketa näistä säännöistä sillä uhalla, että sen mahdollisesti katsottaisiin loukanneen yleisiä oikeusperiaatteita, kuten yhdenvertaisen kohtelun periaatetta tai

luottamuksensuojan periaatetta (ks. vastaavasti tuomio 28.6.2005, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EU:C:2005:408, 211 kohta).

426 Nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että komission markkinatakaustoimintaan perustuvan tarkistuskertoimen laskemisen yhteydessä käyttämä otos koski 16 tiedonvaihtokeskustelua. Päätöksestä ilmenee myös, että kyseinen otos koskee osto- ja myyntihintojen välisiä eroja, jotka ilmenivät keskusteluista, jotka käytiin vuonna 2011 (kaksi keskustelua 24.6., yksi 11.7., kaksi 10.8., yksi 20.9., yksi 5.10. ja yksi 21.10.) tai vuonna 2012 (yksi keskustelu 5.1., yksi 11.1., yksi 31.1., yksi 17.2., yksi 1.3., yksi 5.4., yksi 18.4. ja yksi 18.6.) ja joiden aikana kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat tietoja osto- ja myyntihintojen välisistä eroista seuraavien valuuttaparien osalta: GBP/USD (kuusi keskustelua), EUR/CHF (yksi keskustelu), EUR/GBP (seitsemän keskustelua), GBP/JPY (yksi keskustelu) ja EUR/JPY (yksi keskustelu).

427 Tässä yhteydessä on ensimmäisenä pääargumenttina tutkittava kantajien väitteet, jotka koskevat komission käyttämää otosta.

428 Ensinnäkin ajanjaksosta, jolta riidanalaisessa päätöksessä käytettyyn otokseen perustuvat osto- ja myyntihintojen väliset erot ovat peräisin, on todettava kantajien tavoin, ettei kyseisen ajanjakson huomioon ottamista voida pitää asianmukaisena, koska ajanjakso on merkityksellistä ajanjaksoa pidempi.

429 Useista keskusteluista ilmenevien osto- ja myyntihintojen välisten erojen huomioon ottaminen, etenkään vuonna 2011 eli ennen Credit Suissen rikkomisajanjaksoa käytyjen keskustelujen osalta, ei ole asianmukaista, kun määritetään myynnin arvon korvaava arvo sellaisten eri valuuttapareja koskeneiden transaktioiden perusteella, joiden vuoden pituiselle jaksolle arvioidut nimellismäärät koskevat vuotta 2012.

430 Kun nimittäin otetaan huomioon valuuttojen avistakaupan markkinoiden korkea vaihteluherkkyys ja likviditeetti, vaihtokurssit, jotka osin muodostuvat osto- ja myyntikurssien välisistä eroista ja joihin kyseisten markkinoiden erityispiirteet vaikuttavat, vaihtelevat nopeasti, mikä ilmenee myös riidanalaisessa päätöksessä käytetystä otoksesta. Kyseisestä otoksesta ilmenee tarkemmin sanottuna, että samaa määrää ja samaa valuuttaparia koskevan transaktion osto- ja myyntihintojen väliset erot olivat erisuuruisia päivän mukaan. Näin ollen on todettava, ettei komissio objektiivisesta näkökulmasta tarkasteltuna voinut määrittää kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden vuonna 2011 ilmoittamia osto- ja myyntihintojen välisiä eroja soveltamalla tarkasti sitä, mikä oli Credit Suissen markkinatakaustoimintaan perustuvien tulojen todellinen arvo rikkomisajanjakson aikana vuonna 2012.

431 Näissä olosuhteissa sitä, että komissio otti huomioon vuoden 2011 eri päivinä käytettyjä osto- ja myyntihintojen välisiä eroja, on pidettävä riittämättömänä ja epäasianmukaisena tapana kuvata Credit Suissen tosiasiallista taloudellista tilannetta rikkomisajanjakson aikana.

432 Toiseksi on todettava, että 16 tiedonvaihtokeskustelun otosta, jota komissio käytti markkinatakaustoimintaan perustuvan tarkistuskertoimen laskemiseen, on pidettävä suppeana suhteessa niiden transaktioiden määrään, joita vastaavat nimellismäärät komissio arvioi vuoden pituiselle jaksolle tarkoituksessa kuvata objektiivisella tavalla muun muassa väitetyn kilpailusääntöjen rikkomisen taloudellista merkitystä.

433 Tästä on todettava, että vaikka kyseisten transaktioiden määrää ei mainita riidanalaisessa päätöksessä, kun komissio on tukeutunut ainoastaan sellaisiin transaktioihin, jotka koskivat alle tai tasan 500 miljoonaa perusvaluutan määränä (604 perustelukappale), ja kun sen huomioon ottamien nimellismäärien yhteenlaskettu määrä on 1 060 802 752 528 euroa (592 perustelukappale), jakamalla kyseiset nimellismäärät niiden transaktioiden enimmäisvolyymilla, joihin nimellismäärien yhteenlaskettu arvo perustuu (500 000 000), on katsottava, että kyseiset nimellismäärät vastaavat vähintään 2 121 transaktiota. Kantajat toteavat muutenkin, että Credit Suisse toteutti 22 000 transaktiota ajanjaksolla, jolla se osallistui väitettyyn kilpailusääntöjen rikkomiseen, eikä komissio ole kiistänyt tätä.

434 Kolmanneksi on palautettava mieleen, että myynnin arvon korvaavan arvon määrittämisessä komissio käytti kaikkein useimmiten niinä kuukausina, joina pankit osallistuivat kilpailusääntöjen rikkomiseen, sellaisissa transaktioissa, joihin sisältyi jokin Euroopan talousalueen valuutta eli euro, Englannin punta, Norjan kruunu, Ruotsin kruunu tai Tanskan kruunu, kaupankäynnin kohteena olleisiin valuuttapareihin liittyneitä nimellismääriä vuoden pituiselle jaksolle arvioituina (riidanalaisen päätöksen 589 perustelukappale). Riidanalaisessa päätöksessä käytettyä osto- ja myyntihintojen välisiä eroja koskevien keskustelujen otosta koskevista todisteista käy kuitenkin ilmi, että kyseinen otos kattaa vain viisi valuuttaparia, kun mahdollisia valuuttapareja oli 40.

435 Se, ettei riidanalaisessa päätöksessä käytetyn osto- ja myyntihintojen välisten erojen otoksen kattamia valuuttapareja voida pitää edustavina, vaikuttaa merkittävästi siihen, mitä on pidettävä riidanalaisen päätöksen tekoajankohtana Credit Suissen myynnin arvon korvaavan arvon laskemisen kannalta ”tarkimpina saatavilla olleina tietoina”. Kyseisen otoksen perusteella on nimittäin selvää, että nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevat eri valuuttaparit eroavat toisistaan merkittävästi likviditeettinsä ja niihin sovellettujen osto- ja myyntihintojen välisten erojen osalta (esimerkiksi EUR/GBP-valuuttaparissa pienin 200 miljoonan määrään sovellettu osto- ja myyntihintojen välinen ero oli 10–12, kun taas suurin osto- ja myyntihintojen välinen ero oli 12–14, ja GBP/USD-valuuttaparissa pienin saman volyymin osalta sovellettu osto- ja myyntihintojen välinen ero oli 18 ja suurin 20).

436 Edellä esitetyn perusteella on katsottava, etteivät komission nyt tarkastellun tarkistuskertoimen laskemisessa käyttämään otokseen sisältyvät vähäiset tiedot, joista yli puolet koskevat muuta kuin merkityksellistä ajanjaksoa (ks. edellä 426 kohta), kuvasta yksityiskohtaisesti kutakin komission kyseisen laskelmansa yhteydessä merkityksellisenä pitämää valuuttaparia. Näin ollen kyseisestä otoksesta ei voida katsoa ilmenevän tietoja, jotka olisivat riittäneet takaamaan sen, että kaikki asianomaiset valuuttaparit olivat siinä oikeasuhteisesti edustettuina, kun otetaan huomioon markkinatakaustoimintaan perustuvan tarkistuskertoimen logiikka eli se, että tarkoituksena oli ottaa huomioon se, että transaktioihin perustuvat tulot ovat osa tietyn valuuttaparin, joista ainakin toinen oli Euroopan talousalueen valuutta, muuntotransaktiossa sovellettua osto- ja myyntihinnan välistä eroa.

437 Toisena pääargumenttina on todettava, että on kuitenkin kantajien tehtävä osoittaa, että komission laillisesti määrittämän laskentatavan kannalta on tosiasiallisesti olemassa kyseisen toimielimen valitsemia tietoja tarkempia tietoja ja että kyseiset tiedot ovat tosiasiallisesti saatavilla (ks. vastaavasti ja analogisesti tuomio 24.9.2019, HSBC Holdings ym. v. komissio, T-105/17, EU:T:2019:675, 324 kohta). Näin ollen on selvitettävä, oliko Bloomberg BFIX -tietoja, joita kantajat ehdottivat komissiolle markkinatakaustoimintaan perustuvan tarkistuskertoimen laskennassa käytettäväksi, pidettävä komission riidanalaisessa päätöksessään määrittämän laskentatavan soveltamisen kannalta tarkimpina saatavilla olleina tietoina.

438 Tästä on ensinnäkin todettava, että kuten kantajat korostivat istunnossa, Bloomberg BFIX -tietoja käyttämällä komissio olisi voinut ottaa huomioon tuhansia merkityksellistä ajanjaksoa koskevia tietoja ja siis myös huomattavasti useampia esimerkkejä osto- ja myyntihintojen välisistä eroista Credit Suissen rikkomisajanjaksolta, ja näitä esimerkkejä on niiden määrän vuoksi pidettävä edustavampina, kun otetaan huomioon, että komissio otti myynnin arvon korvaavan arvon laskemisen yhteydessä huomioon huomattavan määrän transaktioita (ks. edellä 432 ja 433 kohta). Ottamalla kyseiset tiedot huomioon olisi siis voitu vahvistaa oikeasuhteinen korrelaatio yhtäältä kyseisten osto- ja myyntihintojen välisten erojen ja kyseiseltä ajanjaksolta peräisin olevien nimellismäärien vuoden pituiselle jaksolle arvioidun määrän – nyt käsiteltävässä asiassa sovelletun myynnin arvon laskentatavan taustalogiikan mukaisesti – ja toisaalta niiden valuuttaparien välillä, jotka otettiin huomioon kyseisen tarkistuskertoimen laskennassa.

439 Toiseksi on todettava, että kuten komissio esitti istunnossa, se kiistää Bloomberg BFIX -tietojen asianmukaisuuden. Sen mukaan kyseisiin tietoihin liittyy rajoituksia, sillä niiden perusteella ei muun muassa voida määrittää osto- ja myyntihintojen välisiä eroja, joita kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneet pankit tosiasiallisesti käyttivät. Komissio esitti istunnossa ja vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen prosessinjohtotoimeen, etteivät kyseiset tiedot myöskään koske nimenomaan kyseistä rikkomista, varsinkaan, kun ne eivät ole peräisin kyseisen rikkomisen tapahtumapaikalta eivätkä ne koske rikkomiseen osallistuneiden pankkien toteuttamia transaktioita.

440 Vaikka sakkojen laskennasta annetut suuntaviivat tosin perustuvat kyseessä olevien tuotteiden myynnin arvon huomioon ottamiseen määrättävien sakkojen perusmäärän vahvistamiseksi (tuomio 10.7.2019, komissio v. Icap ym., C-39/18 P, EU:C:2019:584, 26 kohta), on kuitenkin niin, että niiden 16 kohdassa määrätään myös komission mahdollisuudesta määrittää kyseisen myynnin arvo silloin, kun yrityksen saataville asettamat tiedot ovat puutteellisia tai epäluotettavia, muun muassa muiden merkityksellisiksi tai asianmukaisiksi katsomiensa tietojen perusteella. Kyseisten suuntaviivojen perusteella komission ei siis ole välttämättä otettava huomioon tietoja, jotka koskevat nimenomaan kyseessä olevaa kilpailusääntöjen rikkomista.

441 Sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 15 kohdassa tarkoitettu tarkimpien saatavilla olevien tietojen käsite ei nimittäin merkitse, että olisi löydettävä tietoja, joilla voidaan täysin tarkasti kuvata kilpailusääntöjen rikkomisen taloudellista merkitystä ja tietyn yrityksen suhteellista osuutta rikkomisessa, vaan sen vuoksi on käytettävä tietoja, jotka ovat etenkin siinä mielessä parempia kuin muut saatavilla olevat tiedot, että ne ovat johdonmukaisempia, täydellisempiä ja luotettavampia edellä mainittujen taloudellisen merkityksen ja suhteellisen osuuden ilmaisemisen kannalta (ks. vastaavasti tuomio 11.7.2014, RWE ja RWE Dea v. komissio, T-543/08, EU:T:2014:627, 230, 234 ja 237 kohta).

442 Kun Bloomberg BFIX -tietojen perusteella voidaan ottaa huomioon kaikki valuuttaparit, jotka otettiin huomioon nyt tarkasteltavan tarkistuskertoimen laskennassa, kun ne ovat suurempi otos, jolla voidaan kuvata oikeasuhteisesti vuoden pituiselle jaksolle arvioituja nimellismääriä, joihin kyseistä kerrointa sovellettiin, ja kun kyseiset tiedot koskevat Credit Suissen rikkomisajanjaksoa, kyseisiä tietoja on pidettävä johdonmukaisempina, täydellisempinä ja luotettavampina tietoina kuin niitä, joita komissio käytti ilmaistakseen kilpailusääntöjen rikkomisen taloudellisen merkityksen ja Credit Suissen suhteellisen osuuden siinä.

443 Edellä esitetyn perusteella Bloomberg BFIX -tietoja, joita komissiolle ehdotettiin hallinnollisen menettelyn aikana ja jotka kantajat ovat esittäneet unionin yleisessä tuomioistuimessa, on pidettävä – toisin kuin komissio väittää – tarkimpina saatavilla olleina tietoina, joiden perusteella Credit Suissen myynnin arvon korvaava arvo olisi voitu määrittää tarkemmin.

444 Komissio ei voi pätevästi perustella sellaisten tietojen huomioon ottamista, joita ei voida pitää markkinatakaustoiminnasta saatujen tulojen todellista arvoa edustavina, tarpeella kohdella kilpailusääntöjen rikkomisen osallistujia yhdenvertaisesti ja sillä, että komission on sovellettava samaa laskentatapaa kaikkien rikkomiseen osallistuneiden osalta.

445 On nimittäin muistutettava, että yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tilanteita ei kohdella eri tavalla eikä erilaisia tilanteita kohdella samalla tavalla, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella (ks. tuomio 12.11.2014, Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen soveltaminen ei kuitenkaan voi olla esteenä sille, että nyt käsiteltävässä asiassa otetaan huomioon rikkomiseen osallistuneiden yritysten osalta yrityskohtaiset tiedot samalla, kun myynnin arvon korvaavan arvon laskemisessa sovelletaan samaa laskentatapaa. Sitä, että nyt käsiteltävässä asiassa käytetään yrityskohtaisia tietoja, jotka koskevat Credit Suissen osallistumisajanjaksolta peräisin olevia osto- ja myyntihintojen välisiä eroja, on pidettävä ainoastaan tapana soveltaa komission määrittämää laskentatapaa, jota on sovellettava kaikkiin rikkomisen osallistujiin, eikä kyseinen soveltamistapa muuta laskentatavan sisältöä vaan sen avulla voidaan vain määrittää kyseisen pankin myynnin arvon korvaava arvo tarkemmin siltä osin kuin on kyse kyseisen pankin toiminnan merkityksestä ja laajuudesta ajanjaksolla, jolla se osallistui kilpailusääntöjen rikkomiseen.

446 Unionin yleinen tuomioistuin on muutenkin jo pitänyt yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaisena komission lähestymistapaa, jossa se otti myynnin arvon laskemisen yhteydessä huomioon tietoja eri ajanjaksoilta, koska asianomaiset yritykset olivat osallistuneet kilpailusääntöjen rikkomiseen eri ajanjaksoilla, erityisesti ottaakseen huomioon kyseisten yritysten todellisen taloudellisen tilanteen rikkomisajanjaksolla ja välttääkseen sen, että myynnin arvon perusteella aliarvioitaisiin rikkomisen taloudellinen merkitys (tuomio 29.9.2021, Tokin v. komissio, T-343/18, EU:T:2021:636, 110–114 ja 118 kohta).

447 Myöskään se, että sovinnon tehneet osapuolet hyväksyivät sen, että komission määrittämän laskentatavan yhteydessä sovelletun tarkistuskertoimen laskennassa käytettiin samoja tietoja, ei vaikuta siihen, että kyseistä kerrointa on pidettävä epäasianmukaisena ja riittämättömänä Credit Suissen osalta, toisin kuin komissio väittää.

448 Kun komissio siis ei käyttänyt tarkimpia saatavilla olleita tietoja, kun se laski Credit Suissen myynnin arvon korvaavan arvon määrittämisessä käyttämänsä tarkistuskertoimen, se ei noudattanut sakkojen laskennasta annettuja suuntaviivojaan ja laski Credit Suisselle määräämänsä sakon perusmäärän virheellisesti.

ii) Omaan lukuun käytyyn kauppaan perustuva tarkistuskerroin

449 Omaan lukuun käytyyn kauppaan perustuvan tarkistuskertoimen osalta komissio on riidanalaisessa päätöksessään todennut – siltä osin kuin kaupankäyntiä hoitaneet henkilöt vaihtoivat tietoja avoimista riskipositioistaan – ensin, ettei yksikään asianomainen pankki ollut kyennyt toimittamaan tietoja, joita kyseisten kaupallisten tulojen määrän arvioiminen edellytti, ja että omaan lukuun käytyyn kauppaan perustuviin tuloihin perustuvan myynnin arvon korvaavan

arvon laskemiseen liittyy teknisiä haasteita, minkä jälkeen se on päättänyt tukeutua osto- ja myyntihintojen välisen eron määrittämisen osalta julkisiin tietolähteisiin, jotka koskevat interdealer-tason transaktioita (ks. edellä 24 kohta). Niinpä välttääkseen kyseisten tulojen yliarvioimisen komissio päätti laskea ne kertomalla nimellismäärän 10 prosentilla asianmukaisesta osto- ja myyntihintojen välisestä erosta, jonka arvoksi komissio katsoi harkintavaltansa nojalla 0,6–1,5 pistettä. Näiden toteamusten perusteella komissio on ottanut huomioon osto- ja myyntihintojen välisen eron, jonka arvo oli 1 piste ja jonka se jakoi edellä mainitulla 10 prosentilla. Näin ollen komissio on katsonut, että tämän tarkistuskertoimen arvo on 0,1 pistettä.

450 Kantajat väittävät, että komissio käytti mielivaltaisesti kyseistä tarkistuskerrointa ottaakseen huomioon tulot, joita osallistuneet pankit saivat avoimien riskipositioiden pitämisestä, ja sovelsi 10 prosentin suuruista ”intertrader” osto- ja myyntihintojen välistä eroa muodostaakseen kyseisen kertoimen. Kantajien mukaan avoimien riskipositioiden pitämisestä saadut tulot perustuvat kaupankäyntiä hoitavan henkilön kyseisen position potentiaaliseen arvonnousuun eivätkä siihen osto- ja myyntihinnan väliseen eroon, joka hänen on lopulta maksettava. Näin ollen käyttämällä osto- ja myyntihintojen välistä eroa väitettyjen tulojen huomioon ottamiseksi ei voida kuvata tuloja, joita Credit Suisse mahdollisesti sai tästä toiminnastaan. Kantajien mukaan komissio ei muutenkaan osoittanut, että omaan lukuun käytyyn kauppaan perustuvat keskimääräiset tulot olisivat suhteessa osto- ja myyntihintojen väliseen eroon.

451 Komissio kiistää kantajien argumentit.

452 Tästä on todettava aluksi, etteivät kantajat kiistä riidanalaisen päätöksen 610 perustelukappaleessa esitettyä toteamusta, jonka mukaan yhtäältä kyseessä olevaan kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneet pankit sopivat transaktioista paitsi markkinatakaajina myös omaan lukuunsa ja jonka mukaan toisaalta kaikista näistä transaktioista syntyi tuloja. Kantajat eivät myöskään ole kiistäneet riidanalaisen päätöksen 630 perustelukappaleessa esitettyä toteamusta, jonka mukaan ”osto- ja myyntihintojen väliset erot ilmentävät pankkien odotuksia avoimeen positioon liittyvästä riskistä”.

453 Tämän toteamisen jälkeen on muistutettava, että valuuttojen avistakaupan markkinoilla osto- ja myyntihintojen välinen ero on kaupankäyntiä hoitavan henkilön saama korvaus muun muassa siitä riskistä, joka hänelle aiheutuu siitä, että hänellä on salkussaan tiettyä valuuttaa, koska tällöin syntyy avoimeen positioon liittyvä riski siksi, että vaihtokurssit vaihtelevat hyvin nopeasti kyseisillä markkinoilla (ks. edellä 21 kohta ja riidanalaisen päätöksen 35 ja 36 perustelukappale, joita kantajat eivät ole riitauttaneet).

454 Näin ollen lähestymistapaa, jota komissio käytti laskiessaan omaan lukuun käytyyn kauppaan perustuvan tarkistuskertoimen ja joka perustuu osto- ja myyntihintojen väliseen eroon, on pidettävä valuuttojen avistakaupan markkinoiden todellisuutta vastaavana. Komission edellä mainittu lähestymistapa vastaa myös myynnin arvon korvaavan arvon käyttämisen taustalogiikkaa, koska sen avulla otetaan huomioon etenkin tulot, joita Credit Suisse sai omaan lukuunsa käymänsä kaupan perusteella.

455 Näissä olosuhteissa kantajat – jotka väittävät ainoastaan, ettei osto- ja myyntihintojen välisellä erolla ole merkitystä omaan lukuun käydyn kaupan perusteella saatujen tulojen laskemisen kannalta, esittämättä kuitenkaan vaihtoehtoista ja asianmukaisempaa laskentatapaa – eivät voi

pätevästi vedota siihen, että komissio olisi väitetysti virheellisesti käyttänyt osto- ja myyntihintojen välistä eroa niiden tulojen laskemiseksi, jotka Credit Suisse mahdollisesti sai omaan lukuunsa käymänsä kaupan perusteella.

456 Yleisemmin on todettava, että kantajien väitettä, jonka mukaan käydessään kauppaa pankin omaan lukuun kaupankäyntiä hoitavat henkilöt maksavat osto- ja myyntihintojen välisen eron eivätkä siis saa sellaista, on pidettävä intuitionvastaisena omaan lukuun käydyn kaupan kaupallisen logiikan ja taloudellisen rationaalisuuden näkökulmasta, ja riidanalaisessa päätöksessä on erityisesti todettu ilman, että kantajat olisivat kiistäneet tätä, että ”he voivat hyvinkin korottaa, pienentää tai sulkea avoimia riskipositioitaan ’tienaamalla’ muiden kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden osto- ja myyntihinnan välisen eron – –; tämä on itse asiassa hyvän markkinatakaajan ja yleisemmin kaupankäyntiä hoitavan henkilön toiminnan ytimessä ja osoitus siitä, että markkinatakaaminen ja kaupankäynti pankin omaan lukuun liittyvät läheisesti toisiinsa” (630 perustelukappale).

457 Vielä on todettava, että vaikka kantajat muodollisesti kiistävät sen, että omaan lukuun käydystä kaupasta saadut tulot olisivat suhteessa osto- ja myyntihintojen väliseen eroon, yhdessä tutkimuksessa mainittujen ”tiheässä kaupassa käytettyjen osto- ja myyntihintojen välisten erojen” perusteella, kantajat eivät ole mitenkään selittäneet tätä riitauttamistaan. Kantajat nimittäin vain esittävät, ettei ”transaktioiden tiheydellä ole merkitystä nyt käsiteltävässä asiassa”. On joka tapauksessa todettava, etteivät kantajat voi pätevästi väittää, että komissio olisi jotenkin kääntänyt todistustaakan, koska komissiolla on harkintavaltaa sakkojen laskennassa. Myöskään kantajien argumentti, jonka mukaan 10 prosentin suuruisen ”intertrader” osto- ja myyntihintojen välisen eron soveltaminen kyseisen kertoimen muodostamiseksi oli mielivaltaista ja epäasianmukaista, ei voi menestyä, sillä se perustuu pelkkään väitteeseen, jota ei ole mitenkään perusteltu.

458 Edellä esitetyn perusteella komissio vahvisti asianmukaisesti omaan lukuun käytyyn kauppaan perustuvan tarkistuskertoimen. Näin ollen tätä koskevat kantajien argumentit on hylättävä perusteettomina.

3) Kantajien ehdottama vaihtoehtoinen tapa laskea myynnin arvon korvaava arvo

459 Kantajien mukaan Credit Suissen hallinnollisen menettelyn aikana ehdottama vaihtoehtoinen laskentatapa on asianmukaisempi ja luotettavampi perusta kyseisen pankin myynnin arvon määrittämiselle. Kyseinen laskentatapa muodostuu kantajien mukaan lähinnä siitä, että nimellismäärät lasketaan kunkin sellaisen transaktion, jossa Credit Suisse myi likvidejä resursseja, valuuttaparin ja kaupankäyntikuukauden yhdistelmän perusteella ja kyseiset nimellismäärät kerrotaan tarkistuskertoimella, joka perustuu osto- ja myyntihintojen väliseen eroon, joka vastaa puolta kunkin valuuttaparin ja kaupankäyntikuukauden yhdistelmän osto- ja myyntihinnan välisestä erosta itsenäisen kolmannen osapuolen tarjoamien tietojen perusteella.

460 Kantajien mukaan tämän laskentatavan perusteella voidaan tuottaa tarkempi arvio myynnin arvon korvaavasta arvosta. Komissio ei kuitenkaan tosissaan paneutunut Credit Suissen argumentteihin tai vaihtoehtoiseen laskentatapaan. Kantajat väittävät, että komissio laiminlöi tältä osin perusteluvelvollisuutensa.

461 Komissio kiistää kantajien argumentit.

462 Aluksi on muistutettava, että kantajien ehdottama laskentatapa eroaa riidanalaisessa päätöksessä sovelletusta laskentatavasta siten, että siinä laskelmasta jätetään pois ostotransaktioihin liittyvät nimellismäärät ja omaan lukuun käytyyn kauppaan perustuva tarkistuskerroin, mutta siinä sovelletaan markkinatakaustoimintaan liittyvien osto- ja myyntihintojen välisten erojen painotusta.

463 Edellä 410–416 kohdasta ilmenee, että kantajat ovat väärässä, kun ne pyrkivät osoittamaan, että vuoden pituiselle jaksolle arvioitujen nimellismäärien laskennassa olisi otettava huomioon ainoastaan valuuttojen myyntitransaktiot. Tällaisessa laskelmassa ei nimittäin otettaisi huomioon kaikkia Credit Suissen merkityksellisiä transaktioita, vaikka laskelma perustuisikin tiettyihin valuuttaparien ja kaupankäyntikuukausien yhdistelmiin. Kantajien laskentatapansa tueksi esittämästä asiantuntijalausunnosta ilmenee muutenkin, ettei nimellismäärien vaihtoehtoinen laskentatapa perustu tarkkoihin tietoihin, joiden perusteella voitaisiin määrittää ainoastaan ne transaktiot, joissa Credit Suisse myi likvidejä resursseja.

464 Siitä, että kyseisessä myynnin arvon korvaavan arvon laskentatavassa ei oteta huomioon omaan lukuun käytyyn kauppaan perustuvien tulojen arvoa, on lisäksi todettava, että vaikka kyseisten tulojen sivuuttamisella voitaisiin pienentää väitetysti ylisuurta myynnin arvon korvaavaa arvoa, tämän sivuuttamisen vuoksi laskelmassa ei otettaisi huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen taloudellista merkitystä eikä Credit Suissen suhteellisuutta osuutta rikkomisessa, sillä kyseiset tulot ovat tulonlähde pankeille ja ne ovat aivan niiden toiminnan ytimessä.

465 Argumentista, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen perustelut ovat puutteelliset, koska komissio ei selittänyt sitä, miksi se ei ottanut huomioon kantajien ehdottamaa vaihtoehtoista laskentatapaa, on todettava, että riidanalaisen päätöksen 626–633 perustelukappaleen perusteella komissio selitti syyt, joiden vuoksi se ei pitänyt kantajien ehdottamaa vaihtoehtoista laskentatapaa asianmukaisena. Muilta osin on todettava, ettei kyseistä argumenttia voida juurikaan erottaa kyseistä laskentatapaa koskevan arvioinnin asianmukaisuudesta. Joka tapauksessa on muistutettava, että oikeuskäytännön mukaan komission ei voida edellyttää selittävän päätöksissään syitä, joiden perusteella se ei sakon määrän laskemisen osalta ole omaksunut ratkaisuja, jotka olisivat vaihtoehtoisia siihen ratkaisuun nähden, johon riidanalaisessa päätöksessä on tosiasiallisesti päädytty (tuomio 15.7.2015, SLM ja Ori Martin v. komissio, T-389/10 ja T-419/10, EU:T:2015:513, 206 kohta).

466 Näin ollen neljännen kanneperusteen ensimmäinen osa on hyväksyttävä ainoastaan siltä osin kuin komissio ei käyttänyt Credit Suissen osalta tarkimpia saatavilla olleita tietoja, kun se laski markkinatakaustoimintaan perustuvan tarkistuskertoimen.

467 Unionin yleinen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että kannekirjelmän neljännen kanneperusteen tarkastelua on syytä jatkaa käsittelemällä sen kolmatta osaa, minkä jälkeen se käsittelee kanneperusteen toista, neljättä ja viidettä osaa.

b) Neljännen kanneperusteen kolmas osa, jonka mukaan sakon määrä on arvioitu ylisuureksi rikkomisen vakavuuteen perustuvan kertoimen perusteella

468 Sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen mukaan sakon perusmäärä lasketaan osuutena myynnin arvosta ja se määritetään rikkomisen vakavuuden perusteella ja kerrotaan niiden vuosien lukumäärällä, joina rikkominen tapahtui (19 kohta). Kunkin rikkomistyypin vakavuus arvioidaan tapauskohtaisesti kaikkien tapauksessa merkityksellisten seikkojen perusteella (20 kohta). Sakon perusmäärässä huomioon otettava osuus myynnin arvosta on yleensä enintään 30 prosenttia

(21 kohta). Päättäessään, minkä tasoinen osuus myynnin arvosta on otettava huomioon tietyssä tapauksessa, komissio ottaa huomioon tiettyjä tekijöitä, kuten rikkomisen luonne, kaikkien osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus, rikkomisen maantieteellinen ulottuvuus ja se, onko rikkominen toteutunut käytännössä (22 kohta). Koska lisäksi luonteeltaan vakavimmista kilpailunrajoituksista, kuten horisontaalisista hintasopimuksista, on määrättävä ankaria seuraamuksia, tällaisten rikkomisten tapauksessa huomioon otettava osuus myynnistä sijoittuu yleensä asteikon yläpäähän (23 kohta).

469 Riidanalaisen päätöksensä 634–637 perustelukappaleessa komissio on katsonut edellä 468 kohdassa mainittujen sääntöjen perusteella lähinnä, että rikkomisen luonteen ja maantieteellisen ulottuvuuden vuoksi rikkomisen vakavuuteen perustuvan kertoimen tuli olla 16 prosenttia.

470 Kantajat väittävät, että komissio vahvisti virheellisesti rikkomisen vakavuuteen perustuvan kertoimen 16 prosentin suuruiseksi. Kantajien mukaan komissio ei ensinnäkään ottanut huomioon, että kyseisten kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden markkinaosuudet olivat hyvin pieniä, tai selittänyt, miksei se ottanut kyseisiä markkinaosuuksia huomioon, vaikka niillä oli merkitystä rikkomiseen osallistuneiden pankkien taloudellisen vallan ja rikkomisen vakavuuden määrittämisen kannalta. Kantajat väittävät toiseksi, että arvioidessaan rikkomisen vakavuuteen perustuvaa kerrointa komissio ei ottanut huomioon kyseisten tiedonvaihtokeskustelujen hyväksyttävää ja kilpailullista tavoitetta. Kantajat väittävät kolmanneksi, että kun otetaan huomioon rikkomisen vakavuuteen vaikuttavat tekijät, eli käyttäytymistapojen määrä ja intensiteetti, komission olisi kohtuuden mukaan tullut soveltaa pienempää rikkomisen vakavuuteen perustuvaa kerrointa.

471 Komissio kiistää kantajien argumentit.

472 Tässä yhteydessä on muistutettava niistä sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 22 kohdassa mainituista tekijöistä, joiden luettelo ei ole tyhjentävä ja jotka komissio ottaa huomioon, kun se määrittää, mikä osuus myynnin arvosta on otettava huomioon tietyssä yksittäistapauksessa, että komissio totesi asianmukaisesti, että riidanalainen kilpailusääntöjen rikkominen kattoi koko Euroopan talousalueen ja muodostui sopimuksista ja/tai yhdenmukaistetuista menettelytavoista, joiden tavoitteena oli lähinnä pienentää tai poistaa valuuttojen avistakaupan markkinoille ominaisia tavanomaisia epävarmuustekijöitä. Epävarmuuden vähenemisen tai epävarmuustekijöiden poistumisen vuoksi rikkomiseen osallistuneet pankit saattoivat olla varmempia päätöksistään hintojen vahvistamisen ja riskienhallinnan osalta, vaikka hintojen vahvistaminen ja riskienhallinta ovat juuri ne muuttujat, joiden osalta pankkien on tarkoitus kilpailla keskenään valuuttojen avistakaupan markkinoilla. Näin ollen kyseessä oleva kilpailusääntöjen rikkominen kuuluu kaikkein vakavimpien kilpailusääntöjen rikkomisten joukkoon. Sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 23 kohdan mukaan tällaisten rikkomisten tapauksessa huomioon otettava osuus myynnistä sijoittuu yleensä asteikon yläpäähän.

473 Komission ei siis voida katsoa tehneen virhettä, kun se vahvisti rikkomisen vakavuuteen perustuvan kertoimen 16 prosentin suuruiseksi eli tasolle, jota on sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen perusteella pidettävä yhtenä matalimmista tasoista tällaisten rikkomisten osalta sovellettavien seuraamusten asteikolla.

474 Mikään kantajien esittämistä argumenteista ei aseta tätä päätelmää kyseenalaiseksi.

475 Ensimmäisenä pääargumenttina on todettava, että vahvistaessaan rikkomisen vakavuuteen perustuvan kertoimen komissiolla ei ollut velvollisuutta ottaa huomioon yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden kaupankäyntiä hoitaneiden henkilöiden markkinaosuuksia. Tällaista seikkaa ei nimittäin mainita sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 23 kohdassa esitetyssä luettelossa huomioon otettavista tekijöistä. On myös mainittava, että vaikka kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden määrittämisessä on toki otettava huomioon kaikki seikat, jotka voivat vaikuttaa kyseiseen arviointiin, ja muun muassa rikkomiseen osallistuneiden yritysten koko, unionin tuomioistuin on myös huomauttanut, että kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi ehdottomasti huomioon otettavista arviointiperusteista ei ole sitovaa tai tyhjentävää luetteloa (ks. vastaavasti tuomio 26.9.2018, Infineon Technologies v. komissio, C-99/17 P, EU:C:2018:773, 196–198 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

476 Toisena pääargumenttina on mainittava, ettei sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 23 kohdassa esitetyssä huomioon otettavien tekijöiden luettelossa mainita myöskään kilpailunvastaisten käyttäytymistapojen määrää tai intensiteettiä. Vaikka oikeuskäytännön mukaan näillä seikoilla on toki myös yleensä merkitystä sakkojen määrän määrittämisen yhteydessä (ks. tuomio 26.9.2018, Infineon Technologies v. komissio, C-99/17 P, EU:C:2018:773, 197 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), on silti niin, että komission on sallittua ottaa huomioon yrityksen rikkomiseen osallistumisen suhteellinen vakavuus ja yksittäistapauksen erityisolosuhteet joko silloin, kun se arvioi rikkomisen vakavuutta, tai silloin, kun se tarkistaa sakon perusmäärää lieventävien tai raskauttavien olosuhteiden perusteella (tuomio 11.7.2013, Team Relocations ym. v. komissio, C-444/11 P, ei julkaistu, EU:C:2013:464, 104 kohta).

477 Näissä olosuhteissa on katsottava, että komissio saattoi vahvistaa rikkomisen vakavuuteen perustuvan kertoimen koko kilpailusääntöjen rikkomisen perusteella ja että komissio saattoi tarkastella Credit Suissen kyseiseen rikkomiseen osallistumisen suhteellista vakavuutta erityisesti, kun se arvioi lieventäviä olosuhteita, eikä sillä ollut velvollisuutta tarkastella tätä rikkomisen vakavuuteen perustuvan kertoimen vahvistamisvaiheessa.

478 Kolmantena ja viimeisenä pääargumenttina siitä, ettei komissio väitetysti ottanut huomioon tiedonvaihtokeskustelujen hyväksyttävää ja kilpailullista tavoitetta, on muistutettava, että toisen kanneperusteen toisen osan tarkastelun yhteydessä todettiin, että komissio hylkäsi nämä argumentit oikeutetusti. Näin ollen komissiolla ei ollut mitään syytä ottaa niitä huomioon rikkomisen vakavuuteen perustuvan kertoimen vahvistamisvaiheessa.

479 Näin ollen neljännen kanneperusteen kolmas osa on hylättävä perusteettomana.

c) Neljännen kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan komissio teki virheen, kun se alensi sakon määrää lieventävien olosuhteiden perusteella suhteettoman vähän

480 Riidanalaisen päätöksensä 650–656 perustelukappaleessa komissio on katsonut lähinnä, että kun otetaan huomioon nyt käsiteltävän asian erityispiirteet eli se, ettei Credit Suisse ole vastuussa yhtäältä taustasopimuksesta tai toisaalta ajoittaisista yhteensovittamistilanteista, Credit Suissen maksettavaksi määrättävää sakkoa oli alennettava sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 29 kohdan nojalla 2 prosentilla kummankin mainitun käyttäytymistavan osalta, eli yhteensä 4 prosentilla, lieventävien olosuhteiden perusteella.

481 Kantajat väittävät, että komission lieventävien olosuhteiden perusteella myöntämässä alennuksessa ei oteta riittävällä tavalla huomioon sitä, että Credit Suissen todettiin olevan vastuussa yksinomaan yhdestä käyttäytymistavasta, josta yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen muodostui, varsinkin, kun kyseistä käyttäytymistapaa on pidettävä kolmesta käyttäytymistavasta vähiten vakavana. Kantajien mukaan tämän seikan huomioon ottamiseksi komission olisi tullut alentaa sakkoa noin 75 prosentilla tai ainakin kahdella kolmasosalla eli 66 prosentilla. Kantajat väittävät myös, että komissio jätti virheellisesti ottamatta huomioon lieventäviä olosuhteita, jotka liittyvät ensinnäkin Credit Suissen väitetysti erittäin vähäiseen osallistumiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen ja toiseksi siihen, ettei Credit Suisse noudattanut riidanalaista kilpailunvastaista käyttäytymistapaa, sillä se välitti asianomaiselta chat-kanavalta saamansa tiedot asiakkailleen, myyntiyksiköille ja muille kaupankäyntiä hoitaneille henkilöille.

482 Komissio kiistää kantajien argumentit.

483 Tässä yhteydessä on muistutettava ensimmäisenä pääargumenttina, että edellä 335 kohdasta ilmenee, että kaikilla niillä käyttäytymistavoilla, joista yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen muodostui, oli yhteinen tavoite, joka oli lähinnä valuuttojen avistakaupan markkinoille ominaisten tavanomaisten epävarmuuksien lieventäminen, eikä kyseisten käyttäytymistapojen voida vakavuudeltaan katsoa eroavan toisistaan. Niinpä kantajien yleisluonteista ja tarkemmin perustelematonta väitettä siitä, että tiedonvaihtokeskusteluja olisi pidettävä kolmesta kyseisen kilpailusääntöjen rikkomisen muodostavasta käyttäytymistavasta vähiten vakavana, mikä tulisi ottaa huomioon lieventävänä olosuhteena, ei voida hyväksyä.

484 Toisena pääargumenttina on hylättävä myös kantajien argumentit, joilla ne pyrkivät osoittamaan komission riidanalaisessa päätöksessään huomioon ottamien olosuhteiden lisäksi muitakin lieventäviä olosuhteita.

485 Tässä yhteydessä on ensinnäkin muistutettava siltä osin kuin Credit Suissen on katsottu olevan vastuussa yhtenä kokonaisuutena pidettävästä jatketusta kilpailusääntöjen rikkomisesta ainoastaan tiedonvaihtokeskustelujen osalta, että riidanalaisessa päätöksessä analysoiduista yli sadasta keskustelusta ilmenee, että Credit Suissen käyttäytyminen oli hyvin samankaltaista kuin muidenkin rikkomiseen samalla ajanjaksolla osallistuneiden pankkien käyttäytyminen. Credit Suissen osallistumista rikkomiseen ei siis voida pitää huomattavan vähäisenä, mitä olisi voitu pitää sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 29 kohdassa tarkoitettuna lieventävänä olosuhteena.

486 Toiseksi Credit Suissen väitetysti kilpailullisesta käyttäytymisestä on riittävää todeta, että koska tämä argumentti perustuu lähinnä argumentteihin, jotka hylättiin toisen ja kolmannen kanneperusteen tarkastelun yhteydessä, komissiolla ei missään tapauksessa ollut velvollisuutta ottaa tätä seikkaa huomioon lieventävänä olosuhteena.

487 Kolmanneksi ja viimeiseksi on arvioitava sitä, mikä vaikutus on ensimmäisen kanneperusteen tarkastelun yhteydessä todetulla komission virheellä, joka koskee 9.5.2012 käydyn keskustelun luokittelua (riidanalaisen päätöksen 276 perustelukappale), koska kyseinen luokittelu on otettava huomioon arvioitaessa Credit Suissen kyseessä olevaan kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumisen suhteellista vakavuutta ja kyseinen virhe voi merkitä, ettei osallistuminen ollut niin vakavaa, kun otetaan huomioon lieventävät olosuhteet (ks. edellä 107–117 kohta).

488 Tästä on kuitenkin todettava, ettei tämä komission luokitteluvirhe vaikuta sakon määrän oikeasuhteisuuteen, kun otetaan huomioon nyt käsiteltävän asian erityiset olosuhteet. Kun nimittäin otetaan huomioon riidanalaisessa päätöksessä tarkastellut yli sata keskustelua, joista osa käytiin ennen 9.5.2012 käytyä keskustelua ja osa sen jälkeen, ja kun Credit Suissen käyttäytyminen ei keskeytynyt kyseisen keskustelun perusteella eikä kyseinen keskustelu myöskään vaikuttanut pankin myöhempään käyttäytymiseen, sillä perusteella, että kyseistä pankkia vastaan vedottiin virheellisesti yhteen ainoaan keskusteluun, ei myöskään voida katsoa pankin vastuulle kuuluvaa rikkomista vähemmän vakavaksi, kun otetaan huomioon kyseisen pankin käyttäytymistavan ilmenemiskertojen huomattava määrä ja käyttäytymistavan vakavuus.

489 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella neljännen kanneperusteen toinen osa on hylättävä.

d) Neljännen kanneperusteen neljäs osa, joka koskee yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista

490 Kantajat väittävät komission loukanneen yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, kun se yhtäältä jätti huomiotta sen, että Credit Suissen katsottiin olevan vastuussa yhdestä ainoasta yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen osasta, mitä komission soveltamassa 4 prosentin suuruisessa alennuksen määrässä ei otettu riittävästi huomioon, ja toisaalta sen, että Credit Suisse osallistui väitettyyn rikkomiseen vain vähäisesti, kun taas muiden väitettyihin rikkomista merkitseviin käyttäytymistapoihin osallistuneiden pankkien osalta komissio sovelsi alennusta, joka perustui ajanjaksojen päällekkäisyyteen. Komissio ei siis kantajien mukaan ottanut huomioon Credit Suissen vastuuta yksittäisenä yrityksenä. Lopuksi kantajat väittävät, ettei komissio käyttänyt harkintavaltaansa oikein, kun se vahvisti sakkojen määrät nyt käsiteltävässä asiassa.

491 Komissio kiistää kantajien argumentit.

492 Aluksi on palautettava mieleen, että edellä 445 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta loukataan vain siinä tapauksessa, että toisiinsa rinnastettavia tilanteita kohdellaan eri tavalla tai että erilaisia tilanteita kohdellaan samalla tavalla, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella.

493 On myös muistutettava, että kartelliin osallistuneille yrityksille määrättävien sakkojen määrän laskemisen yhteydessä yritysten erilainen kohtelu on olennainen osa komissiolle tässä yhteydessä kuuluvan toimivallan käyttöä. Komission tulee nimittäin harkintavaltansa rajoissa vahvistaa seuraamus yksilökohtaisesti kyseessä olevien yritysten käyttäytymisen ja ominaispiirteiden perusteella voidakseen taata unionin kilpailusääntöjen täyden tehokkuuden kussakin yksittäistapauksessa (ks. tuomio 5.12.2013, Caffaro v. komissio, C-447/11 P, ei julkaistu, EU:C:2013:797, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

494 Sen väitteen osalta, jonka mukaan komissio kohteli Credit Suissea epäyhdenvertaisesti, koska se ei väitetysti ottanut huomioon kyseisen pankin vähäistä osallistumista kilpailusääntöjen rikkomiseen, on muistutettava tässä yhteydessä, että komissio otti huomioon Credit Suissen osallistumisen keston, joka oli tässä tapauksessa lyhin kaikkien kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden pankkien rikkomisten kestoista, kun se laski sakon määrän (riidanalaisen päätöksen 643–645 perustelukappale), toisin kuin kantajat väittävät. Komissio otti myös huomioon sen, että Credit Suisse osallistui ainoastaan yhteen, nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuun yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen tiedonvaihtokeskustelujen osalta, päinvastoin kuin muut pankit,

jotka osallistuivat lukuisiin kilpailusääntöjen rikkomisiin eri chat-kanavien kautta. Näin ollen Credit Suissen ja muiden pankkien tilanteiden erilaista kohtelua on pidettävä edellä 492 ja 493 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla objektiivisesti oikeutettuna, kun otetaan huomioon erot rikkomisten kestoissa ja eri chat-kanavien kautta toteutettujen kilpailusääntöjen rikkomisten määrässä.

495 On myös todettava, että yleisluonteisilla ja tarkemmin perustelemattomilla argumenteillaan, joiden mukaan komissio olisi loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, kun se ei alentanut Credit Suissen sakon perusmäärää 66–75 prosentilla, kuten se teki muiden osapuolten tapauksessa, jotka osallistuivat lukuisiin kilpailusääntöjen rikkomisiin kyseisillä markkinoilla, ottaakseen huomioon ajanjaksojen päällekkäisyyden, kantajat pyrkivät lähinnä vetoamaan lieventävään olosuhteeseen, joka perustuu muiden kilpailusääntöjen rikkomisen osallistujien käyttäytymiseen.

496 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan lähtökohtana on, ettei kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistunut voi vedota lieventävään olosuhteeseen, joka perustuu muiden kyseiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden käyttäytymiseen (ks. tuomio 11.7.2019, Huhtamäki ja Huhtamaki Flexible Packaging Germany v. komissio, T-530/15, ei julkaistu, EU:T:2019:498, 193 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Niinpä sitä, että muut kartellin osallistujat sitoutuivat kartelliin aikaisemmin tai osallistuivat useisiin kilpailusääntöjen rikkomisiin eri chat-kanavien kautta, voidaan mahdollisesti pitää raskauttavana olosuhteena, joka voidaan ottaa huomioon kyseisten osallistujien osalta, muttei lieventävänä olosuhteena, joka tulisi ottaa huomioon Credit Suissen eduksi (ks. vastaavasti tuomio 11.7.2019, Huhtamäki ja Huhtamaki Flexible Packaging Germany v. komissio, T-530/15, ei julkaistu, EU:T:2019:498, 194 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

497 On joka tapauksessa todettava, ettei sovintopäätöksessä muille osallistujille myönnettyä alennusta sovellettu sakon perusmäärään, johon kantajat vaativat sitä sovellettavaksi, vaan se otettiin huomioon myynnin arvon korvaavan arvon laskemisen yhteydessä. Näin ollen kantajien pyytämä alennus ei vertaudu alennukseen, joka myönnettiin muille kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneille.

498 Näin ollen neljännen kanneperusteen neljäs osa on hylättävä.

e) Neljännen kanneperusteen viides osa, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen perustelut ovat puutteelliset siltä osin kuin on kyse kantajille määrätyn sakon oikeasuhteisuudesta verrattuna muille kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneille määrättyihin sakkoihin

499 Kantajat väittävät, ettei komissio perustellut riittävällä tavalla tekijöitä, joilla oli merkitystä sovinnon tehneille osapuolille määrättyjen sakkojen laskennan kannalta. Kantajat katsovat, etteivät ne näin ollen voineet arvioida, missä määrin Credit Suissen oikeutta yhdenvertaiseen kohteluun loukattiin, eikä unionin yleinen tuomioistuin voi arvioida Credit Suisselle sen vähäisen rikkomiseen osallistumisen perusteella myönnetyn alennuksen oikeasuhteisuutta.

500 Komissio kiistää kantajien argumentit.

501 Tässä yhteydessä on todettava, että kantajien kannekirjelmässään esittämät argumentit sakon määrän oikeasuhteisuutta koskevien perustelujen väitetystä puutteellisuudesta perustuvat lähinnä siihen, etteivät ne voi verrata Credit Suisselle sakon määrästä myönnettyä alennusta sovinnon tehneille osapuolille myönnettyyn alennukseen, koska kannekirjelmän jättämishetkellä kantajilla

ei ollut käytettävissään sovintopäätöstä. Sen jälkeen, kun sovintopäätös kuitenkin saatettiin kantajien saataville unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyn menettelyn aikana, kantajat eivät kuitenkaan vastauskirjelmävaiheessa esittäneet lisäargumentteja kyseisestä perustelujen puutteellisuudesta.

502 Kun kantajilta kysyttiin tästä istunnossa, ne totesivat lähinnä, etteivät ne enää vetoa argumentteihin, jotka ne olivat esittäneet neljännen kanneperusteensa viidennessä osassa ja jotka koskevat riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuutta siltä osin kuin se koskee ”tekijöitä, joilla oli merkitystä sovinnon tehneille osapuolille määrättyjen sakkojen laskennan kannalta”. Kantajat katsoivat kuitenkin, että heidän argumenttiensa toisella osalla, joka koskee sakon oikeasuhteisuutta, on edelleenkin merkitystä nyt käsiteltävässä asiassa.

503 Tästä on todettava, etteivät edellä 499 ja 501 kohdassa tiivistetysti esitetyt neljännen kanneperusteen viidennessä osassa esitetyt argumentit mitenkään tue kantajien istunnossa esittämää selitystä, joka koskee sakon suhteellisuutta. Näin on siksi, ettei kantajien yleisluonteista ja tarkemmin perustelematonta väitettä, joka koskee sakon alentamisen suhteellisuutta ja jota on käsitelty kannekirjelmässä kahdessa virkkeessä, joista toisessa esitetään kantajien päätelmä siitä, ettei sovintopäätös ollut niiden käytettävissä, voida missään tapauksessa katsoa esitetyn väitetystä perustelujen puutteellisuudesta erikseen. Kun kyseinen väite siis liittyy argumenttiin, josta kantajat luopuivat oikeudenkäynnin aikana, sitä ei ole syytä tutkia.

504 Joka tapauksessa on todettava, ettei Credit Suisselle lieventävien olosuhteiden perusteella myönnettyä alennusta sakon määrästä voida pitää muille kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneille myönnettyjen alennusten perusteella asianmukaisena seikkana, jonka perusteella sakkoa voitaisiin mahdollisesti pitää suhteettomana (ks. analogisesti tuomio 4.7.2006, Hoek Loos v. komissio, T-304/02, EU:T:2006:184, 85 kohta). Edellä mainitut alennukset perustuvat nimittäin ennen kaikkea erilaisiin olosuhteisiin, jotka liittyvät Credit Suissen ja muiden kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden omaan käyttäytymiseen ja joiden huomioon ottaminen sakon määrän laskemisen yhteydessä on oikeutettua sen periaatteen vuoksi, jonka mukaan seuraamukset on määrättävä yksilökohtaisesti. Edellä 492–498 kohdassa esitetystä ilmenee, että koska muut kyseessä olevaan kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneet pankit osallistuivat myös muihin rikkomisiin muiden chat-kanavien kautta ja koska niiden tilanne oli siis objektiivisesti erilainen kuin Credit Suissen tilanne, komissio saattoi soveltaa erilaista alennusta. Näin ollen tämä argumentti ei voi menestyä.

505 Edellä esitetystä seuraa, että neljäs kanneperuste on osittain oikeutettu ensimmäisen osansa osalta, joka koskee markkinatakaustoimintaan perustuvaa tarkistuskerrointa. Kanneperuste on kuitenkin hylättävä muilta osin.

2. Riidanalaisen päätöksen 2 artiklan a alakohtaa koskeva päätelmä

506 Kaiken edellä esitetyn perusteella komission virhe, joka koskee tietoja, joita se käytti myynnin arvon korvaavan arvon laskemisen yhteydessä soveltamansa tarkistuskertoimen määrittämisessä, merkitsee, että riidanalaisen päätöksen 2 artiklan a alakohta on kumottava.

C Vaatimus sakon määrän alentamisesta

507 Kantajat vaativat kolmanneksi, että unionin yleinen tuomioistuin alentaa Credit Suisselle määrätyn sakon määrää riippumatta siitä, miten unionin yleinen tuomioistuin arvioi kantajien ensimmäistä vaatimusta, jonka mukaan riidanalainen päätös on kumottava.

508 Näin ollen unionin yleisen tuomioistuimen on otettava kantaa kantajien esittämään vaatimukseen sakon määrän alentamisesta sille SEUT 261 artiklassa ja asetuksen N:o 1/2003 31 artiklassa myönnetyn täyden harkintavallan nojalla.

509 Tästä on palautettava mieleen, että vaikka unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan täyden harkintavallan, joka on annettu unionin tuomioistuimille asetuksen N:o 1/2003 31 artiklalla SEUT 261 artiklan mukaisesti, nojalla tuomioistuimilla on pelkän seuraamuksen laillisuutta koskevan valvonnan lisäksi oikeus korvata komission arviointi omalla arvioinnillaan ja siten poistaa määrätty sakko tai uhkasakko taikka alentaa tai korottaa sitä, kyseisen täyden harkintavallan käyttö ei vastaa viran puolesta suoritettavaa valvontaa, ja menettely on kontradiktorista. Juuri kantajan on lähtökohtaisesti esitettävä riidanalaista päätöstä koskevat kanneperusteet ja todisteet niiden tueksi (ks. vastaavasti tuomio 26.9.2018, Infineon Technologies v. komissio, C-99/17 P, EU:C:2018:773, 193 ja 194 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

510 Kun unionin yleinen tuomioistuin käyttää täyttä harkintavaltaansa, sen on asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdan nojalla otettava huomioon kyseessä olevan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuus ja kesto ja noudatettava muun muassa perustelemista, oikeasuhteisuutta, seuraamusten yksilökohtaista määräämistä ja yhdenvertaista kohtelua koskevia periaatteita, eivätkä sitä sido komission sakkojen laskennasta annetuissa suuntaviivoissaan määrittelemät ohjeelliset säännöt, vaikka ne voivatkin ohjata unionin tuomioistuimia, kun ne käyttävät täyttä harkintavaltaansa (ks. tuomio 21.1.2016, Galp Energía España ym. v. komissio, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 90 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

511 On myös huomattava, että kun unionin yleinen tuomioistuin vahvistaa sakon määrän, kyseessä ei ole mikään täsmällinen aritmeettinen laskutoimitus. On myös mainittava, että kun unionin yleinen tuomioistuin käyttää täyttä harkintavaltaansa, sen on suoritettava oma arviointinsa ottaen huomioon kaikki asiaan liittyvät seikat (ks. tuomio 15.7.2015, Trafilerie Meridionali v. komissio, T-422/10, EU:T:2015:512, 398 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

512 Perusteluvelvollisuutensa nojalla unionin yleisen tuomioistuimen on esitettävä yksityiskohtaisesti ne tekijät, jotka se ottaa huomioon vahvistaessaan sakon määrän (ks. vastaavasti tuomio 14.9.2016, Trafilerie Meridionali v. komissio, C-519/15 P, EU:C:2016:682, 52 kohta).

513 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että sen Credit Suissen käyttäytymisen, jota on pidettävä tässä asiassa esitetyn kanteen viiden kanneperusteen tarkastelun perusteella kilpailusääntöjen rikkomisena, sanktioimiseksi määrättävän sakon määrän määrittämisessä on otettava huomioon seuraavat olosuhteet.

514 Ensimmäisenä päähuomiona rikkomisen vakavuudesta ja kestosta on todettava seuraavaa.

515 On tarkoituksenmukaista käyttää laskentatapaa, jossa komission tässä asiassa soveltaman laskentatavan tavoin määritetään ensin sakon perusmäärä, jota tämän jälkeen voidaan tarkistaa asian erityisten olosuhteiden perusteella.

516 Aluksi lähtötietona käytetyn myynnin arvon osalta on syytä ottaa huomioon sen korvaavana arvona Credit Suissen vuoden pituiselle jaksolle arvioidut nimellismäärät, jotka liittyvät valuuttaparien osto- ja myyntitransaktioihin merkityksellisellä ajanjaksolla. Tämän jälkeen kyseisiä vuoden pituiselle jaksolle arvioituja nimellismääriä on syytä tarkistaa soveltamalla kerrointa, joka muodostetaan laskemalla yhteen yhtäältä markkinatakaustoimintaan perustuvien tulojen osto- ja myyntihinnan välisen eron puolitettu arvo ja toisaalta 10 prosenttia omaan lukuun käytyyn kauppaan perustuvien tulojen osto- ja myyntihintojen välisestä erosta.

517 Edellä 428–436 kohdasta ilmenee, että komissio katsoi virheellisesti, että markkinatakaustoimintaan perustuvan tarkistuskertoimen laskemisen yhteydessä tarkimpina saatavilla olleina tietoina oli pidettävä tietoja, jotka ilmenivät asianomaisella chat-kanavalla käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen otoksesta, minkä seurauksena komission laskema Credit Suissen myynnin arvon korvaava arvo oli sääntöjenvastainen – vaikka se on sakon perusmäärän laskennassa käytetty osatekijä – ja näin ollen myös Credit Suisselle lopulta määrätyn sakon määrä oli sääntöjenvastainen. Näin ollen riidanalaista päätöstä on muutettava siten, että myynnin arvon korvaavan arvon määrittämisessä otetaan huomioon Bloomberg BFIX -tiedot (ks. edellä 437–448 kohta).

518 Markkinatakaustoimintaan perustuvan tarkistuskertoimen osalta on yhtäältä todettava, että kantajien mukaan Bloomberg BFIX -tietojen perusteella osto- ja myyntihintojen välisenä erona on pidettävä 1,47 peruspistettä ja niinpä kyseinen tarkistuskerroin, joka on 50 % kyseisestä erosta, olisi 0,73 peruspistettä. Kantajat ovat laskeneet kyseisen 1,47 peruspisteen suuruisen osto- ja myyntihintojen välisen eron käyttämällä Bloomberg BFIX -tiedoista merkityksellisen ajanjakson ja sellaisten G10-valuuttaparien, joiden valuutoista ainakin yksi on Euroopan talousalueen valuutta, osalta ilmenevien osto- ja myyntihintojen välisten erojen painotettua keskiarvoa ja soveltamalla kyseisiä osto- ja myyntihintojen välisiä eroja Credit Suissen kunkin kyseisen valuuttaparin nimellismääriin. Kantajien mukaan valuuttaparit, joilla käydään kauppaa tiheään tahtiin, ovat nimittäin likvidimpiä ja niiden osto- ja myyntihintojen väliset erot ovat näin ollen matalampia. Niinpä soveltamalla painottamatonta keskiarvoa tuotettaisiin merkittävällä tavalla ylisuuri Credit Suissen myynnin arvo.

519 Komissio on puolestaan katsonut unionin yleisen tuomioistuimen prosessinjohtotoimen perusteella antamassaan vastauksessa, että Bloomberg BFIX -tietojen perusteella osto- ja myyntihintojen välisenä erona on pidettävä 2,3 peruspistettä ja että näin ollen markkinatakaustoimintaan perustuva tarkistuskerroin olisi 1,15 peruspistettä. Komissio on laskenut kyseisen osto- ja myyntihintojen välisen eron käyttämällä painottamatonta keskiarvoa, jonka se muodosti Bloomberg BFIX -tiedoista merkityksellisen ajanjakson osalta ilmenevien sellaisten osto- ja myyntihintojen välisten erojen perusteella, jotka koskivat G10-valuuttapareja, joiden valuutoista ainakin yksi on Euroopan talousalueen valuutta. Komission mukaan laskentatapaa, jossa osto- ja myyntihintojen välisiin eroihin sovelletaan painottamatonta keskiarvoa, on pidettävä lähimpänä riidanalaisessa päätöksessä käytettyä laskentatapaa.

520 Tässä yhteydessä on todettava, että komissio otti jo huomioon Credit Suissen nimellismäärät, kun se laski vuoden pituiselle jaksolle arvioidut nimellismäärät. Kuten komissio on lähinnä vastauskirjelmässään todennut, kyseisten nimellismäärien on tarkoitus kuvata Credit Suissen toimintaa, kun taas tarkistuskertoimen laskemisessa huomioon otettujen osto- ja myyntihintojen välisten erojen on tarkoitus ilmentää etenkin kilpailusääntöjen rikkomisen taloudellista merkitystä ja rikkomiseen osallistuneiden yritysten rikkomisen kohteena olleita rahoitustuotteita koskeneiden transaktioiden todellista rakennetta. Näin ei kuitenkaan olisi, jos kyseisiä keskiarvoja painotettaisiin Credit Suissen nimellismäärien perusteella kunkin valuuttaparin osalta. Koska

Bloomberg BFIX -tiedoista ilmenevät osto- ja myyntihintojen väliset erot eivät koske ainoastaan Credit Suissen transaktioita, kyseisten erojen painottaminen Credit Suissen kutakin valuuttaparia koskevien nimellismäärien mukaan on lisäksi omiaan johtamaan päinvastoin siihen, että Credit Suissen myynnin arvo arvioidaan merkittävällä tavalla liian pieneksi. Näin ollen on katsottava, että kantajien ehdottama osto- ja myyntihintojen välisen eron laskentatapa on vähemmän tarkoituksenmukainen kuin komission ehdottama laskentatapa markkinatakaustoimintaan perustuvan tarkistuskertoimen laskemisen yhteydessä ja näin ollen on hyväksyttävä komission ehdottama kerroin, joka on 1,15 peruspistettä.

521 Toisaalta omaan lukuun käytyyn kauppaan perustuvan tarkistuskertoimen osalta kantajat eivät ole kyenneet saattamaan kyseenalaiseksi komission arviointia, jonka mukaan kyseisenä kertoimena on käytettävä 0,1 peruspistettä (ks. edellä 449–458 kohta). Näin ollen myynnin arvon korvaavaan arvoon liittyvä yhteenlaskettu tarkistuskerroin on Bloomberg BFIX -tietojen perusteella laskettuna 1,25 peruspistettä (eli 0,0125 %).

522 Koska kantajat eivät ole kyenneet saattamaan kyseenalaiseksi riidanalaisessa päätöksessä Credit Suissen osalta vuoden pituiselle jaksolle arvioituja nimellismääriä, joiden arvo oli 1 060 802 752 528 euroa (ks. edellä 407–416 kohta), kun kyseisten nimellismäärien arvo kerrotaan 1,25 peruspisteen suuruisella tarkistuskertoimella, Credit Suissen myynnin arvon korvaava arvo on siis 132 600 344 euroa, kuten komissio laski vastauksessaan unionin yleisen tuomioistuimen toteuttamaan prosessinjohtotoimeen.

523 Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin pitää asianmukaisena ottaa huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen luonteen ja maantieteellisen ulottuvuuden ja käyttää rikkomisen vakavuuteen perustuvana kertoimena 16 prosenttia myynnin arvosta syistä, jotka esitettiin edellä 472 ja 473 kohdassa.

524 Kantajien kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumisen kestona on lisäksi käytettävä riidanalaisessa päätöksessä todettua kestoa, jota kantajat eivät ole riitauttaneet ja johon edellä 117 kohdassa tehty päätelmä 9.5.2012 käydystä keskustelusta ei vaikuta. Näin ollen rikkomiseen osallistumisen kestona on käytettävä 0,42 vuotta.

525 Lopuksi komission tavoin on syytä lisätä lisäsumma, joka vastaa 16 prosenttia myynnin arvosta, koska maksettavaksi on määrättävä sakko, jonka määrä on varoittava rikkomisen kestosta riippumatta.

526 Toisena päähuomiona on todettava, että riidanalaisessa päätöksessä esitetyllä tavalla on tarkoituksenmukaista alentaa sakon perusmäärää lieventävien olosuhteiden perusteella siten, että sakkoa alennetaan 2 prosentilla, koska Credit Suisse ei ole vastuussa ajoittaisista yhteensovittamistilanteista, ja 2 prosentilla, koska se ei ole vastuussa taustasopimuksesta.

527 Kolmantena päähuomiona on todettava, että unionin yleisen tuomioistuimen vahvistamassa sakon määrässä otetaan asianmukaisesti huomioon tarve määrätä sakko, jonka määrä on varoittava, kuten edellä 525 kohdasta ilmenee.

528 Kaiken edellä esitetyn perustella unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että kun tämän asian olosuhteita arvioidaan oikeudenmukaisesti ja otetaan huomioon periaate, jonka mukaan seuraamukset on määrättävä yksilökohtaisesti, sekä seuraamusten suhteellisuusperiaate, sakon

määräksi on vahvistettava 28 920 000 euroa, jonka UBS Group, josta on tullut Credit Suisse Groupin oikeudenhaltija, UBS, josta on tullut Credit Suissen oikeudenhaltija, ja Credit Suisse Securities (Europe) ovat velvollisia maksamaan yhteisvastuullisesti.

IV Oikeudenkäyntikulut

529 Työjärjestyksen 134 artiklan 3 kohdassa määrätään, että jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi, kukin asianosainen vastaa omista kuluistaan.

530 Nyt käsiteltävässä asiassa on hyväksytty kantajien vaatimus, jonka mukaan riidanalainen päätös on kumottava, päätöksen 2 artiklan a alakohdan osalta ja kantajien vaatimus sakon määrän alentamisesta, mutta kantajien riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista koskeva vaatimus on hylätty. Näissä olosuhteissa kantajat ja komissio vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (asia AT.40135 – FOREX (Sterling Lads)) 2.12.2021 tehdyn komission päätöksen C(2021) 8612 final 2 artiklan a alakohta kumotaan.**

2) **UBS Group AG:n, josta on tullut Credit Suisse Group AG:n oikeudenhaltija, UBS AG:n, josta on tullut Credit Suisse AG:n oikeudenhaltija, ja Credit Suisse Securities (Europe) Ltd:n yhteisvastuullisesti maksettavaksi määrätyn sakon määräksi vahvistetaan 28 920 000 euroa.**

3) **Kanne hylätään muilta osin.**

4) **Asianosaiset vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Kowalik-Bańczyk Buttigieg Ricziová

Julistettiin Luxemburgissa 23 päivänä heinäkuuta 2025.

Allekirjoitukset

Sisällys

I Asian tausta . . . 2

A Riidanalaisen päätöksen tekemiseen johtanut menettely . . . 2

B Riidanalainen päätös . . . 3

1. Rikkomisen kohteena olleet tuotteet ja asianomainen ala . . . 3

2. Käyttäytymistavat, joihin Credit Suissea vastaan on vedottu . . . 5

3. Sakko . . . 7

a) Sakon perusmäärä . . . 7

b) Sakon lopullinen määrä . . . 8

II Asianosaisten vaatimukset . . . 8

III Oikeudellinen arviointi . . . 8

A Riidanalaisen päätöksen 1 artikla . . . 9

1. Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee SEUT 101 artiklan rikkomista ja perustelujen puutteellisuutta siltä osin kuin verkossa käydyt tiedonvaihtokeskustelut on luokiteltu kilpailunvastaisiksi sopimuksiksi ja/tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi . . . 9

a) Alustavat huomautukset . . . 9

b) Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan komissio ei näyttänyt toteen taustasopimuksen olemassaoloa eikä siis sitä, että verkossa käytyjä tiedonvaihtokeskusteluja voitaisiin pitää kilpailunvastaisena sopimuksena ja/tai yhdenmukaistettuna menettelytapana . . . 10

c) Ensimmäisen kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan ei ole todisteita siitä, että verkossa käytyjä tiedonvaihtokeskusteluja olisi pidettävä itsenäisinä sopimuksina ja/tai yhdenmukaistettuina menettelytapoina . . . 12

1) Ensimmäinen väite, jonka mukaan komissio tulkitsi virheellisesti tiettyjä väitetyn rikkomisen ajalta peräisin olevia todisteita, ja toinen väite, jonka mukaan verkossa käytyjä tiedonvaihtokeskusteluja ei voida pitää kilpailunvastaisina sopimuksina ja/tai yhdenmukaistettuina menettelytapoina . . . 13

i) Tiettyjen kantajien esittämien argumenttien ja todisteiden tutkittavaksi ottaminen . . . 13

ii) Kantajien nimenomaisesti riitauttamien keskustelujen kilpailunvastainen luonne . . . 15

– Keskustelut 14.6., 5.8. ja 4.10.2011 sekä 7.2. ja 1.6.2012 . . . 15

– Keskustelu 14.5.2012 16

– Keskustelu 11.4.2012 17

– Keskustelu 13.4.2012 18

– Keskustelu 9.5.2012 20

– Keskustelu 5.6.2012 21

– Keskustelu 25.4.2012 23

– Keskustelu 10.2.2012 24

– Keskustelut 25.4., 19.6., 3.7. ja 4.7.2012 26

– Päätelmät kantajien nimenomaisesti riitauttamista keskusteluista 29

iii) Niiden keskustelujen kilpailunvastaisuus, joita kantajat eivät ole riitauttaneet nimenomaisesti 29

2) Kolmas väite, jonka mukaan komissio teki oikeudellisen virheen, kun se katsoi, ettei Credit Suissen esittämällä hyväksyttävällä selityksellä tiedonvaihtokeskusteluille ollut merkitystä 32

2. Toinen kanneperuste, jonka mukaan komissio rikkoi SEUT 101 artiklaa ja esitti riittämättömät perustelut verkossa käytyjen tiedonvaihtokeskustelujen luokittelemiselle tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi 33

a) Alustavat huomautukset 34

b) Toisen kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan tarkoitukseen perustuvasta kilpailunrajoituksesta ei ole näyttöä 35

1) Toinen väite, jonka mukaan komissio teki virheitä arvioidessaan kyseisten markkinoiden asiayhteyttä 36

i) Valuuttojen avistakaupan markkinoiden läpinäkyvyys 36

ii) Kyseessä olevien markkinoiden rakenne 38

iii) Kaupankäyntiä hoitavien henkilöiden kaksoisrooli 39

2) Ensimmäinen väite, jonka mukaan komission päätelmä, jonka mukaan kyseessä olevien tiedonvaihtokeskustelujen tarkoituksena oli kilpailun rajoittaminen, perustuu virheellisiin tosiseikkoja koskeviin oletuksiin, joiden paikkansapitävyyttä komissio ei varmistanut 40

i) Osto- ja myyntihinnan välisiä eroja (bid-ask spreads) koskeneet tiedonvaihtokeskustelut 41

ii) Asiakkaiden toimeksiantoja koskeneiden tietojen vaihtaminen 42

iii) Avoimia riskipositioita koskeneiden tietojen vaihtaminen 43

iv) Ajankohtaista tai tulevaa kaupankäyntitoimintaa koskeneet tiedonvaihtokeskustelut . . . 44

3) Kolmas väite, jonka mukaan komissio tukeutui virheellisesti siihen, miten kyseisiä tiedonvaihtokeskusteluja luonnehdittiin todisteissa, jotka toimitettiin sille sakoista vapautumiseksi tai niiden lieventämiseksi, tai sovintoehdotuksissa . 45

4) Neljäs väite, jonka mukaan komissio ei voinut tukeutua kokemukseensa tiedonvaihdosta muiden markkinoiden yhteydessä tai muissa rahoitusalaa koskeneissa asioissa helpottaakseen todistustaakkaansa . . . 48

5) Toisen kanneperusteen ensimmäistä osaa koskevat päätelmät . . . 49

c) Toisen kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan komissio teki virheitä kyseessä olevien tiedonvaihtokeskustelujen hyväksyttävyyden tai niiden kilpailua edistävien vaikutusten arvioinnin yhteydessä . . . 49

3. Kolmas kanneperuste, joka koskee SEUT 101 artiklan rikkomista ja perustelujen puutteellisuutta siltä osin kuin kilpailusääntöjen rikkominen on luokiteltu riidanalaisessa päätöksessä yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi jatketuksi kilpailusääntöjen rikkomiseksi . . . 55

a) Kolmannen kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan komissiolla ei ollut riittäviä todisteita eikä komissio esittänyt riittäviä perusteluja siitä, että oli olemassa kokonaissuunnitelma, jolla pyrittiin yhteiseen tavoitteeseen, jonka toteutumiseen Credit Suisse aikoi myötävaikuttaa ja josta se tiesi tai jonka se saattoi ennakoida . . . 57

1) Kokonaissuunnitelma, jolla on yhteinen tavoite . . . 57

2) Tietoisuus yhteisestä tavoitteesta ja aikomus myötävaikuttaa tavoitteen toteutumiseen . . . 59

3) Tiedonvaihtokeskusteluista irti sanoutuminen . . . 61

b) Kolmannen kanneperusteen toinen osa, joka koskee oikeudellista virhettä, joka muodostuu taustasopimuksen luokittelemisesta osaksi yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua kilpailusääntöjen rikkomista, johon osallistujat voivat osallistua eriasteisesti . . . 63

4. Viides kanneperuste, jonka mukaan komissio loukkasi hyvän hallinnon periaatetta . . . 64

5. Riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa koskevat päätelmät . . . 66

B Riidanalaisen päätöksen 2 artiklan a alakohta . . . 67

1. Neljäs kanneperuste, joka koskee asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan ja sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen rikkomista, suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun loukkaamista ja perusteluvelvollisuuden laiminlyömistä . . . 67

a) Neljännen kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan komissio teki virheen laskiessaan myynnin arvon korvaavan arvon . . . 68

1) Credit Suissen vuoden pituiselle jaksolle arvioidut nimellismäärät . . . 69

2) Riidanalaisessa päätöksessä käytetty yhdenmukainen tarkistuskerroin 71

i) Markkinatakaustoimintaan perustuva tarkistuskerroin 71

ii) Omaan lukuun käytyyn kauppaan perustuva tarkistuskerroin 76

3) Kantajien ehdottama vaihtoehtoinen tapa laskea myynnin arvon korvaava arvo . 78

b) Neljännen kanneperusteen kolmas osa, jonka mukaan sakon määrä on arvioitu ylisuureksi rikkomisen vakavuuteen perustuvan kertoimen perusteella 79

c) Neljännen kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan komissio teki virheen, kun se alensi sakon määrää lieventävien olosuhteiden perusteella suhteettoman vähän 81

d) Neljännen kanneperusteen neljäs osa, joka koskee yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista 83

e) Neljännen kanneperusteen viides osa, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen perustelut ovat puutteelliset siltä osin kuin on kyse kantajille määrätyn sakon oikeasuhteisuudesta verrattuna muille kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneille määrättyihin sakkoihin 84

2. Riidanalaisen päätöksen 2 artiklan a alakohtaa koskeva päätelmä 85

C Vaatimus sakon määrän alentamisesta 86

IV Oikeudenkäyntikulut 89